

KATSAUS SUOMALAISTA KOULUTUSVIENTIÄ KOSKEVAAN TUTKIMUS- JA SELVITYSKIRJALLISUUTEEN VUOSILTA 2010–2019

Henna Juusola
Terhi Nokkala

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Raportit ja selvitykset 2019:11

© Opetushallitus

Raportit ja selvitykset 2019:11

ISBN 978-952-13-6636-9 (pdf)

ISSN-L 1798-8918

ISSN 1798-8926 (pdf)

Taitto: Grano Oy

www.oph.fi

SISÄLTÖ

1.	ESIPUHE	5
2.	JOHDANTO	6
2.1	Katsauksen tavoite ja koostaminen	6
2.2	Koulutusvienti toimintona	8
3.	JULKAISUISTA KOOSTETUT TAULUKOT	9
	Taulukko 2: Koulutusvientiä koskevat tutkimukset	10
	Taulukko 3: Koulutusvientiä koskevat tutkimukset teemoittain ja sektoreittain	12
	Taulukko 4: Koulutusvientiä koskevat opinnäytetyöt	13
	Taulukko 5: Koulutusvientiä koskevat opinnäytetyöt teemoittain ja sektoreittain	23
	Taulukko 6: Koulutusvientiä koskevat opinnäytetyöt (alempi- ja ylempi korkeakoulututkinto) vuosittain aikajaksolta 2010–2019	24
	Taulukko 7: Käynnissä olevat koulutusvientiä koskevat tutkimushankkeet	25
	Taulukko 8: Koulutuksen kansainvälistymistä koskevat tutkimukset	29
	Taulukko 9: Koulutusvientiä koskevat katsaukset ja selvitykset	30
	Taulukko 10: Koulutusvientiä koskevat strategiat ja suositukset	31
3.	KIRJALLISUUDESTA KOOSTETUT TIIVISTELMÄT TEEMOITTAIN	32
3.1.	Opetus ja oppiminen	32
3.2.	Opiskelijan/asiakkaan kokemukset	35
3.3.	Koulutuksen suunnittelu	38
3.4.	Työskentely koulutusvientitoiminnassa	41
3.5.	Lukuvuosimaksullinen koulutus	46
3.6.	Opiskelijarekrytointi	51
3.7.	Laatu	54
3.8.	Markkinointi	57
3.9.	Tuotteistaminen	75
3.10.	Sopimus ja oikeusasiat	79
3.11.	Johtaminen ja hallinto	80
3.12.	Koulutuspolitiikka	95
4	POHDINTAA KIRJALLISUUSKATSAUKSEN ANNISTA	114
	LÄHTEET	115

1. ESIPUHE

Suomalaista koulutusvientiä on harjoitettu jo pitkään. Ensimmäiset toteutukset olivat metsäalan koulutuksen kehityskonsultointiprojekteja. Koulutusviennille loi tilausta erityisesti 2000-luvun alkuvuosina Suomen hyvä menestys PISA-tutkimuksissa, ja sitä kautta saatu vahva kansainvälinen maine laadukkaana koulutuksen maana. Meiltä haluttiin saada tietoa ja ottaa oppia. Aktiivisempi koulutusviennin herääminen alkoi kymmenen vuotta sitten, kun koulutusviennin strategiset linjaukset koottiin yhteen vuonna 2010. Vuonna 2016 julkaistiin Koulutusviennin tiekartta vuosille 2016-2019. Toimijoiden määrä, koulutusviennin aihealueiden kirjo ja toiminnan volyymi ovat kasvaneet vuosittain.

Vuonna 2017 koulutusvientiä vauhdittanut Education Finland -ohjelma siirtyi Business Finland organisaatiosta Opetushallitukseen, jossa sille tarjoutui aikaisempaa kiinteämpi sidos kotimaiseen ja kansainväliseen koulutussektoriin. Koulutusviennin saadessa tuulta siipiensä alle on ohjelmassa nyt mukana olevien koulutusvientitoimijoiden määrä jatkanut kasvua. Tällä hetkellä Education Finland -ohjelmassa on mukana jo yli 120 jäsenyritystä.

Hyvin menestyvät koulutusviennin toimijat pohjaavat palvelunsa ja tuotekehityksensä tutkimustietoon ja siitä nousevaan osaamiseen. Koulutusviennin seuraavan kasvuvaiheen ollessa nyt käsillä on tullut tarve koota tähän mennessä tehtyä tutkimusta koulutusviennistä yhteen. Päätöksenteko kaipaa monipuolista ja paremmin hyödynnettävissä olevaa tietoa tuleviin linjauksiin ja innovatiivisten uusien palveluiden kehittämiseen. Tämä selvitys vetää ensimmäistä kertaa yhteen koulutusvientiä koskevat tutkimukset ja opinnäytetyöt sekä auttaa luomaan kokonaiskuvaa alan kehityksestä ja kehittymistarpeista viimeisen kymmenen vuoden ajalta.

Tiedeyhteisön puitteissa tehdyt tutkimukset, selvitykset ja opinnäytetyöt antavat meille mahdollisuuden oppia jo saaduista koulutusvientikokemuksista ja -malleista sekä sitä kautta parantaa kykyämme tarttua uusiin mahdollisuuksiin. Suomessa on löydetty paljon hyviä ratkaisuja koulutuksen laadun ja oppimisympäristöjen kehittämiseksi, ja osaamisemme tällä saralla on vahvalla pohjalla. Koulutusviennin kautta Suomella voi olla jatkossa myös kokoaan suurempi rooli niin sanotun globaalin oppimisen kriisin ratkaisemisessa.

Nyt käsillä oleva katsaus auttaa näkemään niin sen, mitä tiedämme koulutusviennistä, kuin sen, mitä emme vielä tiedä: missä ovat ne aukot, joita tilkitsemään tarvitsemme uutta tutkimusta. Toivottavasti sekä tiedeyhteisö että käytännön koulutusvientiä tekevät toimijat tarttuvat tässä selvityksessä olevaan tietoon ja jatkotutkimuksen aiheisiin. Näin saamme vahvan tietopohjan koulutusviennin kehittämiseksi koko sen laajan kirjon alalla.

Haluan kiittää lämpimästi tämän julkaisun kokoajia, tutkija Henna Juusolaa ja HT Terhi Nokkalaa Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitokselta, ansiokkaasta ja laajasta työstä. Toivon, että tämä julkaisu ja siihen kootut alkuperäisten tutkimusten lähteille vievät linkit avaavat runsaasti uusia ikkunoita koulutusviennin nykyisille ja uusille tutkijoille, toimijoille ja harrastajille.

Olli-Pekka Heinonen
pääjohtaja

2. JOHDANTO

Education Finland – koulutusviennin kasvuohjelmassa tunnistettiin kesällä 2019 tarve kar-
toittaa suomalaisesta koulutusviennistä vuosien 2010 – 2019 aikana toteutetut ja meneillään
olevat tutkimukset. Samassa yhteydessä huomioitiin koulutusvienti-ilmiön moninaisuus ja
yhtymäkohdat koulutusjärjestelmän yleiseen kansainvälistymiseen, koulutuspalveluiden
kaupallistumiseen ja kehitysyhteistyöhön. Tämän johdosta käsillä oleva katsaus toteutettiin
verrattain laajalla otannalla, jossa koulutusviennin katsotaan edustavan ”kaikkia koulutuk-
seen, koulutusjärjestelmään tai osaamisen siirtoon pohjautuvaa liiketoimintaa, josta muo-
toillusta tuotteesta tai palvelusta ulkomainen taho maksaa” (OKM, 2016, 3). Oheinen koulu-
tusviennin määritelmä toimii raportissa koulutusvienti-ilmiön lähtökohtana, jota kuitenkin
rakentavat ja tarkentavat raportissa esitetyt koulutusvientiä koskevat tutkimukset ja selvi-
tykset sekä niissä mainitut koulutusvientitoiminnot.

Kaikkienensa raportin sisältö antaa osviittaa siitä moninaisesta kentästä, joka koulutusvientiin
tavalla tai toisella linkittyy, joskin merkittävä osa vuosien 2010 – 2019 julkaistusta kirjalli-
suudesta koskee korkeakoulusektoria. Tutkimusteemojen osalta on niin ikään havaittavissa
joitain kehitystrendejä. Esimerkiksi opinnäytetöissä korostuu erityisesti koulutusviennin
markkinointia koskevat aiheet, joista yhden erillisen kokonaisuuden muodostavat koulutus-
vientitoimijoiden toimeksiantoina toteutetut maakohtaiset markkina-analyysit. Vastaavasti
useissa vertaisarvioituissa artikkeleissa koulutusvientiä tarkastellaan johtamisen ja hallin-
non sekä koulutuspolitiikan näkökulmista. Vertaisarvioitujen julkaisujen teemapainotuksiin
vaikuttanee koulutusvientitutkijoiden vähäinen määrä; yhdellä tutkijalla voi olla useampia jul-
kaisuja. Koulutusvientitoiminnan kasvaessa myös tutkimus- ja selvityskirjallisuuden aiheet
ovat monipuolistuneet. Siten viimeaikaisissa julkaisuissa on lisääntyvässä määrin mukana
konkreettisia koulutusvientitoteutuksia, ja tutkijoiden kiinnostuksen kohteet kattavat korkea-
kouluja laajemman skaalan erilaisia koulutusvientitoimijoita.

Raportin sisältö rakentuu siten, että johdantokappaleen yhteydessä esitetään katsauksen
koostamiseen ja koulutusvientitoimintoihin liittyviä huomioita, jonka jälkeen raportin sisäl-
tämä kirjallisuus esitetään taulukoissa. Lopuksi kirjallisuudesta koostetut tiivistelmät ovat
luettavissa seuraavien teemojen mukaan: *opetus ja oppiminen, opiskelijan/asiakkaan kokemuk-
set, koulutuksen suunnittelu, työskentely koulutusvientitoiminnassa, lukuvuosimaksullinen koulu-
tus, opiskelijarekrytointi, laatu, markkinointi, tuotteistaminen, sopimus ja oikeusasiat, johtaminen ja
hallinto sekä koulutuspolitiikka*. Temaattisen luokittelun lähtökohtana hyödynnettiin Education
Finland -koulutusvientikonsernin esittelymateriaalia, Kosmützky:n ja Putty:n (2016) koulutus-
viennistä toteutettua kirjallisuuskatsausta ja Tightin (2012) luokittelua korkeakoulututkimuk-
sen aiheista. Näiden ohella kategoriaan on lisätty aineistolähtöisesti ”lukuvuosimaksullinen
koulutus” ja ”opiskelijarekrytointi”, jotta raportti olisi lukijoiden helposti hyödynnettävissä.

2.1 Katsauksen tavoite ja koostaminen

Katsauksen tavoitteena oli koostaa koulutusvientiä koskevasta tutkimus- ja selvityskirjalli-
suudesta lyhyet ja selkokiegeliset tiivistelmät, joiden kohderyhmänä on laaja asiantuntijayleisö
(koulutusvientiä toteuttavat tahot, virkamiehet, asiantuntijat ja tutkijat). Katsaus sisältää
koulutusvientiä koskevan tutkimuskirjallisuuden, koulutusvientiä koskevan selvityskirjalli-
suuden, koulutuksen yleistä kansainvälistymistä käsitteleviä tutkimuksia (otanta), taulukon

meneillään olevista koulutusvientiä koskevista tutkimushankkeista ja koulutusvientiä käsittelevät kansalliset strategiat (taulukkona). Katsauksen painopiste on koulutusvientiä koskevassa tutkimuskirjallisuudessa.

Koulutusvientiä koskevasta tutkimuskirjallisuudesta tehtiin verrattain systemaattinen kirjallisuuskatsaus. Kirjallisuuskatsaus toteutettiin erikseen 1) tutkimuskirjallisuudelle, johon sisällytettiin vertaisarvioidut tieteelliset artikkelit, jotka ovat julkaistu tieteellisessä julkaisukanavassa (julkaisufoorumin luokissa 1–3) ja väitöskirjatutkimukset sekä 2) opinnäytetöille (alempi- ja ylempi korkeakoulututkinto). Katsauksen tietokantoina käytettiin tutkimuskirjallisuuden osalta Google Scholar-, Academic search ultimate-, Web of Sciences- ja Arto -tietokantoja. Opinnäytetöiden osalta hyödynnettiin Google Scholar-, Thesus-, ja Finna-tietokantoja. Tietokannoista haettiin julkaisuja ns. boolean logiikan mukaisesti käyttämällä esimerkiksi hakusanoja ”koulutusvienti”, ”education export” ”transnational education” ja ”cross-border education”. Kirjallisuuskatsauksen osalta tutkimuskirjallisuutta valikoitui raporttiin yhteensä 21 ja opinnäytetöitä 90. Hakusanojen ja tietokantoja koskevien rajausten vuoksi on mahdollista, että kirjallisuuskatsaus ei sisällä täysin kattavasti kaikkia niitä tieteellisiä artikkeleita ja opinnäytetöitä, joissa koulutusvienti on keskiössä. Esimerkiksi yliopistojen opinnäytetöitä ei kaikilta osin ole löydettävissä FINNA -tietokannasta eivätkä ne välttämättä tule esille Google Scholar – tietokannassa. Julkaisuja koskevan haun yhteydessä hakusanoina ei myöskään käytetty esimerkiksi ”lukukausimaksut” tai ”lukuvuosimaksut” -termejä, sillä sen katsottiin laajentavan otantaa katsauksen tavoitteeseen nähden epärelevantilla tavalla. Tulosten määrä on kuitenkin huomattava, joten katsausta voi pitää kohtuullisen luotettavana läpileikkauksena koulutusvientiä koskevaan tutkimuskirjallisuuteen.

Koulutusvientiä koskevan selvityskirjallisuuden osalta raporttiin valikoitui Education Finlandin toimesta annetut lähteet sekä edellä mainittujen hakujen yhteydessä löydetty selvitysraportit. Koulutusvientiä koskevasta selvityskirjallisuudesta ei kuitenkaan toteutettu systemaattista kirjallisuuskatsausta, sillä raportin ensisijaisen huomio oli tutkimuskirjallisuudessa ja opinnäytetöissä. Lisäksi Raporttiin sisällytettiin esimerkinomaisesti koulutuksen kansainvälisyyttä koskevaa muuta tutkimuskirjallisuutta, jotka kuitenkin kytkeytyvät osaksi koulutusvienti-ilmiötä. Tässä yhteydessä tutkimuskirjallisuudella tarkoitetaan vertaisarvioituja tieteellisiä artikkeleita (julkaistu tieteellisessä julkaisukanavassa) ja väitöskirjatutkimuksia.

Raportti sisältää myös taulukon meneillään olevista tutkimuksista ja keskeiset koulutusvientiä koskevat kansalliset strategiat. Meneillään olevat tutkimukset kartoitettiin heinä- ja elokuun vaihteessa (2019) sähköisellä webropol -kyselyllä. Kysely lähetettiin muun muassa Education Finland -ohjelman toimesta koostetulle koulutusvientitutkijoiden sähköpostilistalle, Facebookissa toimivalle Koulutusviennin iltakoulu – ryhmälle, Korkeakoulututkimuksen seuran (Cherif) sähköpostilistalle ja Suomen kasvatustieteellisen seuran yhteyshenkilölle. Kyselyyn vastasi yhteensä 12 tahoa ja kyselyn tulokset on esitetty taulukossa (Taulukko 7). Vastaajien vähäisen määrän johdosta koulutusvientiä koskevat meneillään olevat tutkimukset edustavat raportissa lähinnä esimerkkejä erilaisista tutkimushankkeista. Vastausten määrään vaikutti luultavasti kyselyn ajankohdan sijoittuminen osittain kesälomakautteen sekä saateviestin ja koulutusvienti-termin monitulkinnallisuus. Eräs tekijä voi myös olla keskeneräisten hankkeiden sensitiivisyys; tutkimusrahoituksesta käydään kovaa kilpailua, jonka johdosta hankkeita toteutetaan osittain omakustanteisesti tai muiden tehtävien ohella, tähtäimenä kuitenkin pitempiaikainen ulkopuolinen rahoitus. Samalla koulutusvientitoiminta itsessään on liiketaloudellista toimintaa, jonka johdosta osa siihen liittyvistä tutkimuksista voidaan mieltää liikesalaisuuden piiriin kuuluvaksi.

2.2 Koulutusvienti toimintona

Tässä katsauksessa esitetyssä tutkimus- ja selvityskirjallisuudessa esitetään useita erilaisia tapoja toteuttaa koulutusvientiä. Koulutusvientitoimintoina mainitaan esimerkiksi lukuvuosimaksulliset koulutusohjelmat, erilaiset tilauskoulutukset ja yhteistyössä ulkomaisen partnerin kanssa suunnitellut muut kokonaisuudet (Taulukko 1). Koulutusvienti; mitä se on ja mitä se ei ole, tarkentuukin ensisijaisesti toimijoiden ja asiayhteyksien kautta.

TAULUKKO 1: ESIMERKKEJÄ SUOMALAISESTA KOULUTUSVIENTITOIMINNASTA

Ulkomailta Suomeen		Suomesta ulkomaille	
Yksittäiset henkilöt	Ryhmät	Yhteistoteutukset	Itsenäiset toteutukset
Lukuvuosimaksullisissa ohjelmissa opiskelevat opiskelijat	Opiskelijaryhmät räätälöidyissä opintokokonaisuuksissa	Tutkintoon johtamattomat räätälöidyt opintokokonaisuudet (pedagogiset koulutukset yms.)	Digitaaliset sovellukset
	Kouluvierailut/ "kouluturismi"	Tutkintoon johtavat koulutukset	Franchising-mallit
		Koulutusjärjestelmien kehittäminen	
		Kumppanuuskoulut	

Taulukossa 1 suomalaisen koulutusvientitoiminnan moninaisuus on luokiteltu hyödyntämällä kirjallisuuskatsauksen yhteydessä esille tulleita esimerkkejä. Taulukon lähtökohtana ovat yhtäältä Maailmankauppajärjestön (World Trade Organisations, WTO) esittämän palvelukauppa koskevan yleissopimuksen GATSin (General Agreement on Trade in Services) luokittelu (ks. Knight, 2002) ja Knightin ja McNamaran (2017) esittämä kategoria koulutusohjelmien rajatylittävistä (transnational) liikkuvuudesta. Esimerkiksi lukuvuosimaksullisissa koulutusohjelmissa opiskelevat opiskelijat edustavat GATS-luokittelussa (koulutuksen) kuluttamista ulkomailta (consumption abroad), kun taas ulkomailta järjestetyt tutkintoon johtavat (tilaus)koulutukset voidaan lähtökohtaisesti luokitella kaupalliseksi läsnäoloksi ulkomailta (commercial presence) (Knight, 2002). Ulkomailta toteutetun toiminnan osalta taas eräs tarkastelutapa on esittää koulutuksenmuodot sen perusteella, että järjestetäänkö ne yhteistyössä ulkomaisen partnerin kanssa (yhteistoteutukset) tai koulutuksen tarjoajan itsenäisenä toimintana (itsenäiset toteutukset). Tämän kaltaisilla lähtökohdilla on edelleen vaikutusta esimerkiksi laadunhallintaan; mikä taho koulutuksesta saadun pätevyyden myöntää. (Knight & McNamara, 2017.)

Toisaalta koulutusvienti on kansainvälisen liikkuvuuden muoto, joka on markkinaperustaista, mutta jossa asiat, ihmiset, tieto ja/tai palvelut tavalla tai toisella liikkuvat yli kansallisten rajojen (Knight, 2016; Schatz, 2016). Tämänkaltaista liikkuvuutta on taulukossa kategorisoitu liikkuvuuden suunnan mukaan; suuntautuuko koulutusvientitoiminto ulkomailta Suomeen vai Suomesta ulkomaille. Taulukon eri kategoriat voivat myös limittyä. Esimerkiksi ulkomailta järjestetyissä koulutuksissa voi olla suomalaiset opettajat, jolloin ohjelman liikkuvuuden ohella myös asiantuntijat ja opettajat (yksittäiset henkilöt) liikkuvat kaupallisen toiminnan nimissä Suomesta ulkomaille.

Esitetty taulukko (taulukko 1) ei kata kaikkia koulutusvientitoimintoja eikä tässä raportissa ole systemaattisesti kartoitettu eri toimintamalleja tai koulutusvientitoiminnan tyypillisimpiä kohdemaita Taulukko antaa kuitenkin osviittaa koulutusvientitoiminnan runsaudesta, sellaisena kuin se tällä hetkellä Suomen kontekstissa näyttäytyy.

3. JULKAISUISTA KOOSTETUT TAULUKOT

Tässä osiossa esitetään katsaukseen sisällytetty kirjallisuus taulukkoina (taulukot 2-10). Taulukot sisältävät julkaisun keskeiset tiedot (tekijän, otsikon/aiheen, julkaisukanavan sekä linkin¹ julkaisuun silloin, kun se on vapaasti saatavilla). Koulutusvientiä koskevissa tutkimuksissa ja opinnäytetöissä taulukoista ilmenee myös tutkimuksen kohdealue tai maa silloin, kun se on jokin muu kuin Suomi.

Kappale sisältää seuraavat taulukot:

Taulukko 2: Koulutusvientiä koskevat tutkimukset (listana)

Taulukko 3: Koulutusvientiä koskevat tutkimukset teemoittain ja sektoreittain

Taulukko 4: Koulutusvientiä koskevat opinnäytetyöt (listana)

Taulukko 5: Koulutusvientiä koskevat opinnäytetyöt teemoittain ja sektoreittain

Taulukko 6: Koulutusvientiä koskevat opinnäytetyöt (alempi- ja ylempi korkeakoulututkinto) vuosittain aikajaksolta 2010 – 2019

Taulukko 7: Käynnissä olevat koulutusvientiä koskevat tutkimushankkeet

Taulukko 8: Koulutuksen kansainvälistymistä koskevat tutkimukset

Taulukko 9: Koulutusvientiä koskevat katsaukset ja selvitykset

Taulukko 10: Koulutusvientiä koskevat strategiat ja suositukset

¹ Linkkien toimivuus on sidonnainen kunkin sivuston ylläpitäjän omiin käytänteisiin, jolloin on mahdollista, että julkaisujen osoitteissa tapahtuu myöhemmin muutoksia.

TAULUKKO 2: KOULUTUSVIENTIÄ KOSKEVAT TUTKIMUKSET

Tekijä(t)	Vuosi	Otsikko	Julkaisukanava	Alue	Teema
Cai, Yuzhuo; Hölttä, Seppo	2014	Towards appropriate strategies for international cooperation with Chinese higher education: The Finnish case https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103820/towards_appropriate_strategies_for_international_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y	Artikkeli teoksessa Yuzhuo Cai & Vuokko Kohtamäki (Eds.) Transformation of Higher Education in Innovation Systems in China and Finland. Tampere University Press.	Kiina	Koulutuspolitiikka
Cai, Yuzhuo; Hölttä, Seppo; Kivistö, Jussi	2012	Finnish higher education institutions as exporters of education – Are they ready? https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/42356/978-951-39-5189-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y	Artikkeli teoksessa Sakari Ahola & David Hoffman (Eds.) Higher education research in Finland: Emerging structures and contemporary issues. Finnish Institute for Educational Research. Jyväskylä		Johtaminen ja hallinto
Cai, Yuzhuo; Hölttä, Seppo; Lindholm, Niko	2013	Establishing sub-campuses in China: A Finnish perspective	Journal of Research in International	Kiina	Johtaminen ja hallinto
Cai, Yuzhuo; Kivistö, Jussi	2013	Tuition Fees for International Students in Finland: Where to Go From Here? http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.880.3475&rep=rep1&type=pdf	Journal of Studies in International		Lukuvuosismaksut
Chung, Jennifer	2017	Exporting Finnish teacher education: Transnational pressures on national models	Nordic Journal of Comparative and International Education (NJCE)	Suomi-Iso-Britannia	Koulutuspolitiikka
Delahunty, David; Plusavat, Kongkiti; Kess, Pekka; Kropsu-Vehkapera, Hanna; Hidayanto, Achmad	2018	Globalisation and education: Case demonstration and lessons learned from Finland's education export http://www.inderscience.com/storage/f117862105149312.pdf	International Journal of Management in Education	Thaimaa	Johtaminen ja hallinto
Dervin, Fred; Simpson, Ashley	2019	Transnational edu-business in China: A case study of culturalist market-making from Finland	Frontiers of Education in China	Kiina	Koulutuspolitiikka
Juusola, Henna	2016	Lukukausimaksujen hegemoniaa ja myytti PISAsta: diskurssiivinen analyysi kansallisesta koulutusvientikeskustelusta.	Tiedepolitiikka		Koulutuspolitiikka
Juusola, Henna	2018	Quality conventional perspective on the quality assurance of education export in the case Finland	Artikkeli teoksessa Vesa Korhonen & Paulina Alenius (Eds.) Internationalisation and transnationalisation in higher education. Peter Lang.		Laatu
Juusola, Henna; Räihä Pekka	2019	Quality conventions in the exported Finnish master's degree programme in teacher education in Indonesia	Higher Education	Indonesia	Laatu

Tekijä(t)	Vuosi	Otsikko	Julkaisukanava	Alue	Teema
Juusola, Henna; Räihä, Pekka	2017	Exploring teaching staff's experiences of implementing a Finnish master's degree programme in teacher education in Indonesia https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/105235/Exploring_teaching_staffs_experiences_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y	Research in Comparative and International Education	Indonesia	
Kantola, Mauri; Kettunen, Juha	2012	Integration of education with research and development and the export of higher education	On the Horizon		Johtaminen ja hallinto
Lindberg, Matti	2011	Suomalaiskansallisia ja EU-agendojen näkökulmia koulutusvientiin ja liikkuvuuteen	Tiedepolitiikka		Koulutuspolitiikka
Lönnqvist, Antti; Laihonon, Harri; Cai, Yuzhuo; Hasanen, Kirsi	2018	Re-framing education export from the perspective of intellectual capital transfer https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/104266/Re-framing_education_export_from_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y	Journal of Studies in International Education	Vietnam	Johtaminen ja hallinto
Rytiäärä, Anna; Wallin, Anna; Saarivirta, Toni; Imre, Rob; Nyyssölä, Nina; Eskola, Jari	2019	Stories about transnational higher education (TNHE): Exploring Indonesian teachers' imagined experiences of Finnish higher education https://link.springer-com.libproxy.tuni.fi/article/10.1007/s10734-019-00370-y	Higher Education	Indonesia	Opiskelijan/asiakkaan kokemukset
Schatz, Monica; Popovic, Ana; Dervin, Fred	2017	From PISA to national branding: Exploring Finnish education https://blogs.helsinki.fi/dervin/files/2015/08/CDIS_A_1066311_0.pdf	Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education		Koulutuspolitiikka
Schatz, Monica	2015	Toward one of the leading education-based economies? Investigating aims, strategies, and practices of Finland's education export landscape	Journal of Studies in International Education		Koulutuspolitiikka
Schatz, Monica	2016a	Education as Finland's hottest export? A multi-faceted case study on Finnish national education export policies https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/161277/EDUCATIO.pdf?sequence=1&isAllowed=y	Helsingin yliopisto		Koulutuspolitiikka
Schatz, Monica	2016b	Engines without fuel? – empirical findings on Finnish higher education institutions as education exporter	Policy Futures in Education		Johtaminen ja hallinto
Xin, Xing	2019	Perceived programme characteristics and impact: Case studies of Sino-Finnish transnational educational leadership training programmes https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/299855/E-thesis_Xing.pdf?sequence=1&isAllowed=yco	Helsingin yliopisto	Kiina	Opiskelijan/asiakkaan kokemukset
Xin, Xing; Dervin, Fred	2017	Dancing in Fetters? Chinese principals' perceptions of the effects of Finnish training programs	Frontiers of Education in China	Kiina	Opiskelijan/asiakkaan kokemukset

TAULUKKO 3: KOULUTUSVIENTIÄ KOSKEVAT TUTKIMUKSET TEEMOITTAIN JA SEKTOREITTAIN

	Opiskelijan/asiak- kaan kokemukset	Työskentely koulutusvienti- toiminnassa	Lukuvuosimaksut	Johtaminen ja hallinto	Laatu	Koulutuspolitiikka
Peruskoulutus						Chung (2017)
Korkeakoulutus	Rytivaara ym. (2019); Xin (2019); Xin & Dervin (2017)	Juusola & Rähä (2017)	Cai & Kivistö (2013)	Cai ym. (2012); Cai ym. (2013); Kantola & Kettunen (2012); Schatz (2016b), Lönnqvist ym. (2018); Delahunty ym. (2018)	Juusola (2018); Juusola & Rähä (2019)	Cai & Hölttä (2014); Dervin & Simpson (2019); Lindberg (2011)
Kansalliset toimijat						Juusola (2016); Schatz (2015; 2016); Schatz ym. (2017)

Taulukossa 3 esitetty kategoria on suuntaa-antava. Tutkimukset saattavat sisältää useita teemoja, joista on kuitenkin valittu vain ensisijainen. Kate-
goriassa ei myöskään ole huomioitu teoreettisia ja metodologisia valintoja, jotka olisivat avanneet tutkimuksen lähtökohtia toisella tavalla. Lisäksi
taulukoon ei ole jätetty niitä koulutusasteita tai teemoja, joista ei ole tehty tutkimuksia (esim. toisen asteen koulutus ja markkinointi), mutta jotka
kuitenkin ovat olleet aineiston luokittelun lähtökohtana (ks. 1.1. Katsauksen koostaminen).

TAULUKKO 4: KOULUTUSVIENTIÄ KOSKEVAT OPINNÄYTETYÖT

Tässä taulukossa alemmalla korkeakoulututkinnolla (alempi kkt) viitataan sekä ammattikorkeakoulututkintoihin että yliopistojen kandidaattitutkintoihin. Vastaavasti ylempi korkeakoulututkinto (ylempi kkt) viittaa joko ylempää ammattikorkeakoulututkintoon tai yliopistojen maisteritutkintoon

Tekijä	Vuosi	Otsikko	Tutkinto	Korkeakoulu	Teema	Alue	Linkki julkaisuun tai julkaisua koskevaan tiivistelmään
Aaltonen, Moona	2018	YAMK-tutkinnot koulutusviennin tuotteina Turun ammattikorkeakoulussa	alempi kkt	Turun ammattikorkeakoulu	Tuotteistaminen		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/158190/Aaltonen_Moona.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Aarva, Aku	2018	The untapped potential of international alumni: "Street credibility and prestige for higher education institutions"	ylempi kkt	Tampereen yliopisto	Johdaminen ja hallinto		https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103350/1526041273.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Asemokha Agnes	2012	Internationalizing Services: Market research on exporting Finnish educational solutions to Nigeria	alempi kkt	Arcada	Markkinointi	Nigeria	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/44036/Asemokha_Agnes.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Bakrrugji, Simon	2016	Need identification for educational services in Albania	alempi kkt	Haaga-Helia ammattikorkeakoulu	Markkinointi	Albania	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/108643/Bachelor_Thesis_Simon%20Bakrrugji.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Balbutskaya Evgenia	2015	Demand for Finnish Education Export in Russia. Case: Saimaa University of Applied Sciences	ylempi kkt	Saimaan ammattikorkeakoulu	Markkinointi	Venäjä	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/192047/Balbutskaya_Evgenia.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Camposano Morta, José	2017	Design of Product-Service Systems for Finnish Early Childhood Education and Care	ylempi kkt	Aalto yliopisto	Tuotteistaminen		https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/28523/master_Camposano_Morta_Jos%c3%a9_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Cao, Yuan	2017	How can a mathematics teacher give PE classes in rural China? An exploration on exporting Finnish class teachers' education to rural China	ylempi kkt	Aalto yliopisto	Koulutuksen suunnittelu	Kiina	https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/28691/master_Cao_Yuan_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Chernorot, Elena	2016	Russia as an export destination for export of Finnish education. Case: Centria University of Applied Sciences	alempi kkt	Centria-ammattikorkeakoulu	Markkinointi	Russia	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/115217/THESIS+EDU+EXPORT+Centria.pdf?sequence=1
da Silva Rocha, Sandra	2018	Finnish Education Export: Peruvian and Latin American Markets	alempi kkt	Haaga-Helia ammattikorkeakoulu	Markkinointi	Latinalainen amerikka (Peru)	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/154882/THESIS%20Sandra%20da%20Silva%20Rocha.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tekijä	Vuosi	Otsikko	Tutkiminto	Korkeakoulu	Teema	Alue	Linkki julkaisuun tai julkaisua koskevaan tiivistelmään
Delahunty, David	2016	Educational export: Asap-an action research analysis of the pilot projects between bangkok metropolitan administration (BMA) and the extension school (TOPIK) of Oulu University	ylempi kkt	Oulun yliopisto	Johtaminen ja hallinto	Thaimaa	http://iutika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201603181330.pdf
ElCheikh Walid	2015	Productising Finnish education for export: The barriers and enablers of internationalisation. A multiple case study: Fifteen members of future learning Finland	ylempi kkt	Aalto yliopisto	Markkinointi		https://aalto.doc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/19271/hse_ethesis_14170.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Gómez Julio	2013	Exploring E-marketing Opportunities for Exporting Education Services: Case HAAGA-HELIA Global Education Services	alempi kkt	Haaga-Helia ammattikorkeakoulu	Markkinointi		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/61059/Gomez%20Julio.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Haapaniemi Maria	2016	Verkostoituminen ja sen strategia koulutustalan pk-yrityksen kansainvälistymisen tukena	ylempi kkt	Tampereen ammattikorkeakoulu	Johtaminen ja hallinto		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121160/Haapaniemi_Maria.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Hadid, Rima	2013	Socio-cultural contexts affecting the export of education: the case of Finnish primary schools and the United Arab Emirates	alempi kkt	Oulun ammattikorkeakoulu	Markkinointi	Arabiemiirikunnat	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/59328/Hadid_Rima.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Hämäläinen Jenni	2018	Ammatteja viemässä – liiketoiminta kansainvälistymisen motiivina	ylempi kkt	Helsingin yliopisto	Koulutuspolitiikka		https://helda.helsinki.fi/handle/10138/233809
Heikkilä Mari	2018	Suomalaisten opettajien näkemyksiä ja kokemuksia koulutusviennistä	ylempi kkt	Helsingin yliopisto	Työskentely koulutusviennin toteutuksissa	Saudi-Arabia	https://helda.helsinki.fi/handle/10138/236297
Heinonen Virpi	2019	Snowball effect-in-service teacher training in Finland to action change	ylempi kkt	Tampereen ammattikorkeakoulu	Opiskelijan/asiakkaan kokemukset	Brasilia, Portugali	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/161052/Heinonen_Virpi.pdf?sequence=1&isAllowed=y%27
Hietala, Samuli	2016	Koulutuksen asiantuntijana vierassa kulttuurissa. Suomalainen koulutusviennin asiantuntijatyö sekä kulttuuriäly	ylempi kkt	Jyväskylän yliopisto	Työskentely koulutusviennin toteutuksissa		https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/51903/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201611174644.pdf

Tekijä	Vuosi	Otsikko	Tutkinto	Korkeakoulu	Teema	Alue	Linkki julkaisuun tai julkaisua koskevaan tiivistelmään
Huovinen, Suvi	2011	Export of Education: Case HAAAGA-HELIA University of Applied Sciences	ylempi kkt	Haaga-Helia ammatti-korkeakoulu	Johtaminen ja hallinto		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/33602/Master%20Thesis%20-%20Export%20of%20Education%20-%20Huovinen.pdf?sequence=1
Huttunen, Tytti	2017	Suomalainen koulutussuoritusavokätkin lahja maailmalle? Diskurssianalyysi suomalaisesta koulutusviennistä	ylempi kkt	Helsingin yliopisto	Koulutuspolitiikka		https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/231288/Huttunen_Tytti_pg_2017.pdf?sequence=2&isAllowed=y
Immaisi Marjukka	2014	Productizing and marketing of educational services for export: case Turku University of Applied Sciences	ylempi kkt	Turun ammatti-korkeakoulu	Tuotteistaminen		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/177372/Immaisi_Marjukka.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Immonen, Juhani	2012	PISA-tutkimukset suomalaisen perusopetusjärjestelmän tilan kuvaajana ja koulutussuoritusviennin perustana. Näkökulmia suomalaisen perusopetusjärjestelmäsuoritusviennin mahdollisuuksiin	ylempi kkt	Itä-Suomen yliopisto	Koulutuspolitiikka		http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20120789/urn_nbn_fi_uef-20120789.pdf
Issakainen, Susanna	2017	Development of higher education institution's organization and competence from the education export viewpoint. Case: Laurea University of Applied Sciences	ylempi kkt	Saimaan ammatti-korkeakoulu	Johtaminen ja hallinto		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/124109/Issakainen%20Susanna%20Thesis%202017%20Final.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Jaakkola, Fiina	2017	Asiantuntijoiden näkemyksiä suomalaisesta koulutusviennistä. Haaste ja mahdollisuus	ylempi kkt	Helsingin yliopisto	Koulutuspolitiikka		https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/181407/Fiina_Jaakkola.pdf?sequence=2&isAllowed=y
Jaakkola, Heini	2019	The Possibilities of Finnish EdTech Start-Ups in the Brazilian Market	alempi kkt	Haaga-Helia ammatti-korkeakoulu	Markkinointi	Brasilia	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/170672/Thesis_Heini%20Jaakkola.pdf?sequence=2&isAllowed=y
Jalonen Sini	2013	Koulutusvienti Ammattikorkeakoulussa. Case: Turun AMK:n koulutusvientihaanke Vietnamin yhteistyökorkeakouluun	alempi kkt	Turun ammattikorkeakoulu	Koulutuksen suunnittelu	Vietnam	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/69351/Jalonen_Sini.pdf?sequence=2&isAllowed=y
Jantunen, Jenna; Kuparinen, Mari	2017	Laurea Living Lab -toimintamallin koulutusviennin markkinakartoitus	alempi kkt	Laurea ammatti-korkeakoulu	Markkinointi		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/136258/Laurea_Living_Lab_toimintamallin_koulutusviennin_markkinakartoitus.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tekijä	Vuosi	Otsikko	Tutkinto	Korkeakoulu	Teema	Alue	Linkki julkaisuun tai julkaisua koskevaan tiivistelmään
Jin-Kuusirinne Tianyun	2014	Communication Optimisation for Education Export. Export Readiness Examination From an Integrated Marketing Communication Perspective of the University of Tampere	ylempi kkt	Tampereen yliopisto	Markkinointi	Kiina	https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/96301/GRADU-1415864290.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Kaipainen, Riitta	2014	Koulutusmyynnin tuotteistamisprojekti Opettajankoulutuslaitoksella: palvelun hallinnollisten prosessien kehittäminen ja palvelun hinnoittelu	alempi kkt	Laurea ammatti-korkeakoulu	Tuotteistaminen		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/79559/Kaipainen_Riitta_Koulutusmyynnin_tuotteistamisprojekti.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Kandelin, Eva	2019	What is there in the field? : Teachers' view of the ethical challenges in education export	ylempi kkt	Tampereen yliopisto	Työskentely koulutus-vientitoteutuksissa		https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/115808/KandelinEva.pdf?sequence=2&isAllowed=y
Kantola, Inkeri	2015	CLIL in the Context of Education Export : Finnish Teachers' Experiences in Abu Dhabi	ylempi kkt	Helsingin yliopisto	Työskentely koulutus-vientitoteutuksissa	Arabiemiirikunnat	https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/42620/ciilinh.pdf?sequence=2&isAllowed=y
Kantola, Maija	2017	Elokuvatyöpajoja maailmalla : kansainvälistä mediakasvatusta kehittämässä	ylempi kkt	Tampereen yliopisto	Koulutuksen suunnittelu		https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/101999/GRADU-1505406497.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Karjalainen, Emma	2015	Julkisen toimintapolitiikan toteutuminen: Case koulutusvientii	ylempi kkt	Tampereen yliopisto	Koulutuspolitiikka		https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/97526/GRADU-1435298468.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Karppinen, Leena	2019	The ways export promotion programs help companies in exporting processes – A single case study of Education Finland	ylempi kkt	Aalto yliopisto	Johtaminen ja hallinto		https://aaltodoc.aalto.fi/handle/123456789/39328
Kassari, Tuuli	2016	Finnish education brands as country image promoters: Multiple case study of Finnish education brands in Asian and Latin American markets	ylempi kkt	Vaasan yliopisto	Markkinointi	Aasia, Latinalainen Amerikka	https://www.tritonia.fi/fi/e-opinnaytteet/tiivistelma/7306/Fin-nish-education+brands+as+country+image+promoters%3A+Multiple+case+study+of+Finnish+education+brands+in+Asian+and+Latin+American+markets%09
Keskikallio (Agbejule), Lola	2016	Capacity building of renewable energy education : education export from Finland to Ghana	alempi kkt	Turun ammatti-korkeakoulu	Markkinointi	Ghana	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/107053/Keskikallio_Lola.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tekijä	Vuosi	Otsikko	Tutkinto	Korkeakoulu	Teema	Alue	Linkki julkaisuun tai julkaisua koskevaan tiivistelmään
Kiesi, lida; Nivanaho, Nina	2019	Verkostoituva koulutusiiiketoiminta Suomessa ja maailmalla – xEdu "Euroopan johtava yritysliikihdyttämö koulutusalun startupeille	ylempi kkt	Turun yliopisto	Koulutus- politiikka		https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/147421/Kiesi_lida_Nivanaho_Nina_opinnayte.pdf?sequence=1
Könkkölä, Leena	2017	Tampereen yliopiston sisäisten toimijoiden sijoittuminen keskusteluun koulutuspoliittiseen koulutusviennistä. Valta- ja vastadiskursseja etsimässä	ylempi kkt	Tampereen yliopisto	Koulutus- politiikka		https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/101580/GRADU-1497857547.pdf?sequence=1
Konsta Soila	2018	Kaupallinen diplomatia koulutusviennin tukena: tapaustutkimus Qatar- Finland International Schoolin perustamisesta Dohaan	ylempi kkt	Tampereen yliopisto	Koulutus- politiikka	Qatar	https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103650/1527843071_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Korpelainen Linda	2018	Education Technology to the United Kingdom-Case Study: ArboEdu	alempi kkt	Karelia ammatti- korkeakoulu	Markkinointi	Iso- Britannia	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/145741/Korpelainen_Linda_2018_05_12.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Kovesni-kov, Alexei	2016	This Is Reputation-Driven Activity. Higher Education as a Service Export and the Role of Partnerships	ylempi kkt	Aalto yliopisto	Johtaminen ja hallinto		http://epub.lib.aalto.fi/fi/ethesis/pdf/14385/hse_ethesis_14385.pdf
Kukkonen, Joonas	2017	Internationalization plan for Finpeta Ltd : Utilizing Finpeta Ltd products for exporting Finnish educational system abroad	alempi kkt	Oulun ammatti- korkeakoulu	Markkinointi	Vietnam	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122568/Kukkonen_Joonas.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Kulju, Hilikka	2015	Koulutusvientistrategian suunnittelu Kiinan markkinoille: Case Lapin ammattikorkeakoulu	alempi kkt	Lapin ammatti- korkeakoulu	Markkinointi	Kiina	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/96989/hilikka_kulju_opinnaytettyo.pdf?sequence=1
Kumpunen, Heidi	2013	Selling education : business strategy for the export of education	alempi kkt	Turun ammatti- korkeakoulu	Markkinointi	Venäjä, Viro, Latvia	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/68629/Kumpunen_Heidi.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Kurkisu, Essi	2016	The adaption process and challenges of education export	ylempi kkt	Turun yliopisto	Johtaminen ja hallinto		https://www.utupub.fi/handle/10024/121974

Tekijä	Vuosi	Otsikko	Tutkinto	Korkeakoulu	Teema	Alue	Linkki julkaisuun tai julkaisua koskevaan tiivistelmään
Lähdesmäki Carita	2017	Kielenopetuksen digitaalisen suunnitteluyökalun opijälähtöinen kehittäminen koulutusviennin tarpeisiin	ylempi kkt	Lauraa ammatti-korkeakoulu	Koulutuksen suunnittelu		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/138514/Laehdesmaeki_Carita.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Lehto, Sami	2012	Myyntikanavat ja tuotantoprosessit Tampereen ammattikorkeakoulun koulutusviennissä: Case: 21st Century Educators	alempi kkt	Tampereen ammatti-korkeakoulu	Tuotteistaminen		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/50929/Lehto_Sami.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Loikkanen, Jarmo	2018	Kilpailijaseuranta kohdeyritys Neba:lle	alempi kkt	Satakunnan ammatti-korkeakoulu	Markkinointi		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/158381/Loikkanen_Jarmo.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Lundell, Kajsa; Nurmela, Jane	2017	Kansainvälisen koulutusvientipahtuman luominen : Case: Academic Adventures	alempi kkt	Tampereen ammatti-korkeakoulu	Tuotteistaminen		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/134763/Lundell_Kajsa_Nurmela_Jane.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Mansikkamäki, Emma; Kuronen, Jenni	2017	Introduction to Tuition Fees, Case Study: Finnish Universities of Applied Sciences	alempi kkt	Oulun ammatti-korkeakoulu	Lukuvuosi-maksut		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/130983/Kuronen_Jenni_Mansikkamaki_Emma.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Manuel, Evelyn	2018	Export of Master Degree Programme to the Philippines: Case Leadership and Service Design	ylempi kkt	Novia Yrkeshögskolan	Markkinointi	Filippiinit	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/151391/Student_Evelyn.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Mattila, Sanna	2018	Kolmiportaisen tuen mallin jalkautuminen Abu Dhabin suomalais-emiraattilaisiin kouluihin - opettajien kokemuksia	ylempi kkt	Jyväskylän yliopisto	Opetus ja oppiminen	Arabiemiiri-kunnat	https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/56752/URN:NBN:fi:juu-201801161211.pdf?sequence=1
McAvennie, Anastasia	2017	Development of a business model for the internationalisation of a Finnish corporate training service for the European data centre industry .	ylempi kkt	Jyväskylän ammatti-korkeakoulu	Markkinointi		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/131377/McAvennie_Anastasia.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Melkko, Valtteri	2012	Brazilian Educational Market: Exporting Finnish educational concepts to an exotic country	alempi kkt	Jyväskylän ammatti-korkeakoulu	Markkinointi	Brasilia	https://core.ac.uk/download/pdf/38065539.pdf
Naumenko Dmytro	2018	Exporting Finnish Education to an Emerging Market	ylempi kkt	Jyväskylän ammatti-korkeakoulu	Markkinointi	Ukraine	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/161425/Naumenko%20Dmytro.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Tekijä	Vuosi	Otsikko	Tutkinto	Korkeakoulu	Teema	Alue	Linkki julkaisuun tai julkaisua koskevaan tiivistelmään
Ngo, Huong	2016	Vietnam As A Potential Market For Finnish Education Export	alempi kkt	Karelia ammatti-korkeakoulu	Markkinointi	Vietnam	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/113099/Vietnam%20As%20A%20Potential%20Market%20For%20Finnish%20Education%20Export.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Nguyen, Minh Hang	2019	Vietnam kindergarten education industry research and Touthula's possibility of expanding to & developing in Vietnam	alempi kkt	Karelia ammatti-korkeakoulu	Markkinointi	Vietnam	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/169195/Thesis%20-%20Hang%20Minh%20Nguyen.pdf?sequence=2&isAllowed=y
Nieminen, Jussi	2017	The Impact of Networks on Finnish Education Export : Case Finland University	ylempi kkt	Turun yliopisto	Johtaminen ja hallinto		https://www.utupub.fi/handle/10024/143810
Niittynen Tuija	2019	Muskaria ulkomaille. Ruohonjuuritason koulutusvientikoikeilu	alempi kkt	Metropolia ammatti-korkeakoulu	Työskentely koulutusvienti-toteutuksissa	Thaimaa	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/169111/niittynen_tuija.pdf?sequence=2
Nummela, Saara	2018	Akateeminen koulutusvienti : Tarkastelussa Tampereen yliopistossa esiintyvät tulkinnat koulutusviennin tilasta ja tavoitteista	ylempi kkt	Tampereen yliopisto	Koulutus-politiikka		https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103772/1529416874.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Orenius Aleksi	2018	Market analysis of the export of Finnish education into Brazilian market	alempi kkt	Tampereen ammatti-korkeakoulu	Markkinointi	Brasilia	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/154348/Orenius_Aleks.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Ovi Md Tazin Pervez	2019	Digital Marketing for Enhancing Education Export in Bangladesh: Challenges and Opportunities for KAMK	alempi kkt	Kajaanin ammatti-korkeakoulu	Markkinointi	Bangladesh	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/170999/P_OVI.pdf?sequence=2&isAllowed=y
Suomalai-nen, Johanna	2019	Education export in the Finnish higher education	alempi kkt	Oulun yliopisto	ei saatavilla		http://jultika.oulu.fi/Record/nbnfioulu-201906112517
Pham, Linh	2014	Design a Solid Waste Management Course for Primary School focus on Reduce-Reuse-Recycle : Project: WastED - Export of Education, Waste Management - Target market: Vietnam	alempi kkt	Haaga-Helia ammatti-korkeakoulu	Koulutuksen suunnittelu		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/88299/Linh%20Pham_Thesis%20April%202014_Final%20version.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Pietarinen, Susanna	2017	Increasing Support for Education Export – Evolvement of Finnish Education Export Policies between 2010 and 2016	ylempi kkt	Helsingin yliopisto	Koulutus-politiikka		https://helda.helsinki.fi/handle/10138/222959

Tekijä	Vuosi	Otsikko	Tutkiminto	Korkeakoulu	Teema	Alue	Linkki julkaisuun tai julkaisuun koskevaan tiivistelmään
Plakhotniuk, Ekaterina	2019	Promoting International Degree Programmes in Moscow and Saint Petersburg: An Action Plan for Haaga-Helia University of Applied Sciences	alempi kkt	Haaga-Helia ammatti-korkeakoulu	Lukuvoosi-maksut	Venäjä	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/215720/Plakhotniuk_Ekaterina.pdf?sequence=2&isAllowed=y
Poutanen Minna	2013	Key factors in transforming university internationalization into commercial activity in Finland. Case of University of Turku	ylempi kkt	Turun yliopisto	Tuotteistaminen		https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/93584/415599.pdf?sequence=2&isAllowed=y
Puistolahti Assi	2019	Rethinking education: Finland's education export to Brazil	ylempi kkt	Helsingin yliopisto	Koulutus-politiikka	Brasilia	https://helda.helsinki.fi/handle/10138/302338
Räsänen, Elina	2012	Education export as a form of knowledge transfer : The potential of Finnish education export in Chile	ylempi kkt	Turun yliopisto	Koulutus-politiikka	Chile	https://www.utupub.fi/handle/10024/86803
Reinikka, Martiska	2013	Eduplus Ltd. and the brand landscape : a close look at the Finnish education exporting brand landscape	ylempi kkt	Metropolia ammatti-korkeakoulu	Markkinointi		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/80180/Reinikka_Martiska.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Rissanen, Sirja	2015	Ekspatriattiopettajien identiteettikertomusten äärellä: Kokemuksia Abu Dhabista	ylempi kkt	Helsingin yliopisto	Työskentely koulutus-vientitoteutuksissa	Arabiemiirikunnat	https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/157442/Gradu_Rissanen.pdf?sequence=2&isAllowed=y
Roikonen, Matti; Starovoytova, Irina	2014	Education export from Finland to Russia – Challenges and success factors. Multiple Case Study for The Jyväskylä Institute of Adult Education	alempi kkt	Jyväskylän ammatti-korkeakoulu	Markkinointi	Venäjä	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/85436/Roikonen_Matti_Starovoytova_Irina.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Roininen, Elina	2019	Identifying the cultural challenges of Finnish and Chinese Collaboration in university education of software engineering	ylempi kkt	Oulun yliopisto	Opetus ja oppiminen	Kiina	http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201903071287.pdf
Rosvall, Anne	2016	Ammattikorkeakouluko elinkeinoharjoittaja? - kuluttajansuojalain sovellettavuus ammattikorkeakoulun toiminnassa	alempi kkt	Turun ammatti-korkeakoulu	Sopimus ja oikeusasiat		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/116328/Rosvall_Anne.pdf?sequence=1&isAllowed=y

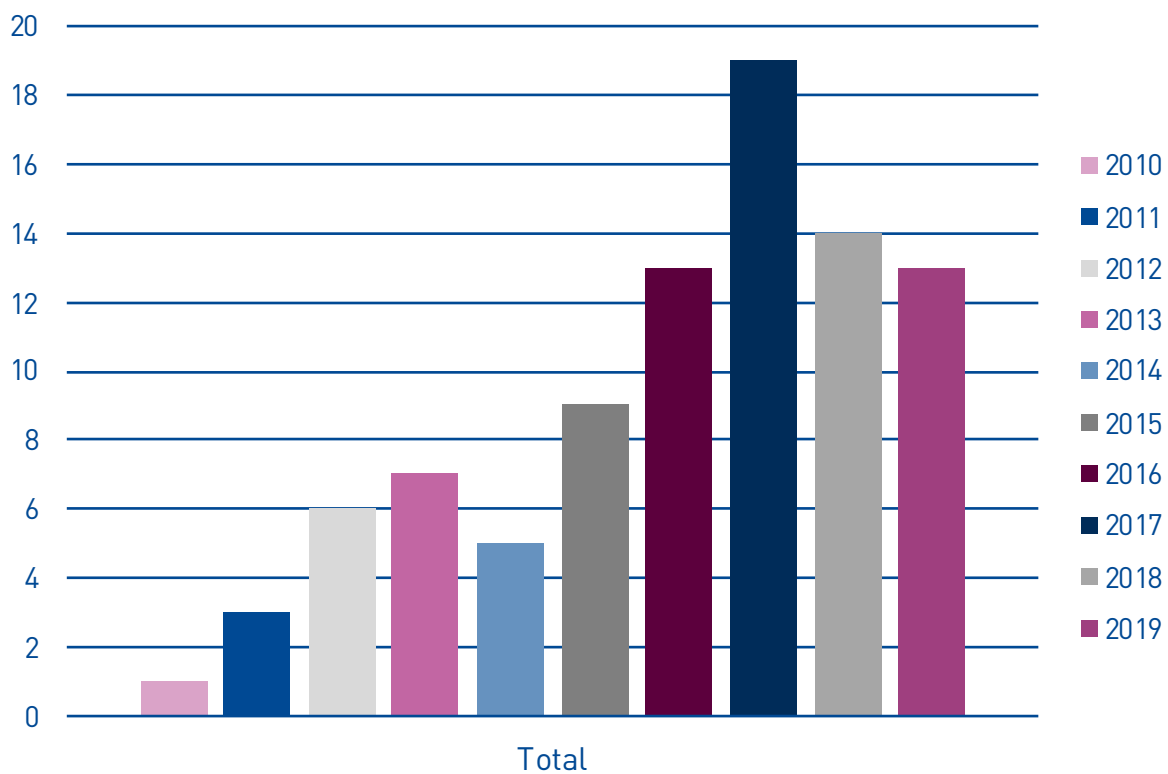
Tekijä	Vuosi	Otsikko	Tutkinto	Korkeakoulu	Teema	Alue	Linkki julkaisuun tai julkaisua koskevaan tiivistelmään
Sever, Filip	2019	Education export : Expanding KAMK portfolio in India	alempi kkt	Kajaanin ammatti-korkeakoulu	Markkinointi	Intia	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/160482/Education%20export%20thesis_Flip%20Sever.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Sevostjanov Aleksei	2011	Koulutuspalveluvienti: case: Focus on Finland-Lahden ammattikorkeakoulun liiketalouden alan pilottihanke	alempi kkt	Lahden ammatti-korkeakoulu	Johtaminen ja hallinto	Intia	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/129232/Sevostjanov_Aleksei.pdf?sequence=1
Sharif, Tajzan	2013	Importing Educational Services from Finland to Kurdistan	alempi kkt	Haaga-Helia ammatti-korkeakoulu	Johtaminen ja hallinto	Kurdistan	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/67805/Sharif_Tajzan.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Sievälä, Jouni	2018	Koulutusvientimallin suunnittelu. Tiimeistäkö tarvittava lisäresurssi?	ylempi kkt	Jyväskylän ammatti-korkeakoulu	Johtaminen ja hallinto		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/157700/Koulutusvientimallin%20suunnittelu.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Sosunov, Petri	2012	Prospects of Finnish higher education export in BRIC countries	alempi kkt	Kymenlaakson ammattikorkeakoulu (Kaakkoinen-Suomen ammattikorkeakoulu vuodesta 2017 lähtien)	Markkinointi	Brasilia, Venäjä, Intia, Kiina	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/154014/Sosunov_Petri.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Paavola, Sirpa	2017	Lämpöyrittäjyyden kansainvälistäminen. Lämpöyrittäjyyskoulutuksen vienti Puolaan	tietoa ei saatavilla	Seinäjoen ammattikorkeakoulu	Markkinointi	Puola	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/135985/Paavola_Sirpa.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Turunen, Lotta	2011	Suomalaisen koulutusviennin ensiaskeleet. Laadullinen tapaustutkimus Itä-Suomen yliopiston ja Savonia-ammattikorkeakoulun suhtautumisesta koulutusvientiin	ylempi kkt	Tampereen yliopisto	Koulutus-politiikka		https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/83127/gradu05541.pdf?sequence=1
Tuunanen, Jarmo	2010	Maksullisen tutkintoon johtavan tilauskoulutuksen järjestäminen Venäjällä	ylempi kkt	Mikkelin ammattikorkeakoulu (vuodesta 2017 lähtien osa Kakkoin-Suomen ammattikorkeakoulua)	Johtaminen ja hallinto	Venäjä	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/12771/opinn2010A1376.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tekijä	Vuosi	Otsikko	Tutkinto	Korkeakoulu	Teema	Alue	Linkki julkaisuun tai julkaisua koskevaan tiivistelmään
Vallin, Fanni	2017	Suomalainen koulutusvienti ja sen kehittämisehdotukset	ylempi kkt	Jyväskylän yliopisto	Koulutus-politiikka		https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/53624/URN%3aNB%3afi%3ajyu-201704192017.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Vanhanen, Pyry	2017	Tuition fees for international students and its application on joint application spring 2017	alempi kkt	Lapin ammatti-korkeakoulu	Lukuvuosi-maksullinen koulutus		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/138692/Vanhanen_Juhana.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Väyrynen Annika	2015	Koulutusviennin lisäämis- ja laajentamismahdollisuudet Kiinaan	alempi kkt	Kymenlaakson ammattikorkeakoulu (Kaakkoinen Suomen ammatti-korkeakoulu vuodesta 2017 lähtien)	Markkinointi	Kiina	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/190120/vayrynen_annika.pdf?sequence=1
Vehmanen, Emma-Stina	2016	Koulutuksesta Suomalaisille vientivaltti? Puolueiden näkemyksiä koulutusviennistä	ylempi kkt	Helsingin yliopisto	Koulutus-politiikka		https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/163993/Vehmanen_Valtiooppi.pdf?sequence=2&isAllowed=y
Virtanen, Anna; Runtti, Soile	2015	Parents' satisfaction on the quality of education and care in Qatar-Finland International School	alempi kkt	Jyväskylän yliopisto	Laatu	Qatar	https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/45982/URN%3aNB%3afi%3ajyu-201505211940.pdf?sequence=1&isAllowed=y
ZakharchukPolina	2016	Keeping foreign students interested in HAMK after the introduction of new tuition fees	alempi kkt	Hämeen ammatti-korkeakoulu	Lukuvuosi-maksut		https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/117793/Zakharchuk_Polina.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Zhang, Yu	2017	Promoting Finnish higher education to China	alempi kkt	Haaga-Helia ammattikorkeakoulu	Markkinointi	Kiina	https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/128817/Thesis_Yuzhang.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Zheng, Qiongfang	2015	Education Export - challenges from the product, place and process perspectives in the case of Finland	ylempi kkt	Oulun yliopisto	Markkinointi	Arabiemiirikunnat	http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201505071461.pdf

TAULUKKO 5: KOULUTUSVIENTIÄ KOSKEVAT OPINNÄYTETYÖT TEEMOITTAEN JA SEKTOREITTAIN

	Opetus ja oppiminen	Opiskelijan/asiakkaan kokemukset	Koulutuksen suunnittelu	Työskentely koulutusvienti-toiminnassa	Lukuvuosi-maksut	Laatu	Markkinointi	Tuotteistaminen	Sopimus ja oikeus-asiat	Johtaminen ja hallinto	Koulutuspolitiikka
Varhaiskasvatus											
Peruskoulutus	Mattila (2018)		Pham (2014)	Niittynen (2019) Kantola (2015); Rissanen (2015)		Virtanen & Runtti (2015)	Hadid (2013)	Camposano Morla (2017)		Sharif (2013)	Huttunen (2017); Immonen (2012)
Toisen asteen koulutus							Roikonen & Starovoytova (2014); Keskkitalio (2016)			Sievälä (2018)	Hämäläinen (2018)
Korkeakoulutus	Roininen (2019)	Heinonen (2019)	Jalonen (2013); Cao (2017),	Heikkilä (2018); Kandelin (2019)	Mansikkamäki & Kuronen (2017); Plakhotniuk (2019); Vanhanen (2017); Zakharchuk (2016)		Bakrrugji (2016); Balbuts kaya (2015); Chernorot (2016); da Silva Rocha (2018); Gómez (2013); Kassari (2016); Jantunen & Kuparinen (2017); Jin-Kuusirinne (2015); Kulju (2015); Kumpunen (2013); Manuel (2018); Ovi (2019); ; Sever (2019) Sosunov (2012); Väyrynen (2015); Zakharchuk (2016); Zhang (2017)	Aaltonen (2018); Immaisi (2014); Kaipainen (2014); Lehto (2012); Lundell & Nurmela (2017); Poutanen (2013);	Rosvall (2016)	Aarva (2018); Delahunty (2016); Huovinen (2011); Issakainen (2017); Kovesnikov (2016); Tuunanen (2010); Nieminen (2017); Sevostjanov (2011)	Jaakkola (2017); Karjalainen (2015); Konkola (2017); Nummela (2018); Turunen (2011);
Kansalliset toimijat											Pietarinen (2017); Puistolampi (2019); Vehmanen (2016);
Koulutus/ opetusteknologia (EdTech)			Lähdesmäki (2017)				Korpelainen (2018)				
Muut koulutus toimijat/ koulutusyritykset							Jaakkola (2019); Kukkonen (2017); Loikkanen (2018); Naumenko (2018); Ngo (2016); Reinikka (2013)			Haapaniemi (2016); Kurkisuo (2016)	Kiesi & Nivanaho (2019)
Useita toimijoita tai/ ja koulutusasteita (esim. toinen-aste ja korkeakoulutus)			Kantola (2017)	Hietala (2016)			Asemokha (2012); El Cheikh (2015); Kassari (2016); Melkko (2012); McAvennie (2017); Orenius (2018); Paavola (2017); Zheng (2015)			Karppinen (2019)	Konsta (2018); Räsänen (2012); Vallin (2017)

TAULUKKO 6: KOULUTUSVIENTIÄ KOSKEVAT OPINNÄYTETYÖT (ALEMPI- JA YLEMPI KORKEAKOULUTUTKINTO) VUOSITTAIN AIKAJAKSOLTA 2010–2019

TAULUKKO 7: KÄYNNISSÄ OLEVAT KOULUTUSVIENTIÄ KOSKEVAT TUTKIMUSHANKKEET

Yhteyshenkilö(t) ja organisaatio	Tutkimuksen aihe, aikataulu, lähtökohdat ja muut tiedot (esim. julkaisut)
Annala, Johanna; Korhonen Vesa Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta Higher education in transition (HET) -tutkimusryhmä	<i>Transnational educational spaces (2019 – 2024)</i> Tutkimuskohteena on tiedekunnan toteuttamat yliopistopedagogiset koulutukset Thaimaassa ja Brasiliassa v. 2016-2019. Tutkimuskysymyksiä ovat: 1) How do the pedagogical conceptions and beliefs of academic teachers change during their participation in transnational education programmes in target countries? 2) How does collaboration and knowledge sharing affect the pedagogical development of teachers and communities in different transnational educational contexts and to what extent do teachers' pedagogical competences pervade the cultures of local academic communities? 3) How are the pedagogical ideas and models interpreted and enacted when travelling from one national setting to another in transnational educational space? 4) How are transnational educational spaces constructed on pedagogical training programmes involving sending and receiving institutions and countries? Julkaisut: Kokoomateos, joka koostuu koulutukseen osallistuneiden henkilöiden ei-tieteellisistä artikkeleista ja seuraavista johdantokappaleista: Annala, J., Kinnunen, M. & Skaniakos, T. (2019). Ensino e aprendizagem na educação superior: Em busca de expertise pedagógica em comunidades acadêmicas. In L. Drummond Vilaca & R. Amaro de Oliveira Lanari (eds.) Experiências de ensino e aprendizagem na universidade: Diálogos entre Brazil e Finlândia. Belo Horizonte: Editora Letramento, 11-17. Annala, J., Kinnunen, M. & Skaniakos, T. (2019). Teaching and Learning in Higher Education: Towards Pedagogical Expertise in Academic Communities. In L. Drummond Vilaca & R. Amaro de Oliveira Lanari (eds.) Experiências de ensino e aprendizagem na universidade: Diálogos entre Brazil e Finlândia. Belo Horizonte: Editora Letramento, 163-168. Muut tiedot: Hanke on yhteydessä FinPal-projektin tutkimukseen; tarkoituksena on tehdä myös vertailututkimusta kolmesta eri maasta, joissa on toteutettu vastaava koulutusprosessi.
Granö, Päivi Turun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta	<i>Suomalainen opettajankoulutus vientituotteena sekä opiskelijoiden ja paikallisyhteisön kokemuksena (2019 – 2021)</i> Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella tilauskoulutusta vuorovaikutteellisena kokemuksellisenä kokonaisuutena, jossa tutkimuksen kohteena ovat opettajaksi kasvaminen, suomalaisen koulutusjärjestelmän reflektointi, transformatiivinen oppiminen sekä paikallisen yhteisön kokemukset kulttuurien kohtaamisesta. Koulutusprosessia tutkitaan kulttuurisesti responsiivisena (Gay 2010) ja toisaalta myös kriittisesti interkulttuurisena ilmiönä (esim. Piller 2011). Kulttuurisen taustoituksen pohjalta tarkastellaan erityisesti opiskelijoiden transformaatiivista oppimista eli tietorakenteen metatasolla tapahtuvaa kasvatusajattelun muutosta. Tutkimusaineistoja on kaksi. Ensinnäkin opiskelijoiden tuottamat kolmeen harjoitteluun liittyneet oppimisportfoliot (DATA I) sekä toiseksi suomalaisten opettajien, opiskelijatuutoreiden, tukiperheiden ja muiden opiskelijoita tukeneiden haastattelut (DATA II). Julkaisut: Somerkoski, B. & Granö, P. (2019). Concepts of Finnish Education: African student teacher reflections at the cultural cross-roads. Education Curriculum Development: Perspectives, Challenges, Future Directions, New York: Nova Publ. Artikkelit on julkaisuprosessissa. Muut tiedot: Tutkimuksen rahoittaja on Suomen Kulttuurirahaston Satakunnan maakuntarahasto

Yhteyshenkilö(t) ja organisaatio	Tutkimuksen aihe, aikataulu, lähtökohdat ja muut tiedot (esim. julkaisut)
Hiltunen, Visa Lapin yliopisto, Oikeustieteiden tiedekunta	<i>Breach of contract and compensation of damages in sale of research and educational services (2018 – 2026)</i> The research will investigate i) what kind of errors in performance of research and educational services can and are most likely to lead to breach of contract and claims for damages ii) what kind of damages can an aggrieved party claim ii) what needs to be considered when justifying a claim for damages. The research questions also include how breach of contract situations and damage claims are currently regulated in contracts and what kind of contractual terms are the most effective in limiting or amending the duty to compensate damages. The research will provide an analysis of the most significant judicial risks in the sale of research and education services and instruct both sellers and buyers on how to reduce the risks. The research will evaluate how effective legal design could contribute to drafting understandable, unambiguous and functional sale of research and education contracts. The study will be a comparative study between Finnish and English law.
Hinke Dobrochinski Candido, Helena Helsingin yliopisto Kasvatustieteellinen tiedekunta	<i>Demystifying education export: analyzing the effects of Finnish education export from the perspective of the importer (2019 – 2022)</i> Aim is to develop a holistic understanding of the dynamics of education export, analyzing its social field, discursive formations and effects from the perspective of the ones who import Finnish education. Julkaisut: Candido, H. H. D. (2019) How responsible is Finnish education export? Nordic Educational Research Association (NERA) Conference, Uppsala, Sweden. Candido, H. H. D.; Eriksson, S. (2019) Finland's engagement in global education export. 63rd Comparative and International Education Society (CIES) Conference, San Francisco, USA. Candido, H. H. D.; Seppänen, P.; Thrupp, M. (forthcoming) Edu-business events in Finland to promote the global education industry. European Conference on Educational Research (ECER), Hamburg, Germany. Muut tiedot: https://www.aka.fi/en/about-us/media/press-releases/2019/academy-of-finlands-research-council-for-culture-and-society-funded-promising-early-career-researchers/ http://webfocus.aka.fi/ibi_apps/WFServlet?IBIF_ex=x_HakKuvaus2&CLICKED_ON=&HAKNR01=325979&UILANG=en&TULOSTE=HTML
Juusola, Henna Tampereen yliopisto, Johtamisen ja talouden tiedekunta (Higher Education Group)	<i>Perspectives to the quality of education in the context of Finnish education export (2015 – 2020)</i> Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, että millainen ilmiö suomalaisten korkeakoulujen toteuttama koulutusvientä on koulutuksen laadun näkökulmasta. Tarkastelen tutkimusaihetta kansallisten päätöksentekijöiden, korkeakoulujen ja koulutusvientihankkeessa mukana olevien toimijoiden, kuten opiskelijoiden ja opetushenkilökunnan, näkökulmista. Tutkimukseni kautta saadaan vastaus mm. seuraaviin kysymyksiin: Minkälaisia merkityksiä koulutusviennille on kansallisessa korkeakoulupoliittisessa keskustelussa annettu? Millainen rooli koulutuksen laadulla on näissä merkityksissä? Millaiset tekijät, toiminnot ja aloitteet selittävät koulutusvientä koskevaa koulutuksen laatua korkeakouluissa ja koulutusvientihankkeessa ja millaisiin taustalla oleviin periaatteisiin (konventioihin) ne nojaavat? Tutkimukseni koostuu kolmesta osatutkimuksesta, jotka sijoittuvat makro-, meso-, ja mikrotasolle. Julkaisut: Juusola, H. (2016). Lukukausimaksujen hegemoniaa ja myytti PISAsta. Diskurssiivinen analyysi kansallisesta koulutusvientikeskustelusta. Tiedepolitiikka, 41(3), 23-34. Juusola, H. (2018). Quality conventional perspective on the quality assurance of education export in the case finland. In V. Korhonen, & P. Alenius (Eds.), Internationalisation and transnationalisation in higher education (pp. 100-123) Peter Lang. Juusola, H., & Räihä, P. (2018). Exploring teaching staff's experiences of implementing a Finnish master's degree programme in teacher education in indonesia. Research in Comparative and International Education, 13(2), 342-357. Juusola, H., & Räihä, P. (2019). Quality conventions in the exported Finnish master's degree programme in teacher education in indonesia. Higher Education (published online) Muut tiedot: Tutkimuksen rahoittaja on Suomen Kulttuurirahasto

Yhteys henkilö(t) ja organisaatio	Tutkimuksen aihe, aikataulu, lähtökohdat ja muut tiedot (esim. julkaisut)
Kinnunen, Milla Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta (Higher Education in Transition (HET) -tutkimusryhmä)	<i>Pedagogical threshold concepts in transnational education (2018 – 2023)</i> Tutkimuksen kohteena on yliopistopedagoginen opettajankoulutus (toimijoina suomalaiset kouluttajat ja thaimaalaiset osallistujat). Tutkimuksessa tarkastellaan millaisia haasteita kansainväliseen yliopistopedagogiseen koulutukseen osallistujat kohtaavat oppimisen ja opettamisen teemoista keskusteltaessa, sekä millaisia käsityksiä vaikeaksi tunnistetuista käsitteistä on syntynyt, kun koulutuksesta on jonkin verran aikaa. Tutkimuksen tavoitteena ei ole niinkään tarkastella yksittäisten toimijoiden mielipiteitä tai näkemyksiä, vaan hahmottaa millaista keskustelua tietyn kynnyskäsiteviitekehyksen kautta nousseesta teemasta ja ilmiöstä käydään, miten ilmiöön suhtaudutaan sekä miten ilmiöstä syntyneet käsitykset näyttäytyvät toiminnassa. Osa aineistoa: yliopistopedagogiseen koulutukseen osallistuneiden (n=270) yliopisto-opettajien tuottama kirjallinen materiaali, joka koostuu verkkokeskusteluista, reflektiivisistä päiväkirjoista sekä henkilökohtaisista pedagogisten projektien loppuraporteista
Korhonen, Vesa Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta, eTraining FinPal- projekti	<i>Pedagogical development of Palestinian academics in transnational professional development programme (2017 – 2020)</i> The aim is to examine changes in teaching approaches, academic cultures and self-efficacy beliefs of Palestinian academics and to explore teaching regimes at a Palestinian University Julkaisut: Alenius P., AlDahdouh T, Holubek V., AlMasri N., Elholy A., Lindén J., Korhonen V. (2019) Examining teaching approaches, academic culture and self-efficacy beliefs of instructors at a Palestinian university, International Journal of Teaching and Learning in Higher Education (tulossa numeroon 31 (3), 2019) Muut tiedot: https://research.uta.fi/finpal/about/ Kyseessä on ensisijaisesti kehitysyhteistyöprojekti, jolla on kuitenkin yhteyksiä saman tiedekunnan koulutusvientihankkeisiin (mm. projektissa kehitettyä kyselylomaketta on hyödynnetty koulutusvientiin liittyvissä tutkimuksissa)
Kuortti, Kimmo Tampereen yliopisto Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta (EduKnow)	<i>The national and the global in transnational education discourse in Finland and Germany (2019 – 2025)</i> The study aims at describing the role of transnational education (TNE) in higher education discourse and charting the tensions between the predominantly global, operational setting for TNE as a practise and the predominantly national setting of the TNE policy papers. I aim to describe how language is used to define different audiences and identities in the policy papers and how they interact in the place-space continuum. The ultimate goal is to find new ways to study the diffusion of place and space in education discourse, the construction of the “glocal” as a space with tensions brought about by negotiating how to discursively fix TNE into a position and a place while at the same time giving it a role which diverges and departs off of the fixed national place often given to education and educational practises.
Nokkala, Terhi Jyväskylän yliopisto Koulutuksen tutkimuslaitos, Juusola, Henna, Tampereen yliopisto	<i>Koulutusvientitoiminnan periaatteet kahdessa tapauskorkeakoulussa (2018 – 2020)</i> Tutkimuksessa selvitetään korkeakoulujen perustoiminnan ja koulutusviennin välistä suhdetta kahdessa suomalaisessa korkeakoulussa. Tutkimuskysymyksiä lähestytään kahden korkeakoulun näkökulmasta: yhden yliopiston kasvatusalaa koskevasta koulutusviennistä, sekä yhden ammattikorkeakoulun kauppatieteen alaa koskevasta koulutusviennistä. Toteutusten valinta perustuu toimintamuodon näennäiseen erilaisuuteen; koulutusvientitoiminnan suhde korkeakoulun ydintoimintaan perustuu erilaisiin periaatteisiin. Tutkimuksessa sovelletaan Julkaisut: Juusola, H & Nokkala, T. (2019): The Principles steering the education export activities in two Finnish education export implementation. EDUneighbours seminaari, Tampereen yliopisto, 21.3.2019 (konferenssipaperi)

Yhteyshenkilö(t) ja organisaatio	Tutkimuksen aihe, aikataulu, lähtökohdat ja muut tiedot (esim. julkaisut)
Plamper, Raakel Turun yliopisto Kasvatustieteiden tiedekunta	<i>Koulutuskulutusta? Yliopisto-opiskelija korkeakoulutuksen markkinoistumisen aikakaudella. Tutkimus Suomessa lukuvuosimaksuja maksavien opiskelijoiden kokemuksista ja käsityksistä. (2017 – 2020)</i> Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella suomalaisen korkeakoulutusjärjestelmän lukuvuosimaksuvelvollisten ja maksuja maksamattomien opiskelijoiden käsityksiä ja kokemuksia opiskelusta ja opiskelijoiden roolista. Käsityksiä ja kokemuksia vertailemalla tarkastellaan yliopisto-opiskelijan aseman mahdollisia muutoksia suomalaisen korkeakoulutuksen markkinoistumiskehityksessä. Tutkimuksessa on kolme osaa, joista ensimmäisessä tarkastellaan opiskelijan asiakasroolin käsitettä tutkimuskirjallisuudessa sekä argumentointeja asiakasroolin puolesta ja sitä vastaan. Toisessa osassa tavoitteena on selvittää Suomessa lukuvuosimaksuvelvollisten ja maksuja maksamattomien maisteriopiskelijoiden kokemuksia ja käsityksiä opiskelusta yliopistossa. Tutkimuksen kolmannessa osassa haastattelujen tuloksia peilataan korkeakoulutuksen kansainväliseen kehitykseen, ja näin voidaan pohtia suomalaisen korkeakoulutuksen mahdollisia tulevaisuuden suuntia opiskelijoiden näkökulmasta. Julkaisut: https://blogit.utu.fi/kasblogi/2017/02/17/opiskelija-yliopiston-asiakkaana/ (blogikirjoitus)
Railasto-Moran, Anu Oulun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta, VISE	<i>Contract-Based Education Export in the Finnish General Secondary Education: the Interface of Public and Private Education Commodity. (2019 – 2023)</i> Väitöstutkimuksessani tutkin koulutusviennin vaikutuksia lukiokoulutukseen Suomessa. Tutkin tilauskoulutuksen vaikutuksia kolmella tasolla: 1) tilauskoulutuksen koulutuspoliittinen diskurssi, 2) lukio kaupallisena toimijana ja 3) tilauskoulutuslukioiden pedagogiset käytänteet ja 'koulutustodellisuus'. Kaksi viimeistä tasoa ovat tapaustutkimuksena. Tutkimuksen tavoitteena on lisätä ymmärrystä siitä, miten moniulotteisesta muutoksesta koulutusviennin ulottamisessa Suomen sisäiseen koulutusjärjestelmään on kysymys. Kriittistä diskurssianalyysia käyttäen teen näkyväksi sitä, minkälaisia merkityksiä tilauskoulutukselle annetaan ja kuinka sitä rajataan julkista lukiokoulutusta vasten. Tapaustutkimuksen konteksti on Suomessa ensimmäinen tilauskoulusta järjestävä lukio, jonka suunnittelutyössä olen ollut mukana alusta alkaen.
Törmänen, Esa Oulun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta Education, Diversity, Globalisation and Ethics (EDGE) (väitöskirjatutkimus)	<i>Northern education export ecosystems: from regional to global impact. (doctoral dissertation) (2018 – 2022)</i> The primary aim is to examine how innovative education export ecosystems can be developed in regional, national and transnational contexts so that they can respond to the increasing demand with diverse customer expectations. In this research the regional (PINO Network), national (Team Finland Knowledge Network) and transnational (SDSN Northern Europe/UArctic) ecosystems are first examined as individual case studies with case-specific research findings published in independent research articles. Then, in the final stage of the research process, the findings of the case studies will be compared and analysed side by side as specific manifestations of the interlinked northern education export ecosystems. The overarching findings of the whole research project will be discussed in the compilation part of the doctoral dissertation.
Zen, Satia Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta	<i>Reconstructing Indonesian Teacher Professional Identity in Finnish International Teacher Education Program (2017 – 2021)</i> Internationalisation of teacher education provides various learning experiences for student teachers and teachers alike. This project will explore the impacts of international learning experiences of Indonesian teachers participating a Finnish Master Degree Program as identity reconstruction. We will study the participants' experiences from the point of narrative inquiry (narrativity), and particularly what kind of effects the experiences have on the teachers' professional identities. Drawing from the socio-cultural perspective of identity concept, our analyses revealed identity reconstruction through narrative that indicate negotiation between agency and structure. We argue for a more complex view of international learning experience for teachers where identity development to support participants integrate ideas from international program into local context.

TAULUKKO 8: KOULUTUKSEN KANSAINVÄLISTYMISTÄ KOSKEVAT TUTKIMUKSET

Tekijä	Julkaisu- vuosi	Otsikko	Julkaisukanava	Teema
Jokila, Suvi; Kallio, Johanna; Mikkilä-Erdmann, Mirjamajaja	2019	From crisis to opportunities: justifying and persuading national policy for international student recruitment	Journal of Higher Education	Opiskelijarekrytointi
Kallio, Johanna; Semchenko, Anzhelika	2016	Translation of the UNESCO/OECD guidelines for quality provision in cross-border higher education into local policy contexts: A comparative study of Finland and Russia.	Quality in Higher Education	Laatu
Kauko, Jaakko; Medvedeva, Anna	2016	Internationalisation as marketisation? Tuition fees for international students in Finland	Research in Comparative and International Education	Lukuvoosimaksut
Medvedeva, Anna	2018	University Internationalization and International Master's Programs https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/235249/Universi.pdf?sequence=1&isAllowed=y	Helsingin yliopisto (väitöskirjat)	Johtaminen ja hallinto
Nikula, Pii-Tuulia; Kivistö, Jussi	2017	Hiring Education Agents for International Student Recruitment: Perspectives from Agency Theory	Higher Education Policy	Opiskelijarekrytointi
Nikula, Pii-Tuulia; Kivistö, Jussi	2019	Monitoring of Education Agents Engaged in International Student Recruitment: Perspectives from the Agency Theory	Journal of Studies in International Education	Opiskelijarekrytointi
Nketsia, William; Juma, S.; Malle, Abebe; Pirttimaa, Raija; Lehtomäki, Elina	2017	Dialogues on Culture(s) of Inclusion between African and Finnish Educators	Artikkeli teoksessa E. Lehtomäki, H. Janhonen-Abruquah & G. Kahangwa, (Eds.). Culturally Responsive Education: Reflections from the Global South and North. Routledge.	Oppiminen ja opetus
Takayama, Keita, Waldow, Florian; Sung, Yout-Kwan	2013	Finland has it all? Examining the media accentuation of 'Finnish education' in Australia, Germany and South Korea	Research in Comparative and International Education	Koulutuspolitiikka

TAULUKKO 9: KOULUTUSVIENTIÄ KOSKEVAT KATSAUKSET JA SELVITYKSET

Tekijä	Vuosi	Otsikko	Julkaisukanava	Teema
Airola, Anneli (toim.)	2014	Koulutusviennillä kansainvälisille markkinoille https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/80057/B23.pdf?sequence=1	Karelia ammattikorkeakoulu	Johtaminen ja hallinto
Delahunty, David	2015	Educational Export in the Oulu Region: Possibilities and Advancement https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/file.php?3849	Pohjois-Pohjanmaan liitto	Koulutuspolitiikka
Hietanen, Mika; Hämäläinen, Kauko; Seppälä, Tea	2012	Education Export at the University of Helsinki: First steps 2011–2012 https://akakk.fi/wp-content/uploads/Aiak_2012_4_lehti.pdf	Ammattikasvatuksen aikakauskirja (katsaukset)	Johtaminen ja hallinto
Hintikka, Kari; Rongas, Anne	2010	E-oppimisen uusia liiketoimintamalleja	Innopark, Digibusiness, Suomen eOppimiskeskus	Tuotteistaminen
Hölttä, Seppo; Tähkämaa, Juha.; Cai, Yuzhuo	2012	Koulutusvienti Kiinaan https://akakk.fi/wp-content/uploads/Aiak_2012_4_lehti.pdf	Ammattikasvatuksen aikakauskirja (ei-vertaisarvioitua artikkelit)	Johtaminen ja hallinto
Johansson, Linda; Vahvaselkä, Irma	2010	Uusia kansainvälistymismalleja etsimässä. Tapaustutkimus kansainvälistymisstrategioista ja -poluista. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/114723/Laurea%20julkaisu%20B36.pdf?sequence=1&isAllowed=y	Laurea ammattikorkeakoulu	Markkinointi
Kitinoja, Helli; Mäkeläinen, Ville- Pekka; Medina, Julio Vallejo; Virkamäki, Ari (toim.)	2017	Development of Cooperation in Latin America: Collaboration in Education, Research and Business - Opening up new opportunities https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/123021/B119.pdf?sequence=1	Seinäjoen ammattikorkeakoulu	Johtaminen ja hallinto
Latva-Mäenpää, Harri; Huht, Elina; Pasila, Antti	2019	FLEN-koulutusvientiverkoston liiketoiminta- ja kansainvälistymissuunnitelma : Ruokaketjun koulutusvientihanke 2017–2019 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/160563/B141.pdf?sequence=1&isAllowed=y	Seinäjoen ammattikorkeakoulu	Markkinointi
Omnia, Hämeen ammattikorkeakoulu	2015	Markkinaselvitys: Ammatillinen koulutus ja opettajankoulutus valituilla kohdemarkkinoilla (Brasilia, Indonesia, Intia, Kazakstan, Kiina, Malesia, Saudi-Arabia, Vietnam) http://www.ammatillinenkoulutusvienti.fi/wp-content/uploads/2015/04/Markkinaselvitys_Omnia.pdf	Omnia, Hämeen ammattikorkeakoulu	Markkinointi
Sahlberg, Pasi	2012	Kuka ostaisi suomalaista koulutussosiaalista? https://akakk.fi/wp-content/uploads/Aiak_2012_4_lehti.pdf	Ammattikasvatuksen aikakauskirja (ei-vertaisarvioitua artikkelit)	Koulutuspolitiikka
Sirén, Hannu; Vuorinen, Birgitta	2012	Korkeakoulutusta myydään ja ostetaan, myös Suomessa https://akakk.fi/wp-content/uploads/Aiak_2012_4_lehti.pdf	Ammattikasvatuksen aikakauskirja (ei-vertaisarvioitua artikkelit)	Koulutuspolitiikka
Vanhanen, Riikka (toim.)	2016	Export of Education by Finnish Universities of Applied Sciences. Reflection on best practices https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/118723/JAMKJULKAISUJA2262016_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y	Jyväskylän ammattikorkeakoulu	Johtaminen ja hallinto
Vanhanen, Riikka; Kitinoja, Helli; Holappa, Jyrki (toim.)	2017	Finnish Universities of Applied Sciences on the Verge of a New Era : Value, Viability and Visibility of International Education https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/134003/JAMKJULKAISUJA2362017_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y	Jyväskylän ammattikorkeakoulu	Lukuvuosi maksut

TAULUKKO 10: KOULUTUSVIENTIÄ KOSKEVAT STRATEGIAT JA SUOSITUKSET

Julkaisija	Vuosi	Otsikko	Linkki julkaisuun
Opetus- ja kulttuuriministeriö	2009	Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009-2015	http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/77777/opm21.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Opetus- ja kulttuuriministeriö	2010	Kiinnostuksesta kysynnäksi ja tuotteiksi – Suomen koulutusviennin strategiset linjat	http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75525/okm11.pdf
Finland Promotion Board (UM)	2010	Tehtävä Suomelle. Maabrändi -raportti	https://toolbox.finland.fi/strategy-research/maabrändiraportti/
Opetus- ja kulttuuriministeriö	2013	Suomi kansainvälisille koulutusmarkkinoille. Selvitysyhmän muistio. Toimenpideohjelma koulutusviennin edellytysten parantamiseksi	http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75298/tr09.pdf
Opetushallitus	2015	Lainsäädäntö, tutkimus ja tukimekanismit. Ammatillisen koulutuksen viennin edistämishanke	http://www.ammatillinenkoulutusvienti.fi/wp-content/uploads/2015/09/Rakenteet-raportti_valmis.pdf
Opetushallitus	2015	Ammatillisella koulutuksella on vientiä. Toimintasuunnitelma toisen asteen ammatillisen koulutuksen viennille	http://www.ammatillinenkoulutusvienti.fi/wp-content/uploads/2015/12/Loppuraportti_final.pdf
Opetushallitus	2015	Näyttötutkintojen hyödyntäminen viennissä	http://www.ammatillinenkoulutusvienti.fi/wp-content/uploads/2015/11/Omnia-Raportti.pdf
Opetus- ja kulttuuriministeriö	2016	Koulutusviennin tiekartta 2016–2019	http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74852/okm9.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta	2016	Koulutusvienti kartalle	https://www.eduskunta.fi/F/tietoeduskunnasta/julkaisut/Documents/tuvj_3+2016.pdf
Opetus- ja kulttuuriministeriö	2016	Vietävän hyvää toisen asteen koulutusta! Toimet toisen asteen koulutusviennin edistämiseksi	https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75182/okm20.pdf
FinPro	2016	Koulutusvientiselvitys. Maailman parhaiden koulutusvientimaiden toiminnan tarkastelu	
Opetus- ja kulttuuriministeriö	2017	Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyyden edistämisen linjaukset 2017–2025	http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79438/Yhteisty%c3%b6ss%c3%a4%20maailman%20parasta%20-%20Esite.pdf?sequence=6&isAllowed=y
Ulkoministeriö	2019	Koulutus kehitys yhteistyön ja - politiikan kärkitavoitteeksi. Toimenpidesuosituksia	https://um.fi/documents/35732/0/Koulutus+kehitys+yhteisty%C3%B6n+ja+-politiikan+k%C3%A4rkitavoitteeksi%2C+ty%C3%B6ryhm%C3%A4n+raportti.pdf/c1ab2bbf-ccb0-724c-cbed-9f2b1266fb-f1?t=1549458923929
Opetusalan ammattijärjestö		Opettajana ulkomailla	https://www.oaj.fi/content/assets/ba8d019fbc2b4473953d883e54cd2a1c/opettajana_ulkomailla.pdf

3. KIRJALLISUUDESTA KOOSTETUT TIIVISTELMÄT TEEMOITTAIN

Tässä luvussa esitetään tutkimuksista, opinnäytetöistä sekä selvityksistä ja katsauksista koostetut tiivistelmät. Tiivistelmät ovat luokiteltu seuraaviin teemoihin: *opetus ja oppiminen, opiskelijan/asiakkaan kokemukset, koulutuksen suunnittelu, työskentely koulutusvientitoiminnassa, lukuvuosimaksullinen koulutus, opiskelijarekrytointi, laatu, markkinointi, tuotteistaminen, sopimus ja oikeusasiat, johtaminen ja hallinto sekä koulutuspolitiikka*. Temaattinen luokittelu on suuntaa-antava, sillä julkaisuissa saatetaan käsitellä enemmän kuin yhtä aihealuetta.

Opetus ja oppiminen -osio kattaa opetukseen, oppimiseen ja opintokokonaisuuksiin liittyviä huomioita esimerkiksi erityispedagogiikan tai yhteisöllisen oppimisen näkökulmasta. *Opiskelijan/asiakkaan kokemukset* keskittyvät koulutusvientiin osallistuneiden opiskelijoiden ja asiakkaiden näkökulmiin esimerkiksi ammatillisen kehittymisen näkökulmasta. *Koulutuksen suunnittelu* sisältää esimerkiksi koulutusohjelmien, opintokokonaisuuksien ja pedagogisten menetelmien lokalisointiin liittyviä näkökulmia. *Työskentely koulutusvientitoiminnassa* kattaa muun muassa opetushenkilökunnan näkemyksiä koulutusviennin eettisyydestä ja ammatillisesta kehittymisestä. *Lukuvuosimaksullinen koulutus* sisältää pohdintoja lukuvuosimaksuja koskevasta koulutuspolitiikasta, maksullisen toiminnan järjestämisestä ja lukuvuosimaksujen käyttöön oton vaikutuksista suomalaisissa korkeakouluissa. *Opiskelijarekrytointia* käsittelevissä julkaisuissa tarkastellaan muun muassa ulkomaisten opiskelijoiden rekrytointiin liittyviä koulutuspoliittisia tavoitteita sekä koulutusagenttien hyödyntämistä. *Laatua* koskevissa julkaisuissa laatua analysoidaan muun muassa korkeakoulukohtaisten käytäntöjen, opiskelijoiden ja oppilaan vanhempien näkökulmista. *Markkinointi* teemaa lähestytään julkaisuissa muun muassa maakohtaisten markkina-analyyysien näkökulmista. *Tuotteistamista* tarkastellaan esimerkiksi hinnoittelun ja palvelumuotoilun kautta. *Sopimus ja oikeusasiat* sisältävät lainsäädäntöön liittyvää pohdintaa. *Johtaminen ja hallinto* osuudessa analysoidaan muun muassa suomalaisten korkeakoulujen valmiutta toteuttaa koulutusvientiä ulkomailla. Vastaavasti *koulutuspoliittisissa* tarkasteluissa keskitytään koulutusvientiä koskevien strategioiden analysointiin.

3.1. Opetus ja oppiminen

Mattila, Sanna (2018): Kolmiportaisen tuen mallin jalkautuminen Abu Dhabin suomalais-emiraattilaisiin kouluihin - opettajien kokemuksia. Jyväskylän yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/56752/URN:NBN:fi:jyu-201801161211.pdf?sequence=1>

Tavoite ja tausta: Tutkimuksessa selvitettiin kolmiportaisen tuen jalkautumista Abu Dhabin suomalais-emiraattilaisiin kouluihin. Aihetta tarkasteltiin yhtäältä erityispedagogiikan näkökulmasta (miten kolmiportainen tuki on implementoitu) ja toisaalta etnologian näkökulmasta (suomalaisen koulutusosaaminen siirtäminen toiseen koulukulttuuriin). Tutkimuksen kohde-ryhmänä olivat Abu Dhabissa opettaneet suomalaiset erityisopettajat.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimustuloksista ilmeni, että kolmiportaisen tuen mallia ei implementoitu Abu Dhabin kouluissa sellaisenaan, joskin erityisopettajien mukaan alakoulujen toiminnassa oli kolmiportaisen tuen kaltaisia elementtejä, kuten oppimisvaikeuksien varhainen tunnistaminen.
- Kolmiportaisen tukimallin soveltamista vauhdittivat muun muassa koulujen resurssit, koulutustilaisuudet ja vanhempien myönteinen suhtautuminen. Toisaalta kolmiportaiseen tukimallin soveltamista hankaloittivat muun muassa paikalliset erityisopetuksen käytänteet, opettajien erilainen työskentelytapa ja hankkeen kesto.

Nketsia, W., Juma, S. K., Malle, A., Yehualawork, Pirttimaa, R., & Lehtomäki, E. (2017). Dialogues on culture(s) of inclusion between African and Finnish educators. Teoksessa E. Lehtomäki, H. Janhonen-Abruquah & G. Kahangwa (Eds.). Culturally responsive education: Reflections from the global south and north. Routledge Ltd, 163-173. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Tutkimuksessa tarkasteltiin inklusiivista koulutusta eri kulttuureissa ja analysoitiin, että miten inklusiota voidaan soveltaa erilaisessa kulttuurisissa konteksteissa. Analyysi kohdistui erityisesti afrikkalais-suomalaiseen yhteistyöhön AFNITE-projektissa, joka toteutettiin North-South-South -liikkuvuusohjelman kautta.

Tausta: Tutkimuksessa analysoitiin dialogeja, jotka sisältyivät African-Finnish network for inclusive teacher education (AFNITE) -projektiin. Projekti toteutettiin vuosien 2013 - 2015 aikana ja sitä rahoitettiin kansallisen North-South-South -liikkuvuusohjelman kautta. North-South-South -ohjelma edusti kansallista kehitysyhteistyön muotoa ja sen tavoitteena oli lisätä osallistujamaiden korkeakoulutuksen inhimillistä pääomaa (human capacity) liikkuvuuden, vuorovaikutuksen ja koulutuksen keinoin. AFNITE-projektin tavoitteena oli vähentää elinikäisen oppimisen epätasa-arvoa ja edistää inklusiivista koulutusta (laajasti määriteltynä).

AFNITE-projektiin osallistui neljä afrikkalaista yliopistoa (Addis Ababa University - Etiopia, University of Dar es Salaam - Tansania, Dilla University - Etiopia, Sebastian Kolowa Memorial University - Tansania) ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Projektia koordinoi Jyväskylän yliopisto. AFNITE-projektin tavoitteena oli muun muassa kriteerin määrittäminen inklusiivisen koulutuksen käytännöille ja hyvien käytänteiden vaihto. Projektin tavoitteet kohdistuivat laajalti erilaisiin koulutusasteisiin, kuten opistoasteelle (post-primary education) ja korkeakoulutukseen. Projektin aktiviteetit sisälsivät muun muassa opiskelija- ja henkilökuntavaihtoa, intensiivikursseja, kouluvierailuja ja seminaareja.

Tutkimuksen pääasiallinen aineisto koostettiin viimeisen intensiivitoteutuksen aikana kerätyn kyselyn vastauksista. Tämän lisäksi aineiston analyysissä huomiotiin projektiin osallistuneiden tahojen haastatteluaineisto. Analyysin tarkastelu keskittyi yhtäältä siihen, miten projektissa tietoa jaettiin ja toisaalta siihen miten osallistujat kokivat hankkeen.

Keskeiset johtopäätökset:

- AFNITE ohjelma mahdollisti ennen kaikkea Afrikan yliopistojen keskinäisen verkostoitumisen ja hyvien käytänteiden jakamisen.

- Erityisesti yhteisöllinen oppiminen eri ryhmien kesken (miesten ja naisten, opiskelijoiden ja opettajien jne.) mahdollisti tietojen jakamisen ja tarjosi foorumin inklusiivisen koulutuksen kokemiselle käytännössä.
- Johtopäätösten perusteella suomalaisen kehityspolitiikan näkökulmasta olisi tärkeää huomioida ihmisoikeusperustaisen näkökulman toteutuminen käytännössä; kaikkien sidosryhmien yhdenvertainen osallistuminen on tärkeää turvata (ei pelkästään sidosryhmien kuuleminen).
- AFNITE-projektiin osallistuneet tahot toivoivat, että heillä olisi mahdollisuus tulevaisuudessa hyödyntää enemmän online-mahdollisuuksia sekä keskittyä vammaisopiskelijoiden tukemiseen ja ohjaukseen inklusiivisessa koulutusjärjestelmässä.
- Yhteistyön jatkuvuuteen vaikuttaa lopulta moni seikka, kuten informaatio teknologia ja sähköön saatavuus, mutta ennen kaikkea motivoituneet osallistujat. Afrikkalaiset osallistujat arvostivat etenkin dialogia afrikkalaisten kollegoidensa kanssa. Suomella voi olla tässä oppimisyhteisöä sitouttava rooli. Samalla vastavuoroinen oppiminen on arvokasta ja tämän johdosta esimerkiksi suomalaisille opiskelijoille voi olla avartavaa opiskella Afrikassa.

Roininen, Elina (2019): Identifying the cultural challenges of Finnish and Chinese Collaboration in university education of software engineering. Oulun yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

<http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201903071287.pdf>

Tavoite ja tausta: Tutkimus kohdistui Oulun yliopiston ohjelmistotuotannon kaksoistutkintoon, joka toteutettiin koulutusvientinä Kiinassa (partneriyliopistona Nanjing Institute of Technology, NJIT). Tutkimuksessa tarkasteltiin oppimiskäsityksiin liittyviä eroja Suomessa ja Kiinassa ja näiden erojen taustalla olevia (kulttuurisia) tekijöitä. Empiirinen aineisto koostui haastatteluista (kiinalaisia opiskelijoita sekä kiinalaisia ja suomalaisia opettajia) sekä osallistuvan havainnoinnin kautta tehdyistä huomioista.

Keskeiset johtopäätökset:

- Suomessa ja Kiinassa on keskinäisiä koulutukseen liittyviä eroja, joista merkittävimmät liittyvät opiskelijakeskeisyyteen. Esimerkiksi Suomessa koulutukseen sisältyy enemmän opiskelijakeskeisiä opetusmenetelmiä ja keskusteluja, kun taas Kiinassa koulutus on opettajavetoisempaa. Jälkimmäisen taustalla vaikuttaa muun muassa konfutselaisuus.
- Yksilön toimijuus on sidoksissa kulttuuriin. Esimerkiksi kollektiivisuus ja kontrollin siirtäminen ovat tyypillisiä elementtejä kiinalaisessa kulttuurissa ja niillä on vaikutusta myös yksilön toimintaan. Vastaavasti Suomessa painotetaan yksilökeskeisyyttä, joka edelleen vaikuttaa yksilön toimijuuteen. Tämänkaltaisilla kulttuurisilla elementeillä on merkitystä kansainvälisen koulutuksen toteutumisessa ja yksilökohtaisessa kokemuksessa, joskin uudenlaisten tapojen omaksuminen on myös kulttuurista jossain määrin irrallaan oleva henkilökohtainen ominaisuus.

3.2. Opiskelijan/asiakkaan kokemukset

Heinonen Virpi (2019): Snowball effect- In-service teacher training in Finland to action change. Tampereen ammattikorkeakoulu. (YAMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/161052/Heinonen_Virpi.pdf?sequence=1&isAllowed=y%27

Tavoite ja tausta: Tutkimuksessa tarkasteltiin opettajien ammatillista kehittymistä suomalaiseseen koulutusvientitoteutukseen osallistuneiden brasilialaisten ja portugalilaisten opettaja-opiskelijoiden näkökulmista. Tutkimuksen keskiössä oli motivaatio ja itsensä johtaminen koulutusinnovaatioiden jalkauttamisesta. Tutkimuksen empiirinen aineisto koostui haastatelluista (opettaja-opiskelijat). Tutkimuksessa sovellettiin grounded teoriaa.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimuksen perusteella muutoksen keskiössä on ennen kaikkea ruohonjuuritason luokahuonetoiminta. Opettajat voivatkin toimia omassa koulutuskontekstissaan muutospäätöksinä mikäli yhteisö tukee opettajien toimintaa ja opettajille annetaan riittävästi aikaa toteuttaa muutoksia.

Rytivaara, A., Wallin, A., Saarivirta, T., Imre, R., Nyyssölä, N., & Eskola, J. (2019): Stories about transnational higher education (TNHE): Exploring Indonesian teachers' imagined experiences of Finnish higher education. Higher Education. 1-16.(vertaisarvioitu artikkeli)

<https://link.springer.com/article/10.1007/s10734-019-00370-y>

Tavoite: Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää indonesialaisten peruskoulujen opettajien odotuksia (tulevasta) osallistumisestaan suomalaiseen opettajankoulutukseen. Tutkimuksessa keskityttiin seuraaviin kysymyksiin: millä tavoin ja miksi ohjelma saattaa muuttaa opettajien (opiskelijoiden) tapaa ajatella ja työskennellä? Miksi ohjelma ei välttämättä muuta opettajien (opiskelijoiden) tapaa ajatella ja työskennellä?

Tausta: Indonesiassa koulutusvientinä järjestettyyn opettajankoulutusohjelmaan (maisteriohjelma) osallistuvat opiskelijat olivat indonesialaisten peruskoulujen opettajia. Ohjelma järjestettiin Tampereen yliopiston toimesta. Koulutuksen tilaajana ja maksajana toimi indonesialainen säätiö. Koulutusohjelman perustui Tampereen yliopiston opettajankoulutuksen opetussuunnitelmaan (maisteriohjelma, 120 op) ja siihen sisällytettiin englanninkielen opintoja (8 op) osana vapaavalintaisia opintoja. Lähiopetus järjestettiin noin viikon mittaisilla intensiivijaksoilla, jolloin suomalaiset opettajat vierailivat Indonesiassa. Opintoihin sisältyi myös kuukauden mittainen Suomi-vierailu maaliskuussa 2017, jolloin opiskelijat pääsivät muun muassa tutustumaan suomalaisiin peruskouluihin. Artikkelin taustoituksessa valotettiin myös indonesialaista korkeakoulujärjestelmää ja esitettiin siihen liittyviä keskeisiä haasteita, kuten pätevien opettajien puute ja korkeakoulutuksen saavutettavuuteen liittyvät ongelmat erityisesti alemmista sosioekonomisista taustoista tulevien osalta.

Tutkimuksessa hyödynnettiin ammatillisen oppimisen teorioita (mm. Mezirow). Aineiston hankinnassa sovellettiin eläytymismenetelmää (empathy-based method), jossa opiskelijoita pyydettiin kirjoittamaan kaksi tarinaa tutkijan laatiman lyhyehkön teeman ympärille.

Tutkimuksen analyysi kohdistui opiskelijoiden kirjoittamiin tarinoihin. Tarinat keskittyivät kuvitteelliseen tilanteeseen, jossa opintojen päättymisestä oli kulunut vuosi. Opiskelijoita pyydettiin 1) kertomaan millä tavoin oma ajattelu ja työskentely on muuttunut ja 2) miten se ei ole muuttunut. Aineisto kerättiin orientaatiojakson yhteydessä tammikuussa 2016. Kerätty aineisto analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä. Analyysin tuloksena muodostettiin kolme esimerkkitarinaa, joista kaksi kuvaa ohjelman menestymistä opiskelijoiden näkökulmasta ja yksi kuvaa ohjelman epäonnistumista opiskelijoiden näkökulmasta.

Keskeiset johtopäätökset:

- Ohjelma itsessään näyttäytyi kuvauksissa muutosagenttina, jonka myötä oma ajattelu muuttuu. Samalla korostettiin ohjelman kansainvälistä ulottuvuutta ja uuden ajattelutavan jakamista laajemmin paikallisen yhteisöön keskuudessa. Ohjelman epäonnistumista kuvaavassa esimerkkitarinassa korostuu opiskelijoiden henkilökohtaisen motivaation puute oppia uutta ja haluttomuus soveltaa opittua käytäntöön. Tarinoissa tuodaan esille myös institutionaalisen tuen puutetta, esimerkiksi kuvaamalla paikallisen koulutusjärjestelmän haluttomuutta omaksua uudenlaisia toimintatapoja.
- Tulokset osoittivat, että positiiviset näkökulmat liittyivät ohjelman sisältöön ja toteuttamiseen sekä sen monikansalliseen (transnational) luonteeseen, kun taas negatiiviset skenaariot, jotka eivät johda muutokseen, liittyivät muun muassa opiskelijoiden henkilökohtaisen motivaation puutteeseen tai Indonesian yhteisön tuen puutteeseen. Lisäksi menestystarinoissa kirjoittajat ajattelivat, että heistä tulisi taitavampia ammattilaisia ja arvostettuja asiantuntijoita yhteisössä.
- Aineiston analyysin perustella ohjelman voidaan ymmärtää keräävän yhteen erilaisia näkökulmia opettajan ammatista, jolloin ohjelmassa yhdistyy opiskelijoiden aiempi tietämys ja kokemus sekä suomalaisen opetussuunnitelmaan perustuva koulutus, jonka toteuttavat suomalaiset opettajat. Samalla tulokset antavat osviittaa siitä, että uuden oppiminen ja sen soveltaminen käytännössä voi olla myös yhteisön tuesta riippuvainen prosessi.
- Tuloksissa nousi esille (erilaisen) kulttuurin merkitys osana oppimisprosessia ja tähän tulisi kirjoittajien mukaan kiinnittää erityistä huomioita etenkin silloin kun koulutus toteutuu kansalliset rajat ylittävänä (transnational) koulutuksena.

Xing, X. (2019): Perceived programme characteristics and impact: Case studies of Sino-Finnish transnational educational leadership training programmes. Helsingin yliopisto. (väitöskirja)

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/299855/E-thesis_Xing.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite: Tutkimus kohdistui kiinalais-suomalaisena yhteistyönä järjestettyyn monikansalliseen koulutusjohtajakoulutukseen (KJK). Tutkimuksen keskiössä olivat erityisesti kiinalaiset koulutusjohtajat ja heidän näkökulmansa KJK-ohjelman vaikutuksesta ja erityispiirteistä. Siten tutkimus valottaa suomalaisen koulutusviennin vastaanottajatahon näkökulmaa. Tutkimus toteutettiin artikkeliväitöskirjana ja se koostuu kolmesta osatutkimuksesta, joiden tulokset on julkaistu vertaisarvioituissa artikkeleissa.

Tausta: Tutkimuksen kohteena olevat koulutusjohtajakoulutukset koostuivat kolmesta jaksosta, jotka järjestettiin eri korkeakoulujen (suomalaisten korkeakoulujen ja kiinalaisten partnereiden) toimesta. Kaksi koulutusjaksoa järjestettiin Suomessa ja yksi jakso Kiinassa.

Koulutuksen opetushenkilökuntana toimi lähtökohtaisesti suomalaiset korkeakoulujen opettajat. Koulutukseen osallistuvat henkilöt edustivat kiinalaisia oppilaitoksia (mm. yliopistoja). Tutkimuksen aineisto koostui haastatteluista, oppimispäiväkirjoista (learning reports) ja workshop materiaaleista. Aineiston analyysissä nojattiin laadulliseen sisällön analyysiin ja teemoitteluun.

Keskeiset johtopäätökset:

- Ohjelmien muodostuminen koostuu sisältöihin, menetelmiin, käytänteisiin ja sosiaalisiin seikkoihin liittyvistä näkökulmista
- Ohjelmaan osallistuvien henkilöiden näkökulmasta ymmärrys suomalaisesta ja kiinalaisesta koulutusjärjestelmästä ja koulutuksen vaikutuksista kulminoituu tasa-arvoon, oikeudenmukaisuuteen, autonomiaan, opetushenkilökuntaan, päätöksentekijöihin sekä fyysiseen ja sosiaaliseen ympäristöön.
- Ohjelman vaikutukset osallistujien omaan johtajuuteen sisälsivät muun muassa muutoshalukkuutta.
- Analyysin tulosten perusteella vastaavien ohjelman järjestäjien on hyvä huomioida muun muassa osallistujien motivaatio ja aiempi tietämys ulkomaisesta koulutuksesta, esimerkiksi kartoittamalla osallistujien toiveita ennakoon kyselyllä.
- Vaikuttavuuden näkökulmasta keskiössä ovat myös koulutuksen jälkeinen seuranta ja koulutukseen osallistuvien mahdollisuudet reflektoida oppimaansa.
- Tutkimuksessa peräänkuulutetaan myös totuudenmukaista viestintää, jota tutkimuksen tekijä pitää yhtenä elementtinä eettisesti kestäväällä tavalla toteutetussa koulutusviennissä.

Xin, X.; Dervin, F. (2017): Dancing in Fetters? Chinese Principals' Perceptions of the Effects of Finnish Training Programs. *Fronties of Education in China*, 9(2), 211-237. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Tutkimuksessa tarkasteltiin kiinalaisten koulujen johtajien käsityksiä johtamis- käytänteistä ja ammatillisesta kehitymisestä osallistuttuaan suomalaiseen koulutukseen. Tutkimuksessa huomioitiin myös haasteet, joita esiintyy silloin kun suomalaista koulutuskemusta sovelletaan toisenlaiseen koulutuskontekstiin. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, ”vaihtoehtoisen” johtajuuskoulutuksen (overseas leadership training) kontribuutioita rehtorien johtajuuskäytänteissä ja ammatillisessa kehitymisessä heidän omissa kouluissaan; kuinka hyödyllinen suomalainen koulutus kiinalaisille rehtoreille oli ja mitkä seikat potentiaalisesti estävät kiinalaisia johtajia soveltamasta suomalaisesta koulutuksesta samaansa tietotaitoa käytäntöön?

Tausta: Aineisto koostui puolistrukturoiduista haastatteluista, joiden kohderyhmänä olivat Tampereen yliopistossa järjestettyyn koulutukseen osallistuneet (Shanghain) koulujen rehtorit. Tutkimuksen teoreettisena ja analyttisenä viitekehyksenä sovellettiin tutkimuskirjallisuuden perustuvia johtajuuskäytänteiden menestysperiaatteita (kuten suunnan asettaminen ”setting directions” ja henkilöstön kehittäminen ”developing people”) sekä ammatillista kehittymistä, jolla viitataan niihin prosesseihin ja aktiviteetteihin (erit. Guskeyn, 2000, määrittelemiin), jotka tähtäävät ammatillisen osaamisen kehittymiseen ja sitä kautta opiskelijoiden oppimisen tukemiseen.

Keskeiset johtopäätökset:

- Koulutuksen kautta kiinalaiset rehtorit sovelsivat uudenlaisia johtajuuskäytänteitä sekä saivat mahdollisuuden tarkastella ja reflektoida kiinalaista koulutusta sekä päätöksentekijöiden roolia uudesta näkökulmasta.
- Koulutuksen ongelmakohtina koettiin kouluvierailuihin käytettävissä ollut (liian vähäinen) aika, kiinalaisten rehtoreiden moninaisten tarpeiden huomioiminen, luentotapojen yksipuolisuus ja kielikysymykset (kuten osa suomalaista koulutusta koskevasta materiaalista saatavina vain suomeksi).
- Kuitenkin eroavaisuudet kansallisessa ja kulttuurisessa kontekstissa, koulutusjärjestelmien erot, erilaiset rehtorien rooli ja tehtävät, opettajakunnan ja opiskelijoiden erilaisuus (Kiinassa ja Suomessa) hankaloittivat uusien näkökulmien soveltamista käytäntöön.

3.3. Koulutuksen suunnittelu

Cao, Yuan (2017): How can a mathematics teacher give PE classes in rural China? An exploration on exporting Finnish class teachers' education to rural China. Aalto yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/28691/master_Cao_Yuan_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Tutkielman tavoitteena oli selvittää, että millä tavoin suomalaista opettajankoulutusta voidaan viedä Kiinaan (erityisesti maaseudulle). Työn taustoituksessa tuotiin esille suomalaisen opettajankoulutuksen hyvä kansainvälinen maine ja todettiin, että kiinalaisessa opettajankoulutuksessa on tunnistettu kehittämiskohteita. Työn empiirinen aineisto koostui haastatteluista (opettajia, muita oppilaitosten edustajia), havainnoista (tutkijan henkilökohtaisia muistiinpanoja) ja aihetta käsittelevästä dokumentaatiosta (mm. luokanopettajakoulutusta koskevat kuvaukset).

Keskeiset johtopäätökset:

- Suomalaisella opettajankoulutusosaamisella on mahdollista tukea kiinalaisen opettajankoulutuksen kehittämistarpeita (kuten selkeiden standardien rakentamista).
- Kiinassa toimiminen edellyttää suomalaisilta toimijoilta sekä kiinalaisten koulutusmarkkinoiden että paikallisten toimijoiden tuntemista.

Jalonen Sini (2013): Koulutusvienti Ammattikorkeakoulussa. Case: Turun AMK:n koulutusvientihanke Vietnamin yhteistyökorkeakouluihin. Turun ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/69351/Jalonen_Sini.pdf?sequence

Tavoite ja tausta: Tutkimus kohdistui Vietnamin toteutettuun Supporting Innovative Learning Environment (SILE) -koulutusvientihankkeeseen. Hankkeen toteutti Turun ammattikorkeakoulu ja se sisälsi innovaatiopedagogiikan esittelemistä vietnamilaisille yhteistyökorkeakouluille. Hanke sai rahoitusta North-South-South – liikkuvuusohjelmasta. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, että millaiset ovat Vietnamin yhteistyökorkeakoulujen opetusmenetelmät ja oppimisympäristö sekä millä tavoin Turun ammattikorkeakoulun innovatiivisia oppi-

misympäristöjä voidaan kehittää ja soveltaa Vietnamin yhteistyökorkeakouluissa. Opinnäytetyön empiirinen aineisto koostui haastatteluista (mm. yhteistyökorkeakoulujen opiskelijat ja henkilökunta).

Keskeiset johtopäätökset:

- Vietnamin osalta korkeakoulutus näyttäytyy teorialähtöiseltä ja opetusmenetelmät ovat suomalaisesta näkökulmasta perinteisiä. Englanninkielistä opetusmateriaalia hyödynnetään myös suhteessa vähän.
- Analyysin perusteella uusien innovatiivisten opetusmenetelmien jalkauttaminen Vietnamin yhteistyökorkeakouluihin on pitkä prosessi, sillä yhteistyökorkeakoulujen toimintakulttuuri saattaa vaatia yksityiskohtaisempaa tukea innovatiivisten opetusmenetelmien soveltamiseen. Esimerkiksi yhteistyökorkeakoulujen opetushenkilökunta toivoi tarkkoja toimintaohjeita innovatiivisten oppimismenetelmien hyödyntämiseen Vietnamissa.
- Analyysin tulosten perusteella muodostettiin pilottimalli, joka sisältää Vietnamin korkeakouluihin sovellettavan opintokokonaisuuden kurssikohtaisesti.
- Keskeiset kysymykset koulutusvientitoiminnan edistämiseksi sekä kansallisella että paikallisella tasolla liittyvät tuotteistamiseen ja resurssointiin. Tämän ohella koulutusvientitoiminta edellyttää hyvää tuntemusta kohdemarkkinoista ja mahdollisuutta verkostoitua kohdealueen koulutusorganisaatioiden, viranomaisten ja yritysten kanssa.

Kantola, Maija (2017): Elokuvatyöpajoja maailmalla: kansainvälistä mediakasvatusta kehittämässä. Tampereen yliopisto. (Pro gradu -tutkielma).

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/101999/GRADU-1505406497.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tavoite ja tausta: Tutkielmassa tarkasteltiin mediakasvatuksen kansainvälistymistä ja sen hyödyntämistä koulutusviennissä. Tutkimus kohdistui ensisijaisesti ulkomailla järjestettyihin käytännönläheisiin elokuvatyöpajoihin. Tutkimuksessa keskityttiin seuraaviin kysymyksiin: miten kansainvälistä mediakasvatusta voidaan kehittää (länsimaisesta näkökulmasta) sekä millaisia käytänteitä ja haasteita elokuvatyöpajoja järjestettäessä tulee eteen? Tutkielmassa aihetta taustoitettiin mediakasvatuksen ja siihen liittyvän pedagogiikan tulokulmista (Suomessa ja kohdemaissa). Empiirinen aineisto kerättiin Iranissa, Ukrainassa ja Kiinassa järjestettyjen elokuvatyöpajojen yhteydessä. Elokuvatyöpajat toteutettiin yhteistyössä paikallisten lastenelokuvafestivaalien kanssa vuonna 2013.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimustulokset osoittavat, että käytännönläheinen mediakasvatus soveltuu koulutusvientitoiminnaksi. Pedagogisesta näkökulmasta tarkasteltuna eräs tutkimuksen kautta saatu olennainen näkökulma oli yhteisöllinen kohtaaminen.
- Kansainvälisen toiminnan suunnittelussa tulisi huomioida kulttuuriset lähtökohdat (kuten kieli) ja sosiopoliittinen monimuotoisuus. Samalla kansainvälisen toiminnan kouluttajilta edellytetään hyvää sopeutumiskykyä, innokkuutta ja kykyä ratkoa ongelmia.

Lähdesmäki, Carita (2017): Kielenopetuksen digitaalisen suunnittelutyökalun oppijalähtöinen kehittäminen koulutusviennin tarpeisiin. Laurea ammattikorkeakoulu. (YAMK-opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/138514/Laehdesmaeki_Carita.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Työn tavoitteena oli kehittää kielenopetuksen suunnittelutyökalu kehittyvien maiden tarpeisiin. Suunnittelutyökalun tarkoitus on mahdollistaa tehokkaiden oppimiskokonaisuuksien suunnittelun ja oppijoiden menestyksekkään oppimisen. Työssä selvitettiin seuraavia asioita: mitkä ovat kielenopetuksen suunnittelutyökalun keskeisimmät elementit, toiminnot ja sisällöt? Sekä mikä on sopivin digitaalinen muoto? Työn lähtökohtana oli luoda digitaalinen vientituote, jota voidaan skaalata. Tutkimuksessa sovellettiin toimintatutkimuksellista otetta. Empiirinen aineisto sisälsi asiantuntijahaastatteluita, oppilaiden toteuttamaa ideointiriihettä ja parviälyyn pohjautuvaa digitaalista foorumia. Kehittämismenetelmien osalta nojattiin palvelumuotoilun menetelmiin.

Keskeiset johtopäätökset:

- Kehittämistyön tuloksena syntyi kielenopetuksen digitaalinen suunnittelutyökalu, joka mahdollistaa oppimiskokonaisuuksien suunnittelun oppimistavoitteiden pohjalta ja tukee oppijan aktiivista roolia. Työkalussa huomioidaan myös oppimiseen ja ohjaukseen linkittyvää teoretietoa.
- Opettaminen, ohjaus ja oppiminen muodostavat kompleksisen prosessin ja siihen vaikuttaa myös kulttuuriset, vuorovaikutukselliset ja kognitiiviset tekijät. Eräs suunnittelutyökalun hyödyistä onkin rakenteen ja sisällön yksinkertaisuus, jolloin sen soveltaminen käytännössä on suoraviivaista.

Pham, Linh (2014): Design a Solid Waste Management Course for Primary School focus on Reduce-Reuse-Recycle: Project: WastED – Export of Education, Waste Management - Target market: Vietnam. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/88299/Linh%20Pham_Thesis%20April%202014_Final%20version.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyö kohdistui jätehuollon (waste-management) koulutukseen peruskouluissa. Työn ensisijaisena tavoitteena oli suunnitella jätehuollon peruskurssi, joka olisi opettajien ja kouluttajien käytettävissä sellaisenaan. Opinnäytetyö kohdistui erityisesti WastED -hankkeeseen, joka alkoi vuonna 2013 (arvoitu päättymisajankohta: vuosi 2014). Hanketta rahoitti Euroopan Unioni ja se toteutettiin Suomen ympäristöopiston (SYKLI), Turun ammattikorkeakoulun ja Haaga-Helia ammattikorkeakoulun yhteistyönä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Opinnäytetyön lopputuloksena syntyi kurssisisällöstä kuvaus, jota on tarkoitus hyödyntää WastED – koulutusvientiprojektissa (kohdemaina Viro ja Latvia).
- Opinnäytetyön tuloksena laadittiin myös jätehuoltokurssin esite ja jäte-luokittelussa (waste-classification) hyödynnettävät kuvalliset kortit (flash cards).

3.4. Työskentely koulutusvientitoiminnassa

Juusola, H., & Räihä, P. (2018). Exploring teaching staff's experiences of implementing a Finnish master's degree programme in teacher education in Indonesia. Research in Comparative and International Education, 13(2), 342-357. (vertaisarvioitu artikkeli)

https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/105235/Exploring_teaching_staffs_experiences_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite: Tutkimuksen tavoitteena oli analysoida opetushenkilökunnan kokemuksia heidän osallistuessaan Indonesiassa järjestettyyn suomalaiseen opettajankoulutusohjelmaan (maisterin tutkinto). Tutkimuksen keskiössä oli erityisesti opetushenkilökunnan ammatillinen kehittyminen ja sitä tukevat korkeakoulukohtaiset toimet. Artikkelissa keskityttiin erityisesti seuraaviin kysymyksiin: millainen motivaatio opetushenkilökunnalla oli osallistua Indonesiassa järjestettävään koulutusvientihankkeeseen? Millainen kokemus koulutusvientihankkeessa opettaminen oli? Miten kasvatustieteellinen tiedekunta voi tukea opettajien osallistumista koulutusvientihankkeisiin?

Tausta: Tutkimus kohdistui Indonesiassa järjestetyssä koulutusvientihankkeessa mukana olleisiin opettajiin. Kyseinen koulutusvientihanke oli tutkintoon johtava maisterikoulutus (opettajankoulutus) ja se toteutettiin Tampereen yliopiston ja koulutuksen tilaajan, Indonesian Sukma-säätiön yhteistyönä vuosien 2016-2017 aikana. Koulutukseen osallistuvat opiskelijat olivat Indonesian peruskoulun (Sukma-koulujen) opettajia. Koulutusvientihankkeeseen osallistunut opetushenkilökunta edusti pääosin Tampereen yliopistoa. Opetus perustui noin viikon mittaisiin intensiivijaksoihin Indonesiassa (keskimäärin kerran kuukaudessa) ja opiskelijoiden itsenäiseen työskentelyyn. Hankkeeseen sisältyi myös opiskelijoita koskeva Suomi-vierailu (keväällä 2017), jonka puitteissa opiskelijat tutustuivat muun muassa suomalaiseen peruskouluun Tampereella. Artikkelin empiirinen aineisto kattaa online-kyseilyllä kerätyn aineiston, joka kerättiin maaliskuussa 2017. Kyselyyn vastasi 19 henkilöä (vastausprosentti 79%). Aineisto analysoitiin erityisesti transformatiivisen oppimisen (erityisesti Mezirow) näkökulmasta.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimuksen perusteella opetushenkilökunnan keskuudessa yleisin syy osallistua koulutusvientihankkeeseen oli ammatillinen kehittäminen, mutta myös uteliaisuus novisia kansainvälistä toimintaa kohtaan, joskin muutamassa tapauksessa koulutusvientihankkeeseen oli osallistuttu velvollisuuden tunnosta kollegoita ja työpaikkaa kohtaan.
- Analyysissä ilmeni myös, että henkilökohtaisilla tekijöillä on merkitystä. Esimerkiksi osa vastaajista mainitsi, että motivaatio osallistua koulutusvientitoimintaan kasvaa mikäli hanke edustaa heidän eettisten arvojensa mukaista vientitoimintaan.
- Analyysissä korostettiin, että vaikka koulutusvienti voi olla positiivinen kulttuurikokemus, se voi aiheuttaa ylimääräistä työtä, joka liittyy opetusmateriaalien valmisteluun ja kykyyn mukautua erilaiseen sosiokulttuuriseen ja fyysiseen kontekstiin. Vastaavasti tulokset osoittavat, että tiedekunnan tasolla joustavuus ja parempi kyky ottaa huomioon opettajien tosiasiallinen työmäärä opettajien työjärjestelyissä ovat ratkaisevia tekijöitä, jotka on hyvä ottaa huomioon tulevaisuudessa.
- Koulutusvientitoiminta voi mahdollistaa opettajien ammatillisen kehittymisen etenkin, jos opetushenkilökunnalla on mahdollisuus reflektoida kokemaansa toteutuksen jälkeen. Samalla yliopistot saattavat koulutusvientitoiminnan myötä joutua tarkistamaan omaa henkilöstöpolitiikkansa ja pohtimaan henkilöstöresurssien riittävyyttä.

- Analyysin perusteella koulutusvientitoimintaa voitaisiin edistää muun muassa varmistamalla kannustavat ja joustavat työolosuhteet, mahdollistamalla kielitaidon ja kulttuurisensiivisten kompetenssien kehittämisen ja tarkentamalla Suomessa ja ulkomailla tapahtuvan opetuksen käytänteitä. Jälkimmäisen osalta eräs keino on huomioida koulutusvientiä toteuttava henkilökunta jo koulutusvientitoimintaa suunniteltaessa.

Dervin, F., & Simpson, A. (2019). Transnational edu-business in china: A case study of culturalist market-making from Finland. *Frontiers of Education in China*, 14(1), 33-58. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Tutkimuksen tavoitteena oli tартtua ns. edu-business tutkimuskirjallisuudesta huomattuun (tutkimus) aukkoon ja tarkastella akateemisten koulutusasiantuntijoiden roolia koulutuksen myyjinä ja kauppaajina. Tutkimus kohdistui erityisesti ns. joint education institute -esimerkkiin Kiinan ja Suomen välillä. Tutkimuksen keskiössä on kulttuurienvälinen viestintä (intercultural communication) ja suomalaisten toimijoiden puheet suomalaisesta kulttuurista, etenkin niissä suomalaisten toimijoiden pitämässä esityksissä, joissa taustoitettiin kulttuuriperustaisesti suomalaista koulutusihmettä.

Tausta: Koulutusvienti nähdään tutkimuksessa osana koulutusliiketoimintaa (edu-business) Kiinan ja Suomen välillä. Tällöin korostetaan erityisesti koulutusviennin liiketaloudellista näkökulmaa siitä saatujen tuottojen näkökulmasta. Kiinan toimintaa koulutusvientitoiminnassa taustoitettiin toteamalla, että Kiina on kehittänyt omaa koulutustoimintaansa yhdistämällä omaan koulutusperinteeseen esimerkkejä ja käytänteitä muualta. Vuoden 2010 jälkeen, jolloin Suomi on alkanut aktiivisesti toteuttaa koulutusvientiä, Suomen ja Kiinan välinen koulutusvientiyhteistyö on ollut vilkasta, ja esimerkiksi pelkästään syksyllä 2018 on toteutunut useita koulutusvientihankkeita.

Koulutus on kirjoittajien mukaan kietoutunut tiiviisti kansalliseen maabrändiin. Kansallinen (maa)brändäys voi kehittää itsenäisyyden ja kansallisuuden (nationhood) ideologioita, joita voidaan edelleen käyttää hierakkisiin asemiin suhteessa muihin kansakuntiin; brändäyksellä luodaan kuvaa kansasta suhteessa toisiin ja tämä voi ilmentyä myös hierarkkisina suhteina, jossa määritellään ja vedetään rajaa siihen millä tavoin muista kansoista ajatellaan. Tämän vuoksi on tärkeää kiinnittää huomiota maabrändin taustalla oleviin ideologioihin ja niiden ilmenemismuotoihin suhteessa koulutukseen. Kirjoittajat myös tuovat esille, että koulutuksen markkinoinnissa on kyse sekä taloudellisista että sosiaalisista ja kulttuurisista prosesseista. Suomen osalta tämä näyttäytyy esimerkiksi siten, että suomalainen koulutus nähdään erityisenä ja eksoottisena.

Tutkimuksen aineisto kerättiin kiinalais-suomalaisesta konferenssista, jonka järjesti ns. Sino-Suomi oppilaitos (Sino-Finland educational institute) Kiinassa vuonna 2018. Sino-Finland educational institute avattiin kesäkuussa 2016 ja se on yliopistojen ja ns. edu-liiketoiminnan (edu-businesses) yhteinen toimintamuoto Suomessa ja Kiinassa. Kiinalais-suomalainen konferenssi järjestetään kerran vuodessa ja vuoden 2018 teemana oli tulevaisuuden oppiminen ja innovaatio. Konferenssiin osallistui noin 1000 henkilöä (mm. poliittisia päättäjiä, tutkijoita ja opettajia), joista noin 20 edustivat suomalaisia tutkijoita. Analyysi kohdistui suomalaisten osallistujien konferenssituotoksiin, jotka katsotaan edustavan ei-kaupallista puhetta. Tutkimuksessa sovellettiin kriittistä kulttuuri-näkökulmasta (critical intercultural perspective).

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimustulosten perusteella konferenssiin osallistuneet suomalaiset tutkijat, jotka eivät ole koulutuksen osalta kulttuurienvälisen viestinnän (intercultural communication) asiantuntijoita, hyödynsivät vain pintapuolisesti antropologista, post-kolonialistista ja kulttuurien väliseen kommunikaation (intercultural communication) liittyvää tutkimustietoa. Tämän johdosta konferenssiin osallistuneiden tutkijoiden suomalaista koulutusta koskevat puheet olivat lähtökohtaisesti markkinaperustaisia ja esitykset ”suomalaisesta koulutusihmeestä” epäkriittisiä ja kaunopuheisia. Samalla esityksissä esitetyjä lähteitä ei osattu arvioida tieteellisin perustein. Tällaisen puheen tarkoitus palvelee kirjoittajien mukaan Suomen, suomalaisuuden ja suomalaisen koulutuksen eksotisoimista ja huomattavaksi tekemistä (remarkable) kiinalaisen yleisön edessä. Toisaalta puheissa esiintyi myös pyrkimyksiä löytää yhteneväisyyksiä kiinalaisten ja suomalaisten välillä erityisesti kommunikaatiotavassa, joskin tätä voidaan pitää myös yhtenä markkinointistrategiana.
- Kirjoittajat peräänkuuluttavat kriittisen tutkimuksen tarpeellisuutta koulutusviennissä siten, että tutkimuksessa huomioidaan myös sidosryhmät. Kirjoittajat myös toteavat, että koulutusviennin markkinoinnissa ja myynnissä mukana olevien tutkijoiden olisi hyvä olla tietoisia siitä kritiikistä, joita on tämänkaltaiseen puheentapaan kohdistettu esimerkiksi antropologisissa, kulttuurienvälisen viestinnän (intercultural communication) ja lingvistiikassa tutkimuksissa.
- Monitieteisyyden katsotaan usein olevan tärkeää erityisesti koulutuksen kaltaisissa moninaisissa tutkimuskohteissa. Monitieteisyys vaatii kuitenkin tietoisuutta uusista ja usein erilaisistakin paradigmoista, jotka tieteenaloihin sisältyvät. Koulutusviennin kulttuuridiskursseista erityisesti ne, jotka rakentavat hierarkioita ihmisten välillä (kuten parempi/huonompi, ahkerampi/vähemmän ahkera jne.) tapaavat usein langeta ”kulttuurisiin ansoihin” (culturalist traps). Nämä voitaisiin kuitenkin helposti välttää, mikäli kulttuurienvälisestä viestinnän näkökulma huomioitaisiin ennen potentiaalisten asiakkaiden tapaamista/yhteistyötä potentiaalisten asiakkaiden kanssa. Kirjoittajat näkevät tämän myös olevan osa koulutuksen tutkijoiden eettistä vastuuta ja sen vuoksi kritiikiton ja pintapuolinen kulttuurikäsitteen tuottaminen (suomalaisuudesta) markkinoinnin edistämiseksi olisi kyseenalaistettava.

Heikkilä Mari (2018): Suomalaisen opettajien näkemyksiä ja kokemuksia koulutusviennistä. Helsingin yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/236297>

Tavoite ja tausta: Tutkimuksessa tarkasteltiin suomalaisen opetushenkilökunnan näkökulmia ja kokemuksia koulutusviennistä. Tutkimuksen aineisto koostui koulutusvientitoteutuksissa opettajien henkilöiden haastatteluista. Haastateltavien koulutusviennin liittyvät opetuskokemukset perustuvat Saudi-Arabiasta tulleen opettajaryhmän opetukseen. Ryhmä saapui Suomeen oppiakseen suomalaisesta koulutusjärjestelmästä. Haastatteluun osallistuneiden opettajien kokemuksiin vaikuttivat myös muut kokemukset koulutusvientitoiminnassa työskentelemisestä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella opetushenkilökunta arvosti itsensä kehittämistä ja he reflektivat työtehtävissään omaa ammatti-identiteettiä.

- Koulutusvientitoiminnassa työskentely sisältää opettajien mukaan erilaisesta kulttuuri-taustasta kumpuavia haasteita, joskin varsinaiseksi koulutusviennin heikkoudeksi haastatteluissa mainittiin puutteet markkinaosaamisessa ja myyntityössä sekä yhteistyön vähäisyys eri toimijoiden kesken.
- Analyysin perusteella suomalaisen koulutusviennin vahvuus on pedagogisessa osaamisessa, hyvässä opettajankoulutuksessa sekä luottamukseen perustuvassa toimintatavassa.

Hietala, Samuli (2016): Koulutuksen asiantuntijana vieraassa kulttuurissa. Suomalainen koulutusvientiasiantuntijatyö sekä kulttuuriäly. Jyväskylän yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/51903/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201611174644.pdf>

Tavoite ja tausta: Tutkimuksessa koulutusvientiä tarkasteltiin osaamisen vientinä. Tutkimuksen keskiössä oli suomalaisten asiantuntijoiden lähettäminen ulkomaille. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää suomalaisten asiantuntijoiden expatriaattityöhön liittyviä kokemuksia ja kulttuurienvälistä kompetenssia. Jälkimmäisen osalta asiaa tarkasteltiin kulttuuriäly-käsitteen kautta. Tutkimuksen kohteena olivat suomalaiset koulutusvientiasiantuntijat, jotka olivat työskennelleet ulkomailta erilaisissa koulutusvientiin liittyvissä tehtävissä. Empiirinen aineisto koostui kyselyaineistosta, jota analysoitiin mm. faktorianalyysillä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Koulutusvientiasiantuntijoiden kokemat haasteet linkittyvät etenkin vieraassa kulttuuriympäristössä toimimiseen (työskentelytavat, ilmapiiri, arvot, asenteet, verkostojen luominen).
- Asiantuntijat arvostivat ennen kaikkea itsenäisyyttä, kiinnostavia työtehtäviä ja työskentelystä eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa.
- Koulutusvientiasiantuntijoiden odotukset kohdistuivat ennen kaikkea itsensä kehittämiseen. Tämä poikkeaa expatriaattityöhön perinteisesti liittyvistä odotuksista (esim. työssä eteneminen, palkka).

Kandelin, Eva (2019): What is there in the field?: Teachers' view of the ethical challenges in education export. Tampereen yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/115808/KandelinEva.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Tavoite ja tausta: Tutkimus kohdistui koulutusviennin eettisten haasteiden analysointiin erityisesti haasteiden tunnistamisen ja määrittelemisen näkökulmista. Tutkimuksen keskiössä olivat opettajien tulkinnat koulutusviennin eettisyydestä ja opettajien toimintatavat tilanteissa, joissa eettisiä haasteita ilmeni. Empiirisen aineiston keruussa sovellettiin eläytymismenetelmää (empathy based stories). Aineisto analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä.

Keskeiset löydökset:

- Aineiston analyysin tulokset kuvastavat "eettisen haasteen" moninaisuutta käsitteenä, sillä vastaajat refleктоivat aihetta omista lähtökohdistaan. Useissa vastauksissa kuitenkin nousi esille kulttuurisensitiivisyyteen liittyviä näkökulmia. Analyysin löydökset antavat myös osviittaa siitä, että eettisiä haasteita olisi hyvä pohtia osana koulutusvientiprosessia.

Kantola, Inkeri (2015): CLIL in the Context of Education Export: Finnish Teachers' Experiences in Abu Dhabi. Helsingin yliopisto (Pro gradu -tutkielma)

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/42620/clilinth.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Tavoite ja tausta: Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää peruskoulun luokanopettajien kokemuksia Abu Dhabissa ja Al Ainissa sijainneissa koulutusvientihankkeissa. Tutkimuksessa keskityttiin seuraaviin kysymyksiin: millä tavoin suomalaiset luokanopettajat reagoivat uuteen lingvistiseen opetuskontekstiin? Ja soveltavatko opettajat uudessa lingvistisessä opetuskontekstissa erilaista opetusmenetelmää verrattuna niihin menetelmiin, joita he olivat aiemmin käyttäneet? Tutkielmassa tarkasteltiin myös uuden lingvistisen kontekstin vaikutusta opettajien ammatilliseen eheyteen. Empiirinen aineisto koostui haastatteluista. Tutkielmassa aineistoa tarkasteltiin erityisesti oppiaineen ja integroidun kielen oppimisen näkökulmasta (Content and Language Integrated Learning, CLIL).

Keskeiset johtopäätökset:

- Opettajien kokemukset koulutusvientitoteutuksessa työskentelemisestä vaihtelivat, mutta parhaimmillaan koulutusvientitoiminnasta saatu kokemus oli avartanut opettajien omaa ajattelua.
- Haastateltavat painottivat etenkin valmistautumisen tärkeyttä; keskeistä on omata sopiva asenne ja henkinen valmius työskennellä vieraassa maassa.
- Johtopäätösten perusteella, integroidun oppiaineen ja kielen oppimisen (CLIL) malli on lokalisoitava paikalliset tarpeet huomioiden. Samalla tärkeää on myös opetushenkilökunnan valmius ja halu muuttaa opetuskäytäntöjään.

Niittynen Tuija (2019): Muskaria ulkomaille. Ruohonjuuritason koulutusvientikokeilu. Metropolia ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/169111/niittynen_tuija.pdf?sequence=2

Tausta ja tavoite: Opinnäytetyössä tarkasteltiin varhaisiän musiikkikasvatusta koulutusvientituotteena. Työssä etsittiin perusteluita suomalaisen musiikkikasvatuksen koulutusvientitoiminnalle. Opinnäytetyö kohdistui ruohonjuuritason toimintaan: opinnäytetyön tekijän omaan koulutusvientikokemukseen lastenkodissa Thaimaassa.

Keskeiset johtopäätökset:

- Musiikkikasvatuksen koulutusvientitoiminta edellyttää käytännön toteuttajalta rohkeutta toimia erilaisessa ja ennakoimattomassa kulttuurisessa ja fyysisessä ympäristössä.
- Musiikkikasvatus tuo myös tietynlaisia erityispiirteitä koulutusvientityöhön. Esimerkiksi musiikkikasvatuksen arvostus ei välttämättä ole kohdemaassa samanlaista kuin Suomessa. Tällöin musiikkipedagogilta saatetaan edellyttää kykyä perustella toimintansa tarkoitus paikalliselle yhteisölle.

Rissanen, Sirja (2015): Ekspatriaattiopettajien identiteetikertomusten äärellä. Kokemuksia Abu Dhabista. Helsingin yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/157442/Gradu_Rissanen.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Tutkielmassa tarkasteltiin ekspatriaattiopettajien kokemuksia ulkomaanjaksoilla työskentelystä ammatti-identiteetin rakentumisen näkökulmasta. Tutkimuksen lähtökohtana oli identiteetin muuntautuva ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen linkittyvä luonne. Tutkimuksessa keskityttiin seuraaviin kysymyksiin: minkälaisen kuvan opettajat antavat ekspatriaattiopettajan työstä ja millä tavoin opettajat reflektivat ammatillista identiteettiään ulkomaanjakson jälkeen? Miten opettajat kokevat ekspatriaattiopettajuuden ja onko ammatillisessa identiteetissä tapahtunut muutos? Empiirinen aineisto koostui teemahaastatteluista (Abu Dhabissa työskennelleet opettajat). Aineiston analyysissä sovellettiin mm. positioteoriaa. Tutkimus edustaa narratiivista tutkimusta.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimustulosten perusteella ekspatriaattiopettajilla on useita eri rooleja, jotka ovat osittain ristiriidassa keskenään. Ristiriidassa olevat roolit mahdollistivat opettajien reflektion ammatillisesta identiteetistä.
- Ekspatriaattiopettajuus näyttäytyi opettajille positiivisena, mutta myös kasvattavana työkokemuksena; ulkomaanjakso vaikutti opettajien ammatilliseen identiteettiin monella tavoin ja sillä oli vaikutusta sekä opettajien ajatusmaailmaan että opetuskäytäntöihin.

3.5. Lukuvuosimaksullinen koulutus

Cai, Y., & Kivistö, J. (2013). Tuition fees for international students in Finland: Where to go from here? Journal of Studies in International Education, 17(1), 55-78. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Artikkelissa tarkasteltiin lukuvuosimaksujen implementointia strategiatasolla. Erityisenä huomiona olivat seuraavat kysymykset: mitä kansainvälisiltä opiskelijoilta pitäisi odottaa? Kuinka paljon lukukausimaksuja pitäisi periä? Miksi opiskelijat opiskelevat ulkomailla vieraassa maassa (host country) ja minkä muotoista koulutusvientiä pitäisi priorisoida?

Tausta: Kansainvälisiin opiskelijoihin kohdistuu moninaisia odotuksia, jotka voivat olla ristiriidassa keskenään. Kansainvälisten opiskelijoiden odotetaan tuovan kansallisesti merkittäviä lisätuloja, mutta myös lisäävän kulttuurienvälistä ymmärrystä ja kansainvälistä yhteistyötä. Tämän johdosta olisi tärkeää selvittää kansallisesti, että mitä odotuksia kansainvälisiin opiskelijoihin kohdennetaan.

Lukuvuosimaksujen käyttöönottoon liittyy Suomen osalta paljon avoimia kysymyksiä. Esi-merkiksi maksujen määrästä ei ole saatavilla vertailukelpoista tietoa, sillä vain muutama korkeakoulu on tuonut julki asettamansa lukuvuosimaksujen määrät. Kirjoittajat toteavat, että myös Ruotsin ja Tanskan tilanteen kehittyminen vaikuttaa suomalaisten korkeakoulujen toteuttamaan hinnoitteluun. Lukuvuosimaksujen käyttöönoton alkuvaiheessa ei kuitenkaan välttämättä ole mahdollista saavuttaa välitöntä taloudellista hyötyä, tämän johdosta lukuvuosimaksujen asteittainen implementointi voi olla realistinen vaihtoehto.

Kansainvälisen opiskeluun vaikuttavia yleisiä vetovoimatekijöitä ovat aiemman tutkimuksen perusteella (esim. Mazzarol&Soutar, 2002) muun muassa koulutuksen hyvä maine, kohde- maahan liittyvä tietämys, hyvät työllisyysnäkymät, maantieteellinen läheisyys, ympäristökijät (kuten turvallisuus ja elämäntapa), sosiaaliset suhteet ja alhaisemmat opiskelukustannukset (kotimaahan verrattuna). Suomen kansallisissa strategioissa koulutuksen laadun merkitystä on myös korostettu. Tämä ei kuitenkaan yksistään takaa menestystä kansainvälisillä markkinoilla, sillä kansainvälisten opiskelijoiden näkökulmasta Suomi sijaitsee maantieteellisesti kaukana eikä opiskelijoilla ole välttämättä Suomessa valmiita sosiaalisia verkostoja. Kansainvälisessä markkinoinnissa voisikin olla hyödyllistä korostaa esimerkiksi kansainvälisten opiskelijoiden uramahdollisuuksia, mutta sitä koskevaa tietoa on vain vähän tarjolla.

Koulutusvientitoiminta kattaa lukuvuosimaksujen ohella myös ulkomailla järjestetyt ohjelmat. Tähän ei ole kuitenkaan Suomessa juurikaan kiinnitetty huomiota, vaikka ohjelmien järjestäminen ulkomailla voisi tarjota monenlaisia mahdollisuuksia suomalaisille korkeakouluille, kuten yhteistyön tiivistämisen ulkomailla toimivien suomalaisten yritysten kanssa.

Keskeiset johtopäätökset:

- Kansainvälinen koulutus on osittain julkista hyötyä palvelevaa ja tämän johdosta sitä pitäisi tukea myös verovaroin. Samalla lukuvuosimaksut ovat tärkeä keino kansainvälisen koulutuksen kapasiteetin laajentamiseen.
- Nykyisessä tilanteessa, jossa korkeakouluilla ei ole aiempaa kokemusta koulutusvientistä olisi hyödyllistä, että tähän ohjattaisiin erikseen kansallista rahoitusta. Tällainen rahoitus voitaisiin kohdistaa laadukkaiden ja Suomen taloudellista kehitystä tukevien koulutusvientitoimintojen kehittämiseen. Samalla myös yliopistojen tulisi investoida tuotekehitykseen ja opiskelijarekrytointiin. Lukuvuosimaksujen määrää pohdittaessa on mielekästä huomioida hinnoittelun kilpailukykyisyys. Erityisesti alkuvaiheessa lukukausimaksujen käyttöönottoa saattaisi vauhdittaa erillinen siemenrahoitus.
- Markkinoinnin ja brändäyksen osalta kirjoittajat nostavat esille mm. Erasmus Mundus ohjelman hyödyntämisen sekä vahvemman kansallisen yhteistyön, eurooppalaista ja pohjoismaista yhteistyötä unohtamatta.
- Koulutusvientitoiminnassa vahvalla kansallisella brändillä on keskeinen rooli ja Suomen osalta kansallista mainetta tukevat mm. hyvä PISA-menestys.
- Keskeistä on myös korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyö, sillä sitä kautta voidaan edistää mm. kansainvälisten opiskelijoiden työllistymistä. Vaikuttava kansallinen yhteistyö edellyttää Future Learning Finland -ohjelmankaltaisten toimintojen jatkuvuutta ja eri toimijoiden (kuten korkeakoulut ja yritykset) välistä yhteistyötä. Kirjoittajat toteavat lopuksi, että artikkelin ehdotukset ovat alustavia ja että tarvittaisiin enemmän aiheeseen liittyvää tutkimustietoa.

Kauko, J., & Medvedeva, A. (2016). Internationalisation as marketisation? Tuition fees for international students in Finland. Research in Comparative and International Education, 11(1), 98-114. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Tutkimuksessa tarkasteltiin korkeakoulujen kansainvälistymisen linkittymistä kaupallistumiseen (marketisation) eri operatiivisilla tasoilla. Analyysi kattaa korkeakoulujärjestelmän eri tasot aina poliittisesta päätöksenteosta yliopistoihin ja laitoksiin. Tutkimuksen keskiössä oli kansainvälisten prosessien (transnational processes) ja kansallisen hallintotavan vaikutukset institutionaaliseen muutokseen (transformation). Tutkimuksen tavoitteena

oli selvittää, että millaisia muutoksia eri tasoilla (kuten poliittinen päätöksenteko ja yliopistot) tapahtuu ja millä tavoin ne liittyvät toisiinsa.

Tausta: Tutkimus kontekstualisoi erityisesti osaksi lukuvuosimaksuista käytyä poliittista keskustelua, mutta tutkimuksen taustoituksessa ja analyysissä huomioidaan myös laajemmin kansainvälistymistä koskevat poliittiset diskurssit (kuten globalisaatioon ja kansalliseen kilpailukykyyn liittyvä keskustelu).

Tutkimusaineisto koostui kahdesta erillisestä hankkeesta, joista toinen keskittyi korkeakoulujärjestelmän dynamiikan tarkasteluun (haastatteluaineisto, artikkelissa huomioitu myös viimeaikaisia aiheeseen liittyviä dokumentteja) ja toinen käsitteli kansainvälistymisen käytäntöjä kansainvälisissä maisteriohjelmissa (haastattelu- ja dokumenttiaineisto sekä tutkijan henkilökohtaisia havaintomuistiinpanoja). Artikkelin osalta tutkijat toteuttivat myös diskurssianalyysin viimeaikaisista yliopistostrategioista sekä analysoivat haastatteluaineistot niinikään diskurssianalyysiä soveltaen. Aineiston teoreettisena tulokulmana sovellettiin instituutiteoriaa.

Keskeiset johtopäätökset:

- Suomen osalta lukuvuosimaksujen käyttöönottoa tukivat muun muassa OECD:n antamat maakohtaiset suositukset, mutta lukuvuosimaksujen käyttöönottoa perusteltiin erityisesti kansallisilla tavoitteilla.
- Analyysin perusteella, lukuvuosimaksujen perusteleminen osana kansainvälistymisprosessia vaikuttaa kokonaisuudessaan epäjohdonmukaiselta, sillä kansainvälisten opiskelijoiden määrän oletettiin laskevan lukuvuosimaksujen käyttöön oton jälkeen. Kaiken kaikkiaan hallituksen pyrkimykset poistaa koulutusviennin esteet kuvaavat erityisesti lukuvuosimaksuihin liittyviä asioita eikä niinkään kansainvälistymistä.
- Tarkasteltaessa eri tasoja (poliittinen päätöksenteko - hallituksen tavoitteet - yliopistojen johto - laitosten arki) on mahdollista tunnistaa yliopistojen kaksoisrooli, jossa kansainvälisyys ymmärretään hyvin eri tavoin eri tasoilla; kansalliset päätöksen tekijät ja yliopiston johto nojaavat kokonaisuuksien hallintaan ja tilastollisten indikaattorien tarjoamaan tietoon. Laitosten arjessa kansainvälisyys taas näyttäytyy pikemminkin yksilön kautta, kuten kansainvälisten opiskelijoiden integroitumisena osaksi yliopistoyhteisöä ja opetussuunnitelmien sisältöön liittyvinä seikkoina.
- Analyysin perusteella poliittiset toimet ja hallinnollisten prosessien ilmentyminen ylhäältä-alas (top-down) ja alhaalta-ylös (bottom-up) periaatteilla toteutuu myös yliopistotasolla; yhtäältä kansalliset kansainvälistymistavoitteet implementoitiin yliopistojen strategioihin ikään kuin ulkoisena prosessina korostamatta laitostason näkökulmia (bottom-up). Toisaalta yliopiston johdon ja tiedekuntien akateemisten käytäntöjen välillä ilmeni eroja, jolloin kansainvälistyminen näyttäytyy politiikkalähtöisenä, ei niinkään yliopistojen arkea korostavana prosessina.
- Analyysin perusteella vaikuttaakin siltä, että kansainvälisyyttä suunnittelevien tahojen ja kansainvälisyyttä implementoivien tahojen välillä ei ole riittävästi kommunikaatiota, tällöin esimerkiksi tulosindikaattorit eivät välttämättä ole tasapainossa resurssien kanssa.

Mansikkamäki, Emma; Kuronen, Jenni (2017): Introduction to Tuition Fees, Case Study: Finnish Universities of Applied Sciences. Oulun ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/130983/Kuronen_Jenni_Mansikkamäki_Emma.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä tarkasteltiin lukuvuosimaksujen vaikutusta ammattikorkeakoulujen toimintaan. Aiheen tarpeellisuus oli tunnistettu ammattikorkeakoulujen kansainvälisten koulutusohjelmien FINNIPS-verkostossa, joka oli opinnäytetyön toimeksiantaja. Opinnäytetyössä selvitettiin seuraavia seikkoja: millaisia muutoksia lukuvuosimaksujen käyttöönotosta on aiheutunut? Mitkä prosessit ovat linkittyneet lukuvuosimaksuihin ja mitkä prosessit tulevat linkittymään lukuvuosimaksuihin? Empiirinen aineisto koostui haastatteluista ja kyselystä. Opinnäytetyössä tarkasteltiin myös lukuvuosimaksujen käyttöönottoon liittyviä esimerkkejä muista Pohjoismaista.

Keskeiset johtopäätökset:

- Lukuvuosimaksut ovat monipuolistaneet korkeakoulujen rahoitusmahdollisuuksia, mutta samalla lukuvuosimaksujen käyttöönotto on edellyttänyt (taloudellista) resurssointia stipendijärjestelmään ja lukuvuosimaksujen hallintaan.
- Yleisesti ottaen lukuvuosimaksut eivät toistaiseksi ole merkittävästi vaikuttaneet ammattikorkeakoulujen toimintaan.
- Lukuvuosimaksut oletettavasti linkittyvät jatkossa markkinointiin, taloushallintoon, haku- palveluihin ja kansainvälisiin palveluihin.

Vanhanen, Pyry (2017): Tuition fees for international students and its application on joint application spring 2017. Lapin ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/138692/Vanhanen_Juhana.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä tarkasteltiin ulkomaisille opiskelijoille kohdistetun lukuvuosimaksun välittömiä vaikutuksia. Työn tavoitteena oli selvittää ovatko lukuvuosimaksut vaikuttaneet hakijamääriin ja onko hakijoiden taustatekijöissä (lähtömaa) tapahtunut muutoksia. Opinnäytetyö sisältää myös ammattikorkeakoulujen perimien lukuvuosimaksujen määrät ja apurahajärjestelmien korkeakoulukohtaisen vertailun. Opinnäytetyön aineistona hyödynnettiin Opetushallinnon ylläpitämää Vipunen -tietokantaa ja ammattikorkeakoulujen aiheeseen liittyvää dokumentointia.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevien hakijoiden määrä laski melko maltillisesti (15%) ammattikorkeakouluissa lukuvuosimaksujen käyttöönoton jälkeen.
- Lukuvuosimaksut alemman korkeakoulututkinnon osalta olivat keskimäärin 7000 euroa ja ylemmän korkeakoulututkinnon osalta joko samansuuruiset tai keskimäärin 1500 euroa kalliimmat.
- Apurahan suuruus oli keskimäärin 50% lukuvuosimaksuista ja ne perustuivat lähtökohtaisesti edellisenä lukuvuonna suoritettujen opintopisteiden määrään (keskimäärin 55 op).
- Analyysin perusteella lukuvuosimaksujen määrässä ja apurahakäytännöissä oli kuitenkin ammattikorkeakoulukohtaista vaihtelua. Esimerkiksi Metropolia ammattikorkeakoulu antaa alennuksia lukuvuosimaksuista, mikäli hakija on valinnut oppilaitoksen ensimmäiseksi vaihtoehdokseen ja tulee valituksi.

Vanhanen, Riikka; Kitinoja, Helli; Holappa, Jyrki (toim.) (2017): Finnish Universities of Applied Sciences on the Verge of a New Era : Value, Viability and Visibility of International Education. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. (selvitykset ja katsaukset)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/134003/JAMKJULKAISUJA2362017_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Keskeinen sisältö: Lukuvuosimaksun käyttöönotto EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tuleville opiskelijoille haastaa korkeakoulut tarkastelemaan prosesseja ja palveluiden tarjontaa uudesta näkökulmasta. Lukuvuosimaksut merkitsevät myös korkeakoulujen mahdollisuutta toimia entistä aktiivisemmin globaaleilla koulutusmarkkinoilla ja sitä kautta kehittää kansainvälistä näkyvyyttä. Samalla korkeakoulut joutuvat uudella tavalla varmistamaan opiskelijamarkkinoinnin ja opiskelijarekrytoinnin toteutusten sujuvuuden sekä pohtimaan suomalaisen koulutuksen houkuttelevuutta.

Julkaisu koostuu 14 artikkelista, joiden kirjoittajat edustavat korkeakoulutuksen asiantuntijoita eri sektoreilta. Artikkelin teemat on jaettu seuraaviin teemoihin: 1) lukuvuosimaksujen käyttöönottoon liittyvät odotukset ja toimet, 2) suomalaisen korkeakoulutuksen myyntiin liittyvät huomiot ja 3) lukuvuosimaksujen vaikutusten tarkastelu.

Zakharchuk, Polina (2016): Keeping foreign students interested in HAMK after the introduction of new tuition fees. Hämeen ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/117793/Zakharchuk_Polina.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä tarkasteltiin niitä seikkoja, jotka vaikuttavat opiskelijoiden opiskelupaikan valintoihin. Tutkimus kohdistui ensisijaisesti Hämeen ammattikorkeakoulun englanninkieliseen koulutusohjelmaan (International Business Bachelor Degree Programme). Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, että millä tavoin voidaan säilyttää potentiaalisten ulkomaisten opiskelijoiden kiinnostus kyseiseen koulutusohjelmaan lukuvuosimaksujen käyttöönoton jälkeen.

Keskeiset johtopäätökset:

- Opintojen jälkeistä työllistymistä edistäviä tukitoimia voi olla tarpeen korostaa, etenkin kun koulutusta markkinoidaan ulkomaisille opiskelijoille.
- Elinkustannukset Suomessa ovat suhteessa korkeat ja tämän johdosta markkinastrategiaa voi olla tarpeen muuttaa; koulutuspalveluiden asiakkaita kiinnostavat lukuvuosimaksujen ohella myös elinkustannukset.

3.6. Opiskelijarekrytointi

Jokila, S., Kallo, J., & Mikkilä-Erdmann, M. (2019). From crisis to opportunities: Justifying and persuading national policy for international student recruitment. *European Journal of Higher Education*, 1-19. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, että miten Suomen hallitus on perustellut ja oikeuttanut kansainvälistymistavoitteet ja opiskelijoiden rekrytointia koskevat aloitteet yliopistoille keskeisissä kansainvälistymistä koskevissa politiikkadokumenteissa viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Suomi edustaa tutkimuksessa tapausesimerkkiä pienestä ei-englantia puhuvasta maasta, jossa on vahva kansallinen kiinnostus laajentaa englanninkielistä koulutustarjontaa ja edistää koulutusvientä. Kansallisia päämääriä ovat tukeneet myös kansainvälisten organisaatioiden, kuten EU:n ja OECD:n koulutuspoliittiset tavoitteet, jotka ovat edelleen vaikuttaneet suomalaiseen koulutusrakenteeseen ja koulutuspolitiikkaan.

Tausta: Koulutuksen kansainvälistymistä koskevia strategioita on julkaistu kahdeksan vuoden välein (vuosina 2001, 2009 ja 2017). Eräs keskeinen tavoite koulutusta koskevissa kansallisissa kansainvälistymisstrategioissa on ulkomaisten opiskelijoiden määrän kasvattaminen. Käytännössä kansainvälisten opiskelijoiden määrä onkin tuplaantunut vuosien 2006 ja 2016 välillä. Tähän on vaikuttanut vahva poliittinen ohjaus. Tällä hetkellä Suomessa onkin suhteellisen suuri englanninkielisten ohjelmien määrä (vuonna 2018 Suomessa oli 218 englanninkielistä ohjelmaa). Ulkomaisten opiskelijoiden määrää halutaan edelleen kasvattaa. Opiskelijoiden rekrytointi ulkomailla sisältää kuitenkin haasteita, jotka on tunnistettu kansainvälisyysstrategioissa, kuten esimerkiksi maahantulomenettelyt, opiskelijoiden valintaprosessit sekä työllisyyteen ja valmistumiseen liittyvät kysymykset.

Tutkimuksen kiinnostuksen kohteena olivat poliittiset strategiatekstit. Strategiatekstit sinänsä ovat perinteisesti olleet liike-elämän käytössä, mutta viimeisten vuosikymmenten aikana ne ovat sulautuneet laajemmin poliittiseen retoriikkaan; suunnittelupohjaisesta päätöksenteosta on siirrytty markkinalähtöiseen päätöksentekoon. Tämä ilmenee myös korkeakoulujen kansainvälistymistä koskevissa poliittisissa ohjelmissa.

Analyysissä keskityttiin kolmeen kansalliseen kansainvälistymisstrategiaan: Korkeakoulutuksen kansainvälisen toiminnan strategia (2001), Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009-2015 (2009) ja Yhteistyössä maailman parasta: Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyyden edistämisen linjaukset 2017-2025 (2017). Nämä kolme dokumenttia sisältävät keskeisiä tavoitteita ulkomaisten opiskelijoiden rekrytoimiselle. Aineisto analysoitiin soveltamalla induktiivista sisällönanalyysia ja induktiivista retorista analyysia.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella strategioiden sisältö ja työstötapa poikkeavat toisistaan; ensimmäinen strategia (vuodelta 2001) on sisäisen työryhmän toimesta laadittu ohjeellinen poliittinen teksti ja se kuvastaa kansainvälistymisen varhaista vaihetta. Toinen ja kolmas strategia (2009 ja 2017) laadittiin yhteistyössä laajan sidosryhmän kanssa sisältäen myös yksityisen sektorin näkemyksiä. Strategiaa ideoitiin markkinakonseptia soveltaen hyödyntämällä esimerkiksi kuvia ja puhekuplia. Tällöin ne toimivat ”markkinointivälineenä” kansainväliselle yleisölle, erityisesti yliopistoille, jotka ovat strategiassa sekä kohteita että yhteistyötahoja. Vuosien 2009 ja 2017 strategioissa hyödynnettiin myös valittuja

ranking-listoja, joissa Suomi on menestynyt hyvin. Strategioiden muutoksesta huolimatta, rekrytointiin liittyy kuitenkin edelleen samat haasteet esimerkiksi työllisyyden ja integraation suhteen.

- Ulkomaisten opiskelijoiden määrän kasvattaminen on sidoksissa kansallisen hyödyn tavoittelemiseen ja kansalliseen selviytymiseen esimerkiksi alhaisen syntyvyyden aiheuttamien haasteiden edessä.
- Ulkomaisten opiskelijoiden rekrytointi kuvastaa myös opiskelijoista käytävää kansainvälistä kilpailua ja kansainvälistymisen tarpeita korostetaan peräänkuuluttamalla kiireellisten muutosten tarvetta. Viimeisen (2017) strategian osalta ulkomaisten opiskelijoiden rekrytointi liittyi erityisesti koulutusvientiin ja opiskelijoiden asema nähtiin kuluttajina.

Nikula, P., & Kivistö, J. (2019). Monitoring of education agents engaged in international student recruitment: Perspectives from the agency theory. *Journal of Studies in International Education*. (Vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Tutkimuksessa tarkasteltiin kansainvälisessä opiskelijarekrytoinnissa käytettävien koulutusagenttien valvontaa. Erityinen huomio kohdistui eri maissa tuotettuihin ohjeistuksiin, jotka koskivat koulutusagenttien kanssa tehtävää yhteistyötä. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää parhaita käytänteitä koulutusagenttien toimintaan kohdistuvista valvontamenetelmistä (monitoring methods) ja analysoida antavatko ne koulutuksen tarjoajalle riittävästi työkaluja tunnistaa ja havaita koulutusagenttien kanssa tehtävän yhteistyön keskeisiä ongelmia.

Tausta: Koulutusagenttien käyttö liittyy usein halukkuuteen toimia kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla ilman korkeita ennakkomaksuja, vaikka koulutuksen tarjoajalla olisikin rajalliset mahdollisuudet hallita koulutusagenttien toimintaa esimerkiksi harhaanjohtavan tiedon levittämisessä tai hakuprosessin manipuloinnissa. Tämänkaltaiset riskit korostavat koulutuksen tarjoajien kykyä ja vastuuta olla riittävän tietoisia koulutusagenttien toiminnasta.

Artikkelissa tarkasteltiin erilaisia valvontamekanismeja, joita kansallisissa kansainvälistä koulutustoimintaa koskeissa suosituksissa on esitetty. Teoreettisena viitekehyksenä sovellettiin päämies-agentti-teoria (agency theory) ja tutkimuksen lähtöoletuksena oli, että koulutusagenttien intressit ja tavoitteet poikkeavat koulutuksen tarjoajien päämääristä, ja ettei koulutuskoulutusagenttien tarjoajilla ole riittävästi tietoa koulutusagenttien toiminnasta (informaation epäsymmetria). Tutkimuksen aineisto sisälsi yhteensä 13 dokumenttia, jotka edustivat valtion virastojen tai muiden tunnettujen tahojen julkaisemia asiakirjoja, väitöskirjatutkimusta sekä valtion viraston toimesta tilattuja raportteja. Alueellisesti, dokumentit edustivat Australian, Yhdysvaltojen, Uuden Seelannin, Iso-Britannian ja Kanadan toimijoita tai tahoja. Valitut dokumentit analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Lähtökohtaisesti kansalliset ohjeistukset sisälsivät valvontamenetelmiä vain yleisellä tasolla ja tämän johdosta käytännönläheinen ohjeistus koulutusagenttien kanssa tehtävään yhteistyöhön olisi tarpeellinen kaikissa niissä maissa, joissa koulutuksen tarjoajat hyödyntävät koulutusagentteja.
- Analyysin perusteella yleisimmät valvontamenetelmät olivat asiakkaan palaute, auditointi (field audits) ja aineiston analyysi. Muista valvontamenetelmistä, kuten markkinointimateriaalin auditointi, vertaisarviointi ja ns. mystery shopping, oli vain muutamia mainintoja.

- Ohjeistuksissa korostettiin valvonnan tärkeyttä, mutta valvonnan tavoitteiden saavuttamiseksi ei kuitenkaan ollut tarjolla riittäviä työkaluja.
- Analyysin perusteella ehdotetaan ns. mystery shopping metodin soveltamista koulutusagenttien kanssa tehtävän yhteistyön valvontaan, jolloin koulutuksen tarjoajien olisi mahdollista tunnistaa koulutusagenttitoimintaan sisältyviä sisäisiä prosesseja, jotka eivät muutoin tule helposti ilmi. Samalla on hyväksyttävä, että monipuolisetkaan valvontamenetelmät tuskin valottavat koulutusagenttien toimintaa kaikilta osin.

Nikula, P.-T.; Kivistö, J. (2017): Hiring Education Agents for International Student Recruitment: Perspectives from Agency Theory. Higher education policy. 31(4), 535-557. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää korkeakoulujen ja kaupallisten (voittoa tavoittelevien) koulutusagenttien välisiä sopimussuhteita ulkomaisten opiskelijoiden rekrytointiprosessissa. Tutkimuksessa luotiin kansainvälinen katsaus koulutusagenttien toteuttamaan opiskelijarekrytointiin ja analysoitiin sopimussuhteita päämies-agentti -teoriaa (agency theory) soveltaen. Tutkimus ei suoraan kohdistu suomalaiseen korkeakoulutukseen, mutta tarjoaa mahdollisuuden reflektoida suomalaista toimintaa osana laajempaa koulutuksen kansainvälistymistä koskevaa trendiä.

Tausta: Kansainvälisillä opiskelijamarkkinoilla keskeisiä toimijoita ovat koulutusagentit, jotka toimivat välittäjinä ulkomaisten opiskelijoiden ja oppilaitosten välillä. Koulutusagenttien välittämät opiskelijat ovat useissa maissa (kuten Australiassa) merkittävä opiskelijaryhmä suhteessa aloittavien opiskelijoiden määrään. Samalla koulutusagenttien kanssa tehtävä yhteistyö on liiketoimintaa, jota korkeakoulut rahoittavat huomattavilla summilla.

Koulutusagentit ovat korkeakouluille houkutteleva vaihtoehto muun muassa kustannustehokkuuden ja paikallistuntemuksen (kieli ja kulttuuri) johdosta. Toisaalta tutkimuskirjallisuudessa on esitetty huomiota koulutusagenttien epäeettisestä toiminnasta muun muassa väärennettyjen todistusten osalta. Koulutusagenttien kanssa tehtävä yhteistyö on paitsi koulutusvientiä toteuttavien korkeakoulujen kiinnostuksen kohteena, myös useiden maiden kansalliset viranomaistahot huomioivat koulutusagentit omissa kansainvälistä koulutusta koskevissa suosituksissa ja säännöksissä ("code of conduct"). Tällöin tavoitteena on varmistaa, että koulutusagenttien kanssa tehtävä yhteistyö on asianmukaisesti hallinnoitu ja eettisesti kestävä.

Koulutusagenttien ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä tarkasteltiin tutkimuksessa päämies-agentti-teoriaa soveltaen. Tutkimuksessa korkeakoulut edustivat teorian mukaista päämiestä (principle) ja koulutusagentit agentteja (agent), jolloin huomio kohdistui (päämääriltään osittain jännitteisiin) sopimussuhteisiin, joissa oli muodollisesti vahvistettu kunkin tahon tehtävät ja vastuut sekä sovittu palkitsemisperiaatteet kullekin osapuolelle. Osittaiset jännitteet kuitenkin syntyvät esimerkiksi tilanteissa, joissa koulutusagentit eivät toimi korkeakoulujen etujen mukaisesti kasvattaessaan asiakasmääriä eikä korkeakouluilla ole täsmällisiä keinoja valvoa ja hallinnoida koulutusagenttien kanssa tehtävää yhteistyötä.

Tutkimus kohdistui sellaisiin kaupallisesti toimiviin koulutusagentteihin, joilla oli korkeakoulujen kanssa instituutiokohtainen sopimus. Tutkimuksen analyysissä sovellettiin aikaisempien aihetta käsittelevien tutkimusten havaintoja.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella, korkeakoulujen ja koulutusagenttien suhteisiin liittyvät tavoitekonfliktit ja epätäydellinen informaatio (information asymmetries) hankaloittavat yhteistyötä.
- Analyysin johtopäätöksistä ilmenee, että korkeakoulujen koulutusagenttien välisissä suhteissa erään toimivan vaihtoehdon tarjoaa ns. hybridihallintamallit, joissa on elementtejä sekä käyttäytymis- että tulosperustaisista sopimuksista, jolloin sekä toiminta että tulokset huomioidaan.
- Päämies-agentti -teoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna korkeakoulut voisivat harkita joidenkin palkkiorakenteiden korvaamista varausmaksuilla (retainer) ja korostaa toiminnan arvioinnissa palvelun ja neuvonnan laatua esimerkiksi asettamalla yhdeksi indikaattoriksi opiskelijapalautteet opiskelijamäärien sijasta.

3.7. Laatu

Juusola, H. (2018). Quality conventional perspective on the quality assurance of education export in the case Finland. Teoksessa V. Korhonen, & P. Alenius (Eds.), Internationalisation and transnationalisation in higher education. Peter Lang, 100-123. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Tutkimuksessa tarkasteltiin koulutusvientiä institutionaalisen laadunvarmistuksen näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena oli yhtäältä tunnistaa niitä koulutusvientiin liittyviä näkökulmia, jotka korkeakoulujen kansallisessa auditoinnissa korostuvat. Toisaalta tutkimus valottaa korkeakoulujen laadunvarmistukseen liittyviä käytänteitä sellaisten toimintojen osalta, jotka ovat korkeakouluille uusia ja joihin liittyvät prosessit eivät välttämättä ole vielä vakiintuneet. Tutkimuksessa sivuttiin myös koulutusvientiin liittyvän terminologian käyttöä.

Tausta: Empiirinen aineisto koostui kahdesta korkeakoulukohtaisesta auditointiraportista, jotka sisälsivät koulutusviennin vapaavalintaisena kohteena. Auditointi oli molempien korkeakoulujen osalta suoritettu kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvin) toimesta. Molemmat raportit olivat tutkimuksen suorittamisvaiheessa ainoat auditointiraportit, joissa koulutusvienti oli erillisenä kohteena huomioitu. Aineiston analyysissä sovellettiin konventio-teoriaa ja aineisto analysoitiin hyödyntämällä laadullista sisällönanalyysiä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella koulutusvientiä koskevassa korkeakoulujen laadunvarmistuksessa voidaan tunnistaa korkeakoulukohtaisen tunnettavuuden lisäämiseen tähtääviä tavoitteita. Samalla koulutusvientitoimintaa koskevassa laadunvarmistuksessa pyritään yhtäältä asiakastyytyväisyyden kartoittamiseen ja toisaalta kustannustehokkuuden varmistamiseen, mukaan lukien koulutusvientitoimintaa koskeva riskienhallinta.
- Korkeakoulujen koulutusvientiä koskevan terminologian käyttö vaihteli korkeakoulujen välillä ja osittain korkeakoulujen sisäisissä toiminnoissa; korkeakoulujen sisäisille sidosryhmille ei välttämättä ollut selvää, millaiset toiminnot oman korkeakoulun koulutusvientitoimintaan oikeastaan kuuluvat. Samalla korkeakoulujen koulutusvientiä koskevaa laadunvarmistusta oltiin kehittämässä, sillä koulutusvienti oli verrattain uusi toiminto korkeakouluille. Tämänkaltaiset huomiot terminologian käytöstä suhteessa uuteen toimintoon voivat käytännön toiminnassa hankaloittaa instituutioiden laadunvarmistusta - etenkin jos koulutusvienti-toiminnan muodoista ja toiminnan tavoitteista ei ole riittävän yhtenäistä näkemystä.

Juusola, H., & Räihä, P. (2019). Quality conventions in the exported Finnish master's degree programme in teacher education in Indonesia. Higher Education. (vertaisarvioitu artikkeli)

<https://link.springer.com/article/10.1007/s10734-019-00430-3>

Tavoite: Tutkimuksessa tarkasteltiin Indonesiassa järjestettyä suomalaista opettajankoulutusta (maisteriohjelma), joka järjestettiin Tampereen yliopiston toimesta ja implementointiin Tampereen yliopiston ja indonesialaisen säätiön yhteistyönä. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, että millaiset tekijät ja ominaisuudet kuvaavat koulutuksen laatua henkilökunnan ja opiskelijoiden näkökulmista, ja millaisiin taustalla vaikuttaviin periaatteisiin laatuominaisuudet nojaavat.

Tausta: Indonesiassa järjestetty opettajankoulutus toteutettiin tilauskoulutuksena vuosien 2016-2017 aikana. Ohjelman tilaajana oli indonesialainen järjestö, joka omistaa peruskouluja Aceh'n alueella Indonesiassa. Ohjelman opiskelijat olivat säätiön omistamien koulujen opettajia. Ohjelman tarkoitus oli kehittää koulujen toimintaa kouluttamalla opettajia. Käytännössä ohjelman opetus koostui intensiivijaksoista ja etäopetuksesta. Ohjelmaan sisältyi myös opiskelijoiden vierailu Suomessa.

Empiirinen aineisto sisälsi puolistrukturoituja haastatteluita (opiskelijat, opettajat ja muu henkilökunta). Tutkimuksen teoreettisena viitekehysenä hyödynnettiin konventioteoriaa (laatu-konventiot), joka edustaa pragmaattista ja sosiaalisia prosesseja korostavaa lähestymistapaa koulutuksen laatuun. Aineisto analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella koulutusvientikontekstissa koulutuksen laatua määrittää opiskelijoiden ja asiakkaiden tarpeet ja koulutuksen tarjoavan osapuolen näkemys koulutuksen tavoitteista. Tällöin koulutusvientitoiminnan laatu ei yksinomaan nojaa markkinaperusteiseen logiikkaan, vaan käytännön toiminta muodostuu moniulotteisemmasta sosiaalisesta kanssakäymisestä.
- Tuloksissa ilmeni myös opetushenkilökunnan rooli käytännön koulutusvientitoiminnassa; Suomen hyvä PISA-menestys oli yhtäältä herättänyt asiakkaan kiinnostuksen ja opiskelijoiden luottamuksen koulutusvientinä toteutettua ohjelmaa kohtaan. Kuitenkin opettajien oli koulutusohjelman jalkautuessa ikään kuin lunastettava laatulupaus uudelleen.
- Vastaavasti tutkimuksen tulokset antoivat viitteitä koulutuksenvientiä koskevan laadunvarmistuksen moninaisuudesta; koulutusvientiin sisältyy opetuksen lokalisointia, vastaanottavan tahon lainsäädäntöjen ja asetusten huomioimista, mutta myös paikallista sidosryhmäyhteistyötä, jolla voi olla voimakas keskeinen asema koulutusviennin menestyksessä implementoinnissa.

Kallo, J., & Semchenko, A. (2016). Translation of the UNESCO/OECD guidelines for quality provision in cross-border higher education into local policy contexts: A comparative study of Finland and Russia. Quality in Higher Education, 22(1), 20-35. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Artikkelissa tarkasteltiin Yhdistyneiden kansankuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön (United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation, UNESCO) ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (Organisation for economic cooperation and

development, OECD) laatimia suosituksia rajat ylittävän koulutuksen järjestämiseen (Guidelines for Quality Provision in Cross-Border Higher Education, 2005). Tutkimuksen tavoitteena oli analysoida ohjeistuksen vastaanottoa ja lokalisoimista kansallisesti ja yliopistokohtaisesti Suomessa ja Venäjällä; mainitaanko UNESCO:n ja OECD:n suositukset kansallisissa ja yliopistokohtaisissa dokumenteissa ja onko suosituksia lokalisoitu?

Tausta: UNESCO:n ja OECD:n laatimat suositukset rajat ylittävän (cross-border) koulutuksen järjestämiseen keskittyvät niihin laadunvarmistuksen ongelmakohtiin, joiden ajatellaan johtuvan kansallisten laadunvarmistusjärjestelmien eroista; kansalliset laadunvarmistusjärjestelmät ovat sinänsä paikallisia ja niissä on perinteisesti keskitytty enemmän kotimaiseen korkeakoulutukseen - ei niinkään kansainvälisen koulutuksen tarjoamiseen. Kyseiset suositukset ovat taustajärjestöjensä (UNESCO, OECD) vuoksi myös globaaleita, ja niiden alkupe-
räinen tavoite on ollut kohdistaa kansallista toimintaa kattamaan myös rajat ylittävän koulutuksen. Suositusten käyttöönotosta toteutettiin vuonna 2012 seurantaraportti, joka osaltaan (suositusten kanssa) voidaan katsoa edustavan ns. pehmeää hallintaa (soft governance), jossa kansallisiin toimiin ja periaatteisiin vaikutetaan tiedon kautta.

Tutkimuksen kohteiksi valittiin Venäjä ja Suomi, sillä molemmat maat ovat kehittäneet hieman erilaiset perinteet ja järjestelmät laadunvarmistukselle. Molemmat maat ovat myös kansallisesti vastanneet UNESCO:n ja OECD:n suosituksiin, ja Suomi oli mukana myös vuonna 2012 toteutetussa seurannassa. Instituutiotasolla keskityttiin suomalais-venäläiseen yliopistokonsortioon Cross-Border University (CBU), joka koostuu molempien maiden yliopistoista (konsortiossa on yhteensä seitsemän yliopistoa). Empiirisenä aineistona hyödynnettiin UNESCO:n ja OECD:n (2005) suosituksia, Suomen ja Venäjän Bolognan prosessiin liittyvää raportointia, kansallisia dokumentteja, korkeakoulujen lainsäädäntöä ja yliopistotason dokumentointia yhteisohjelmista (joint degree programmes). Aineisto analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella lähestymistavat UNESCO:n ja OECD:n (2005) suosituksiin poikkeavat Suomessa ja Venäjällä. Maiden keskinäiset erot voidaan selittää kansallisella lainsäädännöllä ja asetuksilla. Venäjällä instituutioiden ja tutkintojen tunnustaminen perustuu lisensointiin ja akkreditointiin, jotka sinällään ovat samankaltaisia toimia, joita UNESCO:n ja OECD:n (2005) suositukset sisältävät, joskin ulkomaisten tutkintojen tunnustaminen on jossain määrin ollut rajoitettua. Suomessa UNESCO:n ja OECD:n suositukset implementoitiin merkittävällä poikkeuksella; korkeakoulut ovat itse vastuussa ohjelmiansa laadunvarmistuksessa, sillä Suomessa ei ole sellaista viranomaistahoa, joka suorittaa (ohjelmakohtaisia) lisensointia tai akkreditointia.
- Instituutiokohtaisessa analyysissä ilmeni, että CBU:n käsikirjassa viitataan suosituksiin siten, että viittausten odotetaan legitimoivan käsikirjan sisällön. Sitävastoin ohjelmien laadunvarmistus todettiin myös CBU:n käsikirjassa olevan kunkin konsortioon osallistuvan korkeakoulun omalla vastuulla. Tällöin jää epäselväksi, että miten ja millä ehdoilla laadunvarmistus ja sen hallinta järjestetään kontekstissa, jossa koulutuksen tarjoajat ovat kahdessa eri maassa, joiden laadunvarmistuskäytänteet poikkeavat huomattavasti toisistaan.

Virtanen, Anna; Runtti, Soile (2015): Parents' satisfaction on the quality of education and care in Qatar-Finland International School. Jyväskylän yliopisto. (Kandidaatin tutkielma)
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/45982/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201505211940.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tausta ja tavoite: Tutkielma kohdistui koulutusvientitoteutuksena järjestettyyn Qatar-Finland International Schoolin toimintaan. Oppilaitos on perustettu Qatariin syksyllä 2014. Tutkielman tavoitteena oli selvittää koulussa opiskelevien oppilaiden vanhempien kokemuksia Qatar-Finland International Schoolin tarjoaman koulutuksen laadusta ja koulun toiminnasta. Tutkielman empiirisenä aineisto koostui koulun johtoryhmän vanhemmilta keräämästä kyselylomakeaineistosta. Aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla ja laadullisella sisällön analyysillä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimuksen perusteella vanhemmat olivat tyytyväisiä koulun toiminnan laatuun. Vanhemmat korostavat etenkin lapsen kouluviihtyvyyttä, opettajien ominaisuuksia, opetusmenetelmiä sekä koulun ja kodin välistä sujuvaa yhteistyötä.
- Aineistossa korostuivat laadun osatekijöinä myös yksilöllisen oppimisen mahdollisuudet ja opetuksen eriyttäminen. Kyseisissä tekijöissä oli kuitenkin vanhempien näkökulmasta kehitettävää.
- Aineiston analyysin perusteella vanhempien lautupainotuksissa oli eroja; osa vanhemmista koki tärkeäksi lapsen hyvinvoinnin, osa taas painotti tuloksia ja hyvää yhteistyötä.
- Tulosten perusteella Qatar-Finland International School on onnistunut verrattain hyvin toiminnassaan, vaikka kehitettävää onkin.

3.8. Markkinointi

Asemokha Agnes (2012): Internationalizing Services: Market research on exporting Finnish educational solutions to Nigeria. Arcada Yrkeshögskola. (AMK opinnäytetyö)
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/44036/Asemokha_Agnes.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja taustoit: Opinnäytetyön tavoitteena oli kuvata suomalaisen koulutusviennin mahdollisuuksia ja lähtökohtia Nigerian koulutusmarkkinoilla. Opinnäytetyössä keskityttiin seuraaviin kysymyksiin: miten tunnistetaan keskeiset tekijät ja strategiat, jotka koulutusvientitoimijan olisi hyvä tiedostaa Nigerian koulutusmarkkinoista (ennen markkinoille siirtymistä)? Mitä haasteita ja mahdollisuuksia Nigerian koulutusmarkkinoilla toimimiseen liittyy? Millainen valmius Nigerian koulutusmarkkinoilla on soveltaa suomalaisia koulutusratkaisuja? Opinnäytetyössä hyödynnettiin aiheeseen liittyvää aiempaa kirjallisuutta, koulutuspoliittisia dokumentteja (Nigerian ja Suomen osalta) ja asiantuntijahaastatteluita (mm. nigerialaisia opiskelijoita ja koulutusalan toimijoita).

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella koulutusvientitoimijoiden on tärkeää omaksua pragmaattinen kulttuurisensitiivinen lähestymistapa toimiessaan Nigerian koulutusmarkkinoilla.

- Nigerian markkinoille pyrkivien sijoittajien olisi myös hyvä perustaa toimintansa markkina-analyysiin, samalla tunnistaa, että markkina-analyysit eivät voi sisältää ehdotonta ja täysin virheetöntä kuvausta kontekstista.
- Haastatteluaineistosta tehdyn analyysin perusteella suomalaisen koulutusratkaisujen tunnettavuus Nigeriassa on melko vähäistä. Tämän johdosta olisi tärkeää edistää koulutukseen liittyvää julkisuuskuvaa (Nigeriassa) esimerkiksi järjestämällä seminaareja ja osallistumalla erilaiseen koulutustapahtumiin.

Bakrrugji, Simon (2016): Need identification for educational services in Albania. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/108643/Bachelor Thesis Simon%20Bakrrugji.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tavoite ja tausta: Tutkimuksen tavoitteena oli tunnistaa koulutuspalveluiden tarve Albanianissa. Empiirinen aineisto sisältää online-kyselyllä kerättyä aineistoa (kohderyhmänä opettajat ja opiskelijat) sekä aiheeseen liittyviä asiakirjoja ja dokumentteja. Tutkimus toteutettiin ammattikorkeakoulun toimeksiantona.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella vastaajat olivat kiinnostuneita erityisesti ammatilliseen kehittämiseen tähtäävistä koulutuksista, liiketalouden alasta sekä eMBA-ohjelmista, joskin useat vastaajat suosisivat kuitenkin kouluttautumista oman organisaationsa puitteissa (verratuna online-koulutukseen tai kouluttautumiseen ulkomailla). Tämä on sinänsä linjassa Albanian strategisten tavoitteiden kanssa tukea yksityisten yritysten toimintaa ja työntekijöiden liiketalousosaamista.
- Opiskelijoiden osalta kiinnostus kohdistui erityisesti matkailualan koulutukseen (Hospitality and Tourism Management). Tällä voi olla yhtymäkohtia Albanian kohtuullisen laajaan matkailutoimintaan.
- Opiskelijoiden osalta Suomi oli jossain määrin houkutteleva opiskelumaa, joskin suurin osa vastaajista suosisi verkko-opetusta.

Balbutskaya Evgenia (2015): Demand for Finnish Education Export in Russia.

Case: Saimaa University of Applied Sciences. Saimaa ammattikorkeakoulu. (YAMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/92047/Balbutskaya_Evgenia.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyö kohdistui Saimaan ammattikorkeakoulun maksulliseen opiskeluun. Työn tavoitteena oli selvittää, että onko Saimaan ammattikorkeakoulun järjestämälle maksulliselle koulutukselle kysyntää venäläisten asiakkaiden keskuudessa. Opinnäytetyössä hyödynnettiin palvelutuotteeseen liittyviä näkökulmia ja aiempia huomioita suomalaisesta koulutusviennistä. Tutkimuksen empiirinen aineisto koostuu haastatteluista. Haastatteluihin osallistuneet edustivat yksittäisiä henkilöitä, jotka potentiaalisesti maksaisivat opinnoistaan itse (yksityisasiakkaat) ja yritysten edustajia (yrityisasiakkaat).

Keskeiset johtopäätökset:

- Maksulliset avoimet ammattikorkeakouluopinnot voivat olla kiinnostava vaihtoehto erityisesti jo työssä oleville henkilöille, joilla on mahdollisuus maksaa Suomen hintatason elinkustannukset.
- Yritysten osalta kiinnostus kohdistuu erityisesti johtamiseen (personal leadership skills) ja Suomella voi tämän osalta olla kilpailuetu suhteessa paikallisiin toimijoihin.
- Korkeakoulujen tulisi tiivistää koulutusviennin osalta kansallista yhteistyötä.
- Poliittinen tilanne esimerkiksi Venäjän ja Euroopan välillä vaikuttaa myös koulutusvientitoimintaan.

Chernorot, Elena (2016): Russia as an export destination for export of Finnish education. Case: Centria University of Applied Sciences. Centria-ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/115217/THESIS+EDU+EXPORT+Centria.pdf?sequence=1>

Tavoite ja tausta: Tutkimuksessa tarkasteltiin koulutusvientiä lukukausimaksujen käyttöönoton jälkeen. Opinnäytetyössä kuvattiin suomalaisen koulutusviennin piirteitä silloin, kun koulutusvienti kohdistuu Venäjälle. Tutkimuksen eräänä huomiona olivat englanninkieliset tutkintoon johtavat koulutusohjelmat. Tutkimus kohdistui yhteen tapauskorkeakouluun (Centria ammattikorkeakoulu). Tutkimuksen empiirinen osuus toteutettiin Moskovassa ja Pietarissa Opiskelu Suomessa -tapahtuman yhteydessä (vuonna 2015).

Keskeiset johtopäätökset:

- Suomi herättää paljon kiinnostusta venäläisten opiskelijoiden keskuudessa lukuvuosi- maksuista huolimatta.
- Pitkäaikaiset suhteet ja eri alojen välinen yhteistyö voivat edistää suomalaista koulutusvientiä Venäjällä.

Da Silva Rocha, Sandra (2017): Finnish Education Export: Peruvian and Latin American Markets. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/154882/THESIS%20Sandra%20da%20Silva%20Rocha.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyön tavoitteena oli löytää suomalaiselle koulutusviennille sopivia markkinoita ja asiakkaita Latinalaisesta Amerikasta. Työssä keskityttiin erityisesti Peruun, joskin myös muita alueen maita, kuten Meksikoa, Argentiinaa, Chileä ja Brasiliasta sivutaan. Tutkimus edustaa markkinatutkimusta ja se toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Empiirisenä aineistona työssä hyödynnettiin muun muassa asiantuntijahaastatteluita ja tutkijan omakohtaisia havainnointia erityisesti Perun osalta. Työn toimeksiantajana oli EduExcellence koulutusvientikonsortio.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella erityisesti Perun varakkaat yksityiset yliopistot ovat potentiaalisia asiakkaita suomalaisille koulutusvientitoimijoille (korkeakoulutuksen osalta). Koulutus-

vientituotteiden osalta erityisesti koulutusjärjestelmää koskeva konsultaatio ja opettajan-koulutus voisivat olla Perussa kysyttyjä. Perussa on myös kaivostoimintaa, joka myös voi tarjota mahdollisuuksia suomalaisille koulutusvientitoimijoille.

- Perun ohella koulutusvientitoimintaa voisi olla hyödyllistä suunnata myös Brasiliaan ja Meksikoon, sillä näissä maissa on selkeää kiinnostusta kehittää ja investoida koulutukseen. Näiden osalta jo olemassa olevia verkostoja voitaisiin hyödyntää laajemmin.

El Cheikh Walid (2015): Productising Finnish education for export: The barriers and enablers of internationalisation. A multiple case study: Fifteen members of future learning Finland. Aalto yliopisto (Pro gradu – tutkielma)

https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/19271/hse_ethesis_14170.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Tutkielmassa selvitettiin yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten kansainvälistymisen esteitä ja mahdollisuuksia. Tutkimus toteutettiin FinPro:n kuuluvan Future Learning Finland - ohjelman toimesta. Tutkimuksen empiirinen aineisto koostuu haastatteluista (mm. yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen edustajia). Tutkielmassa sovelletaan fenomenologista tutkimusotetta.

Keskeiset johtopäätökset:

- Koulutusvientiä koskevat määritelmät ja koulutusvientiin liittyvät tavoitteet vaihtelevat eri ryhmien keskuudessa.
- Koulutusviennin myyntiprosessi on monimutkainen ja se edellyttää laajoja henkilö- ja taloudellisia resursseja.
- Markkinoinnin ja koulutusviennin jalkauttamisessa keskeisessä asemassa ovat erilaiset verkostot ja henkilökohtaiset suhteet.
- Asiakkaan merkitys korostuu koulutusvientitoiminnassa ja tämän johdosta koulutusvientitoiminnassa olisi keskityttävä asiakkaiden tarpeisiin ja odotuksiin vastaavien koulutusvientituotteiden rakentamiseen.
- Kaikkinensa suomalaisilla toimijoilla on yhteensä paljon potentiaalia koulutusviennin toteuttamiseen, mutta yksittäisinä toimijoina suomalaiset koulutusvientitoimijat ovat huomattavasti heikossa asemassa; konsortioiden ja klustereiden kautta tapahtuvalla koulutusvientitoiminnalla on enemmän mahdollisuuksia kansainvälisillä markkinoilla.

Gómez Julio (2013): Exploring E-marketing Opportunities for Exporting Education Services: Case HAAGA-HELIA Global Education Services. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/61059/Gomez%20Julio.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä tarkasteltiin koulutusvientiin liittyviä online-markkinointimahdollisuuksia. Tutkielman tavoitteena oli selvittää, että millainen nykyinen business-to-business -ympäristö on sähköisessä markkinointiviestinnässä. Empiirisenä aineistona hyödynnettiin tunnettuja online-markkinointikanavia, kuten sosiaalista mediaa. Opinnäytetyö sisältää lisäksi haastatteluja ja tutkijan omia havaintoja. Työn kautta saatiin tietoa sähköiseen markkinointiviestintään liittyvistä strategioista, joita voidaan myöhemmin hyödyntää koulutusvientitoiminnassa.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella koulutusvientiin osallistuvien organisaatioiden markkinointibudjettiin ei ole sisällytetty sähköisen markkinoinnin kehittämiseen liittyviä resursseja.
- Sosiaalinen media tarjoaa paljon mahdollisuuksia business-to-business -markkinointiin, mutta sosiaalista mediaa ei kuitenkaan voida täysin hallita, jonka johdosta tähän soveltuva riskinhallinta voi olla tarpeellista.
- Koulutusvientitoiminnassa myynti perustuu lähtökohtaisesti henkilökohtaisiin tapaamiin; läsnäolo sosiaalisessa mediassa ja muissa sähköisissä markkinointikanavissa stimuloi myyntiä ja lujittaa suhteita tarjoamalla potentiaalisille asiakkaille relevanttia tietoa.

Hadid, Rima (2013): Socio-cultural contexts affecting the export of education: the case of Finnish primary schools and the United Arab Emirates. Oulun ammattikorkeakoulu (AMK-opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/59328/Hadid_Rima.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä tarkasteltiin Arabiemiirikuntiin suuntautuvaa koulutusvientiä. Opinnäytetyössä koulutusvientitoiminta kattaa erityisesti suomalaisen peruskoulutuksen. Työn tavoitteena oli analysoida Arabiemiirikuntien koulutusmarkkinoita sosiokulttuurisista näkökulmista valottaen niitä seikkoja, joita koulutusvientitoiminnan suunnittelussa on hyvä ottaa ennalta huomioon. Opinnäytetyön empiirinen aineisto koostui asiantuntijahaastatteluista.

Keskeiset johtopäätökset:

- Arabiemiirikunnissa tapahtuva koulutusvienti on lähtökohtaisesti korkeakoulutusta eikä niinkään peruskoulutusta. Tämän johdosta Arabiemiirikunnissa voi olla markkinarako suomalaiselle peruskoulutusosaamiselle.
- Suomalaista peruskoulutusjärjestelmää ei ole mahdollista viedä sellaisenaan, vaan peruskoulutus on lokalisoitava paikallinen sosiokulttuurinen ympäristö huomioiden.
- Arabiemiirikunnissa uskonnon rooli on merkittävä. Tämän johdosta suomalaisten koulutusvientitoimijoiden on hyvä olla tietoisia islamilaisesta kulttuurista.

Jaakkola, Heini (2019): The Possibilities of Finnish EdTech Start-Ups in the Brazilian Market. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. (AMK-opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/170672/Thesis_Heini%20Jaakkola.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä tarkasteltiin Brasiliaan kohdistuvia koulutusvientimahdollisuuksia suomalaisen EdTech innovaatioiden näkökulmasta. Opinnäytetyön tavoitteena oli esittää yleiskatsaus Brazilian koulutusvientimarkkinoista ja tarjota konkreettisia ehdotuksia Brazilian markkinoille pyrkimiseen. Empiirinen aineisto sisälsi haastatteluita, poliittisia dokumentteja ja lehtiartikkeleita. Analyysissä sovellettiin muun muassa PESTEL-analyysiä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella Brazilian oppilaitoksilla on tällä hetkellä vain vähän mahdollisuuksia tehdä investointeja, mutta koulutusvientiä voidaan edistää esittämällä tuloksiin perustuvia näyttöjä ja edistämällä myönteistä Suomi-kuvaa Brasiliassa. Samalla yhteistyö paikallisen partnerin kanssa voi olla tarpeen, jotta toimintaa pystytään lokalisoimaan.

Jantunen, Jenna; Kuparinen, Mari (2017): Laurea Living Lab -toimintamallin koulutusviennin markkinakartoitus. Laurea ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/136258/Laurea_Living_Lab_toimintamallin_koulutusviennin_markkinakartoitus.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tausta ja tavoite: Opinnäytetyössä selvitettiin tapauskorkeakoulun (Laurea ammattikorkeakoulu) Living lab-toimintamallin edellytyksiä menestyä kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla. Aihetta tarkasteltiin kansainvälisten yhteistyökorkeakoulujen näkökulmasta ja sitä kautta tuotettiin kohderyhmittäin tietoa koulutusviennin markkinoinnin tueksi. Empiirinen aineisto kerättiin sähköisen kyselylomakkeen avulla ja se kohdistettiin ulkomaisille yhteistyökorkeakoulujen edustajille.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimustulosten perusteella, Living lab – tyyppisellä koulutustoiminnalla voi olla hyvät mahdollisuudet menestyä kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla, sillä Living lab – nähtiin tehokkaana ja tulevaisuuden tarpeisiin hyvin vastaavana koulutusmuotona.
- Living lab-toiminnon tunnettavuus oli verrattain vähäistä ja tämän johdosta Living lab-toiminnon tietoutta tulisi lisätä esimerkiksi lisäämällä yhteistyötä ja jakamalla tietoa henkilökohtaisesti ulkomaisissa yhteistyökorkeakouluissa.

Johansson, L.inda; Vahvaselkä, Irma (2010): Uusia kansainvälistymismalleja etsimässä. Tapaustutkimus kansainvälistymisstrategioista ja -poluista. Laurea ammattikorkeakoulu (selvitykset ja katsaukset)
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/114723/Laurea%20julkaisut%20B36.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tavoite ja tausta: Selvityksen lähtökohtana oli palveluyritysten tarve kehittää palveluliiketoiminnan kansainvälistymistä ja sitä kautta kasvun eri muotoja. Tutkimus kohdistui kolmeen yritykseen, jotka edustivat 1) kansainvälistynyttä teollista yritystä, 2) kansainvälistynyttä palvelualan kasvuyritystä ja 3) rakennustuotteita valmistavaa kansainvälistyvää yritystä. Tutkimuksessa tuotiin esille kansainvälistymismalleja sekä palvelujen kansainvälistymiseen ja verkostoitumiseen liittyviä mahdollisuuksia. Tämänkaltaisia näkökulmia voidaan soveltaa myös koulutusvientitoimintaan.

Yhteiskunnallisen kehittymisen myötä palvelujen kehittäminen ja palveluliiketoiminnan kansainvälistyminen ovat nousseet keskeiseen rooliin myös pienten ja keskisuurten yritysten toiminnassa. Käytännössä Pk-yritykset toimivatkin monilta osin suurten kansainvälisten yritysten alihankkijoina ja verkostokumppaneina. Tämä lisää pk-yritysten tarvetta kehittää kansainvälistä toimintaansa ja samalla tarkastella omaa asemaa muuttuvassa toimintaympäristössä. Yritysten muutoskyvyn näkökulmasta keskiössä ovat etenkin henkilöstön osaaminen ja sitoutuminen.

Keskeiset johtopäätökset:

- Pk-yritysten kansainvälistyminen toteutuu eri lähtökohdista, jonka johdosta yhtä kaikille sopivaa kansainvälistymisen mallia ei voida esittää. Sitä vastoin kansainvälistymisestä voidaan tunnistaa yhteisiä ominaispiirteitä.
- Kansainvälistymistä voidaan tarkastella ns. perusmallien näkökulmasta: orgaanisen hitaan kasvun malli, born global - kasvumalli, verkostoitumisen malli ja asiakkaan seuraamisen malli.
- Perusmalleissa kansainvälistyminen toteutuu erilaisista lähtökohdista. Esimerkiksi ns. born global -mallissa yritysten johto omaa vahvaa kansainvälistä osaamista, kun taas asiakkaan seuraamiseen liittyvä kansainvälistymisen mallissa kansainvälistymisen lähtökohtana on asiakkaiden toiminta. Lisäksi perusmallien piirteitä voidaan yhdistellä uudeksi kokonaisuudeksi.

Jin-Kuusirinne, Tianyun (2014): Communication Optimisation for Education Export. Export Readiness Examination from an Integrated Marketing Communication Perspective of the University of Tampere. Tampereen yliopisto. (Pro gradu – tutkielma)

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/96301/GRADU-1415864290.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tavoite ja tausta: Tutkielmassa tarkasteltiin mediahallinnan merkitystä sellaisessa organisaatiossa, jolla ei ole markkinointiperinteitä, mutta joka pyrkii vahvistamaan asemaansa ja kilpailukykyään globaaleilla koulutusmarkkinoilla. Tutkielmassa erityisenä huomiona oli yhden tapausyliopiston (Tampereen yliopisto) koulutusvienti Kiinaan. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Tampereen yliopiston vientivalmius toteuttaa koulutusvientiä Kiinassa ottamalla huomioon integroitu markkinointiviestintä (integrated marketing communication).

Keskeiset johtopäätökset:

- Tapausyliopiston valmius koulutusvientitoimintaan edellyttää nykyistä vahvempaa sitoutumista koulutusvientitoimintaa koko organisaatiotasolla. Käytännössä tähän voidaan päästä esimerkiksi tiedottamalla laajemmin koulutusvientitoiminnasta ja lisäämällä työntekijöiden markkinointi- ja asiakaspalveluosaamista.
- Koulutusvientitoiminnassa keskeistä on myös organisaatioviestinnän hallinta, jota pystytään tukemaan strategisesti integroidulla markkinointiviestinnällä (integrated marketing communication).

Kassari, Tuuli (2016): Finnish education brands as country image promoters: Multiple case study of Finnish education brands in Asian and Latin American markets. Vaasan yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

<https://www.tritonia.fi/fi/e-opinnaytteet/tiivistelma/7306/Finnish+education+brand-s+as+country+image+promoters%3A+Multiple+case+study+of+Finnish+education+brand-s+in+Asian+and+Latin+American+markets%09>

Tavoite ja tausta: Tutkielmassa tarkasteltiin koulutusta osana Suomen maabrändiä. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, että millä tavoin Suomen maakuva (country image) voidaan edistää koulutuksen kautta. Aihetta lähestyttiin pitämällä lähtömaan (country-of-origin) vaikutusta kaksisuuntaisena prosessina. Empiirinen aineisto koostui suomalaisten asiantun-

tijoiden haastatteluista ja online-kyselylomakkeella kerätyistä vastauksista. Online-kyselylomake kohdistettiin mahdollisiin koulutusvientitoiminnan asiakkaisiin Latinalaisessa Amerikassa ja Aasiassa.

Keskeiset johtopäätökset:

- Suomalainen koulutus voi parhaimmillaan tukea Suomen maakuvaa. Koulutusvientitoimijat voivat edistää positiivista Suomi-kuvaa omissa brändistrategioissaan, etenkin jos brändistrategiat ovat yhdenmukaisia tavoitteellisen Suomi-kuvan kanssa.
- Brändien tulisi myös erottua muista koulutusbrändeistä ja niiden tulisi olla näkyviä kansainvälisillä markkinoilla.

Keskikallio (Agbejule), Lola (2016): Capacity building of renewable energy education: education export from Finland to Ghana. Turun ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/107053/Keskikallio_Lola.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä selvitettiin uusiutuvien energialähteiden käyttöön liittyvän koulutuksen tarvetta Ghanassa ja tutkittiin suomalaisten toimijoiden mahdollisuuksia toteuttaa aiheen tiimoilta koulutusvientiä Ghanassa. Ghanassa on tunnistettu vakava energiapula, joka johtuu energian käytön kasvusta. Koulutus on tarpeellista, jotta energiateknologiaa olisi mahdollista hyödyntää tehokkaasti. Tutkimus kohdistuu tapausoppilaitokseen (ammattillinen oppilaitos BioSampo). Työn empiirinen aineisto koostuu asiantuntijahaastatteluista.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella koulutuksen tarve Ghanassa on korkea; Ghanalla on poliittisia tavoitteita kasvattaa uusiutuvia energialähteitä. Uuden teknologian omaksuminen edellyttää koulutusta.
- Suomella on huomattavia koulutusvientimahdollisuuksia (Ghanassa), sillä Suomesta löytyy lukuisia uusiutuviin energialähteisiin keskittyneitä koulutusohjelmia.

Korpelainen Linda (2018): Education Technology to the United Kingdom-Case Study: ArboEdu. Karelia ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/145741/Korpelainen_Linda_2018_05_12.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä selvitettiin suomalaisen EdTech-tuotteen (ArboEdu) mahdollisuuksia menestyä Iso-Britannian markkinoilla. Opinnäytetyössä analysoitiin Iso-Britannian markkinoita ja toimintaympäristöä, jotta ArboEdu-tuotteelle oli mahdollista laatia toimiva markkinointistrategia.

Keskeiset johtopäätökset:

- Markkinointistrategia koostuu neljästä avaintekijästä: tuotteesta, hinnasta, paikasta ja promootiosta. Analyysin perusteella annettiin myös suositus testata tuote markkinoilla riittävän aikaisessa vaiheessa.

Kukkonen, Joonas (2017): Internationalization plan for Finpeda Ltd: Utilizing Finpeda Ltd products for exporting Finnish educational system abroad. Oulun ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122568/Kukkonen_Joonas.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa Vietnamin koulutusmarkkinoita ja tunnistaa niitä tekijöitä, jotka edistävät opinnäytetyön toimeksiantajan (Finpeda) koulutusvientitoimintaa Vietnamin. Opinnäytetyössä hyödynnettiin PESTEL-analyysiä. Työ sisältää markkinointiin liittyviä suosituksia.

Keskeiset johtopäätökset:

- Vietnamin on poliittista tahtotilaa koulutusjärjestelmän uudistamiseen. Eräs keskeinen kehittämiskohde on opettajankoulutus.
- Vietnamin on myös suomalaisten oppilaitoksen alumneja, joiden positiiviset kokemukset vahvistavat myönteistä Suomi-kuvaa

Kulju, Hilkka (2015): Koulutusvientistrategian suunnittelu Kiinan markkinoille: Case Lapin ammattikorkeakoulu. Lapin ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/96989/hilkka_kulju_opinnaytetyo.pdf?sequence=1

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä selvitettiin Kiinaan suuntautuvaa koulutusvientiä Lapin ammattikorkeakoulun liiketoiminnan näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa kiinalaisten opiskelijoiden valintaprosessia ulkomaisiin oppilaitoksiin (mitkä tekijät valintaprosessiin vaikuttavat, mitä informaatiokanavia käytetään) sekä selvittää, millaisia koulutus-tarpeita (ammattikorkeakoulun näkökulmasta) Kiinan koulutusmarkkinoilla on. Tutkimuksen empiirinen aineisto koostuu teemahaastatteluista sekä tutkijan omista havaintomuistiinpanoista.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimuksen perusteella opiskelijoiden rekrytointi on sidoksissa koulutuksen järjestävän tahon (maakohtaiseen) perinteeseen. Opiskelijoiden oppilaitosvalintaan vaikuttavat perheeltä, ystäviltä, opettajilta ja koulutusagenteilta saadut tiedot ja suositukset. Näiden ohella opiskelijoiden motivaatioon opiskella ulkomailla liittyy taloudellisen hyödyn näkökulmia, joskin erityisen merkittäväksi tekijäksi muodostuvat opiskelijoiden vanhemmat.
- Ammattikorkeakoulujen tulisi kehittää markkinointistrategiaa kontekstisidonnaisella otteella ja soveltaa koulutusvientitoimintaa Kiinan koulutusmarkkinoiden kysyntää ja kulutustottumuksia vastaavaksi.

Kumpunen, Heidi (2013): Selling education: business strategy for the export of education. Turun ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/68629/Kumpunen_Heidi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyön tavoitteena oli toteuttaa markkinointi- ja myyntistrategia jätehuoltoalan koulutukseen keskittyvälle koulutusvientitoiminnalle. Opinnäytetyön kohdealueena olivat Viro, Latvia ja Venäjä. Opinnäytetyön tuloksia hyödynnetään Turun ammattikorkeakoulun jätehuoltoalan koulutusviennin käynnistämiseen.

Keskeiset johtopäätökset:

- Markkinamateriaalit on räätälöitävä jokaiselle kohderyhmälle ja alueelle erikseen. Erityisen keskeistä on henkilökohtainen myyntityö ja koulutuspalvelun tunnetuksi tekeminen.
- Kohdealueiden (Venäjä, Viro, Latvia) erityiset koulutustarpeet kohdistuvat jätteiden hyödyntämistason parantamiseen, mutta myös jätteiden keräämisen tehostamiseen haja-asutusalueilla.

Latva-Mäenpää, Harri; Huhta, Elina; Pasila, Antti (2019): FLEN-koulutusvientiverkoston liiketoiminta- ja kansainvälistymissuunnitelma: Ruokaketjun koulutusvientihanke 2017–2019. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. (Selvitykset ja katsaukset)

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/160563/B141.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Keskeinen sisältö: Julkaisussa kuvataan Food Learning Export Network -ruokaketjun koulutusvientiverkoston (FLEN) koulutusviennin suunnittelua ja toimintaa Business Model Canvas -mallin lähtökohdista. Malli sisältää liiketoimintaan vaikuttavia tekijöitä, kuten avainaktiiviteetteja ja -resursseja, asiakassuhteita ja arvolupauksen. Julkaisu on laadittu Foodwest Oy:n ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun yhteistyönä.

Loikkanen, Jarmo (2018): Kilpailijaseuranta kohdeyritys Neba:lle. Satakunnan ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/158381/Loikkanen_Jarmo.pdf..pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä kartoitettiin kohdeyritys Neban (North European Business Academy) kilpailijat, jotka edelleen luokiteltiin erillisiin kilpailijaryhmiin. Työn tavoitteena oli selvittää kilpailijoiden kilpailukeinoja, kilpailuetuja sekä strategiat. Opinnäytetyön empiirinen aineisto koostui haastatteluista.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella verkkovalmennusalalla toimivien kilpailevien yritysten tärkeimmät kilpailuvaltiot olivat verkko-opiskelun saavutettavuus missä tahansa ja hinta.
- Kilpailijat myös käyttivät strategianaan suurta toimintavolyymiä ja mahdollisuuksia startup -valmennuksiin. Lisäksi kilpailijat järjestävät koulutuksen osana akateemista ohjelmaa, jolloin opiskelijat voivat saada koulutuksestaan akateemisen todistuksen.

Manuel, Evelyn (2018): Export of Master Degree Programme to the Philippines: Case Leadership and Service Design. Novia Yrkeshögskolan. (YAMK tutkinto)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/151391/Student_Evelyn.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Tutkimuksessa tarkasteltiin Novia ammattikorkeakoulun Leadership and Service Design -koulutusohjelman koulutusvientiedellytyksiä Filippiinien koulutusmarkkinoilla. Työtä taustoitettiin muun muassa perehtymällä Filippiineillä sijaitsevien yliopistojen toimintaan. Työn empiirinen aineisto koostui haastatteluista.

Keskeiset johtopäätökset:

- Leadership and Service Design -ohjelma on Filippiinien koulutusmarkkinoilla uniikki koulutusala ja tämän johdosta ohjelmalla on edellytykset menestyä. Potentiaaliset asiakkaat ovat ensisijaisesti yksityishenkilöitä, jotka haluavat kehittää ammattitaitoaan ja yrityksiä, jotka haluavat edistää palveluitaan.

Melkko, Valtteri (2012): Brazilian Educational Market: Exporting Finnish educational concepts to an exotic country. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

<https://core.ac.uk/download/pdf/38065539.pdf>

Tavoite ja tausta: Työn tavoitteena oli kartoittaa valitusta markkina-alueesta (Brasiliasta) perustietoa, joka mahdollistaa suomalaisten koulutusvientitoimijoiden (EduCluster Finland network) laajentumisen Brasiliaan. Opinnäytetyön empiirisenä aineistona olivat brasilialaisten toimijoiden haastattelut. Taustoituksessa tuotiin esille Brazilian koulutuspoliittisia tavoitteita kehittää koulutusta, minkä katsottiin tarjoavan mahdollisuuksia suomalaiselle koulutusvientitoiminnalle.

Keskeiset johtopäätökset:

- Brazilian koulutusmarkkinoilla toimiminen edellyttää perehtymistä paikalliseen kulttuuriin. Tämä edesauttaa luottamuksen syntymistä brasilialaisten ja suomalaisten toimijoiden välille.
- Brazilian koulutusmarkkinat ovat laajat ja moninaiset. Brasilia on myös halukas investoimaan koulutukseen. Tämä tarjoaa suomalaisille toimijoille paljon koulutusvientimahdollisuuksia.
- Eräs haaste suomalaisille koulutusvientitoimijoille voivat olla Brazilian monimutkaiset verotuskäytännöt, hierarkia ja myyntityön hitaus.

McAvennie, Anastasia (2017): Development of a business model for the internationalisation of a Finnish corporate training service for the European data centre industry. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. (YAMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/131377/McAvennie_Anastasia.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä tarkasteltiin koulutusvientimahdollisuuksien edistämistä Kajaanin ammattikorkeakoulun sekä aikuis- ja täydennyskoulutuspalveluiden yhteistyössä ylläpitämän data centre -koulutuspalvelun osalta. Kyseinen palvelu suunnattiin alun perin

suomalaisille IT-ammattilaisille julkisesti rahoitetun projektin kautta. Koulutus sai myönteistä kansainvälistä huomiota ja tämän johdosta data centre -koulutuspalveluiden koulutusvientitoimintaa haluttiin kehittää. Työn tavoitteena oli selvittää, millainen liiketoimintamalli mahdollistaisi data centre -palveluiden menestyksekkään koulutusviennin Euroopassa. Työn empiirinen aineisto sisälsi haastatteluita ja osallistuvan havainnoin keinoin tehtyjä huomioita. Teoreettisena viitekehyksenä sovellettiin Business Model Canvas-tulokulmaa.

Keskeiset johtopäätökset:

- Johtopäätösten perusteella data centre -koulutuspalvelun menestyksessä koulutusvienti edellyttää koulutuksen sisällön tarkentamista; haastatteluiden perusteella koulutuksen olisi hyvä sisältää kontaktiopetusta.
- Vastaavasti kilpailijoiden hinnoittelu olisi analysoitava ja sen pohjalta arvioitava palvelun hinnan kilpailukyky laadusta kuitenkin tinkimättä.
- Data centre -koulutuspalveluiden alaan soveltuvan akkreditoinnin hankkiminen lisäisi niin ikään uskottavuutta kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla.

Naumenko Dmytro (2018): Exporting Finnish Education to an Emerging Market. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. (YAMK opinnäytetyö)

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/161425/Naumenko%20Dmytro.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Tavoite ja tausta: Tutkimus toteutettiin opinnäytetyön tapausyrityksenä toimineen Lumo Educationin kanssa yhteistyönä. Tutkimuksen tavoitteena oli analysoida Ukrainan koulutusvientimarkkinoita ja siten tukea Lumo Educationin koulutusvientitoimintaa. Tutkimuksen empiirinen aineisto koostui haastatteluista.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimuksen perusteella Ukrainassa on poliittista tahtoa kehittää koulutusta, mutta koulutusreformiin ei ole suunnattu riittävästi investointeja.
- Poliittiset toimenpiteet (Ukrainassa) eivät myöskään ole täysin vakuuttaneet paikallista opetushenkilökuntaa eivätkä oppilaiden vanhemmat ole koulutuksen kehittämisessä osallisena. Kuitenkin, sopivalla markkinastrategialla suomalaisella koulutusvientitoiminnalla on Ukrainassa mahdollisuuksia. Erityisen hyödyllistä on painottaa käytännön esimerkkejä opetustyössä.

Ngo, Huong (2016): Vietnam As A Potential Market For Finnish Education Export. Karelia ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/113099/Vietnam%20As%20A%20Potential%20Market%20For%20Finnish%20Education%20Export.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa Vietnamin koulutusmarkkinoita toimeksiantajan näkökulmasta (yritys A). Opinnäytetyössä esitettiin myös Vietnamin liiketoimintakulttuuriin ja koulutusmarkkinoihin liittyviä huomioita. Opinnäytetyön empiirinen aineisto koostui Vietnamin kohderyhmältä kerätystä kyselyaineistosta.

Keskeiset johtopäätökset:

- Vastausten perusteella Suomi-tuntemus ja tietämys suomalaisesta koulutuksesta on Vietnamissa melko vähäistä. Tämän johdosta suomalaisen koulutuksen tunnettavuuden lisääminen (PISA-tuloksia laajemmin) voisi edistää myös koulutusvientitoimintaa. Tietoa suomalaisesta koulutuksesta olisi hyvä olla tarjolla myös vietnamiksi.
- Toimeksiantajan näkökulmasta myös ammatillinen verkostoituminen Vietnamissa/Vietnamin kanssa toimivien tahojen (esim. lähetystöt) kanssa voisi tarjota uusia koulutusvienti-mahdollisuuksia.

Nguyen, Minh Hang (2019): Vietnam kindergarten education industry research and Touhula's possibility of expanding to & developing in Vietnam. Karelia ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/169195/Thesis%20-%20Hang%20Minh%20Nguyen.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää varhaiskasvatusmarkkinoita Vietnamin ja tarjota siten opinnäytetyön toimeksiantajalle näkökulmia laajentaa toimintaansa Vietnamin markkinoille. Opinnäytetyön empiirinen aineisto sisältää kyselytutkimuksen kautta saatuja vastauksia (kohderyhmänä mm. vietnamilaiset vanhemmat). Lisäksi työssä hyödynnettiin aiheeseen liittyviä online-lähteitä. Aineiston analyysissä sovellettiin PESTEL-analyysia.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella Vietnam tarjoaa toimeksiantajalle (varhaiskasvatusalalla toimiva yritys) paljon mahdollisuuksia ja tämän johdosta laajentuminen Vietnamiin on luontevaa. Toisaalta ennen Vietnamiin laajentumista, toimeksiantajan olisi hyödyllistä implementoida markkinointistrategia ja lisätä tietoisuutta suomalaisesta koulutuksesta erityisesti vietnamilaisten vanhempien keskuudessa.

Omnia, Hämeen ammattikorkeakoulu (2015): Markkinaselvitys: Ammatillinen koulutus ja opettajankoulutus valituilla kohdemarkkinoilla (Brasilia, Indonesia, Intia, Kazakstan, Kiina, Malesia, Saudi-Arabia, Vietnam). Omnia, Hämeen ammattikorkeakoulu. (Selvitykset ja katsaukset)

http://www.ammattillinenkoulutusvienti.fi/wp-content/uploads/2015/04/Markkinaselvitys_Omnia.pdf

Keskeinen sisältö: Julkaisussa tarkastellaan ammatillista koulutusjärjestelmää kahdeksassa eri maassa, joiden katsotaan edustavan ammatillisen koulutusviennin kohteita. Julkaisun sisältämät maat ovat: Brasilia, Indonesia, Intia, Kazakstan, Kiina, Malesia, Saudi-Arabia ja Vietnamiin. Maakohtaisten kuvausten painopiste on julkisissa oppilaitoksissa ja koulutuksen järjestäjissä. Lisäksi maakohtaiset kuvaukset sisältävät ammatillisen opettajan pätevyysvaatimukset koulutuksen ja työkokemuksen osalta.

Orenius Aleks (2018): Market analysis of the export of Finnish education into Brazilian market. Tampereen ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/154348/Orenius_Aleksi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, että millaisia edellytyksiä suomalaisella koulutusvientiyrityksellä on menestyä Brasilian koulutusmarkkinoilla ja mitä toimenpiteitä koulutusvientitoimijoiden on tällöin tehtävä. Tutkimuksessa esitettiin Brasilian koulutusmarkkinoita koskeva markkina-analyysi koulutusvientiyrityksen tueksi. Empiirinen aineisto koostuu haastatteluista sekä aihetta käsittelevistä kansallisista (Brasilian ja Suomen) kuvuksista.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimuksen perusteella suomalaisella koulutusvientiyrityksellä on hyvät edellytykset toimia Brasiliassa, sillä suomalaisella koulutuksella on hyvä maine Brasiliassa. Haasteeksi muodostuukin lähinnä erilainen toimintakulttuuri. Tämän vuoksi verkostoituminen (esim. Brasiliassa jo toimivien suomalaisten toimijoiden kanssa) ja sopivien yhteistyötahojen löytäminen on tärkeää.

Ovi Md Tazin Pervez (2019): Digital Marketing for Enhancing Education Export in Bangladesh: Challenges and Opportunities for KAMK. Kajaanin ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/170999/P_OVI.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa tapauskorkeakoulun (Kajaanin ammattikorkeakoulu) mahdollisuuksia ja haasteita edistää Bangladeshiin suuntautuvaa koulutusvientiä digitaalista markkinointia hyödyntämällä. Tutkimuksessa sovellettiin sekä laadullista että määrällistä tutkimusmenetelmää.

Bangladesh on taloudellisesti kehittyvä maa, jolla on suuri väestö, joka avaa mahdollisuuksia koulutusvientitoiminnalle. Internet on myös yleisesti käytössä, jolloin digitaalinen markkinointi on kyseiselle alueelle sovellettavissa oleva markkinointimuoto.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella keskeisimmät koulutusvientiin liittyvät haasteet Bangladeshissa ovat opiskelijoiden taloudellinen tilanne, viisumin hakeminen, kielikysymykset ja pääsykokeet.
- Digitaalisen markkinoinnin osalta haasteena on tavoittaa sopiva kohderyhmä.
- Digitaalisen markkinoinnin etuna taas ovat pienet kustannukset ja mainonnan laaja levikki. Korkeakoulu voisikin hyödyntää markkinoinnissa tehokkaammin esimerkiksi sosiaalista mediaa ja alumniverkostoa. Korkeakoulut voisivat myös pyrkiä edistämään viisumikäytänteiden sujuvuutta tekemällä yhteistyötä maahanmuuttoviranomaisten kanssa.

Paavola, Sirpa (2017): Lämpöyrittäjyyden kansainvälistäminen. Lämpöyrittäjyyskoulutuksen vienti Puolaan. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. (opinnäytetyö, ei spesifioitua tutkintoa)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/135985/Paavola_Sirpa.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Tutkimuksen tavoitteena oli laatia yhteistyömalli, joka edistää lämpöyrittäjyyskoulutuksen vientiä Puolaan. Työssä keskityttiin tunnistamaan sellaisia yhteistyötahoja, jotka mahdollistavat yhteyden bioenergian käytöstä vastaaviin viranomaistahoihin Puolassa. Empiirinen aineisto sisälsi asiantuntijahaastatteluita Puolassa ja Suomessa.

Keskeiset johtopäätökset:

- Suomalainen lämpöyrittäjyysosaamiseen liittyvällä koulutusviennillä on hyvä asema Puolan koulutusmarkkinoilla, sillä Puolassa on osana uusiutuvan energian tavoitteita tuettu puupohjaisen biomassan käyttöä. Tämänkaltaiset energiapoliittiset linjaukset eivät kuitenkaan tällä hetkellä tue lämpöyrittäjyyttä.
- Suomalaisten kilpailuetu voi muodostua laiteviennin ja lämpöyrittäjyysosaamisen yhdistämisestä, sillä muilla laitetoimittajilla ei välttämättä ole tämänkaltaista tuotetta.
- Paikallinen yhteistyö on tärkeää, sillä kontaktit lämpöyrittäjiin tapahtuvat alueviranomaisien kautta.

Plakhotniuk, Ekaterina (2019): Promoting International Degree Programmes in Moscow and Saint Petersburg: An Action Plan for Haaga-Helia University of Applied Sciences. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/215720/Plakhotniuk_Ekaterina.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Tausta ja tavoite: Opinnäytetyössä tarkasteltiin venäläisten potentiaalisten opiskelijoiden halukkuutta tulla opiskelemaan lukuvuosimaksullisiin ohjelmiin suomalaiseen tapauskorkeakouluun (Haaga-Helia). Työ kohdistettiin erityisesti Pietarin ja Moskovan alueelle. Opinnäytetyössä kartoitettiin myös venäläistä ja suomalaista koulutusjärjestelmää. Opinnäytetyö sisältää opiskelijamarkkinointiin sovellettavia ideoita ja ratkaisuja.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella erään menestyksekkään markkinointikanavan tarjoaa kielten oppimiskeskukset (Learning Language Centres), sillä näihin osallistuvat opiskelijat muodostavat potentiaalisen kohderyhmän ja ovat lähtökohtaisesti halukkaita opiskelemaan ulkomailla.

Reinikka, Martiska (2013): Eduplus Ltd. and the brand landscape: a close look at the Finnish education exporting brand landscape. Metropolia ammattikorkeakoulu. (YAMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/80180/Reinikka_Martiska.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä tarkasteltiin Eduplus koulutusyrityksen brändiä suhteessa Suomen kansalliseen brändiin. Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa, että millä tavoin Eduplus pystyy parhaiten hyödyntämään kansallista brändiä ja käyttämään sitä hyväksien tulevaisuuden tapahtumissa. Opinnäytetyössä analysoidtiin myös Eduplus -yrityksen brändiä; mitkä ovat Eduplus-brändin vahvuudet ja heikkoudet.

Opinnäytetyön tapausesimerkki (Eduplus) keskittyy opetuspelien kehittämiseen. Opinnäytetyössä keskityttiin erityisesti opetus- ja koulutusalan IEFE-tapahtumaan, joka järjestettiin Saudi-Arabiassa vuonna 2013; tarkastellen millainen asema Eduplus - yrityksellä tässä tapahtumassa oli suhteessa muihin koulutustoimijoihin.

Keskeiset johtopäätökset:

- Eduplus -yrityksen tavoitteena on tarjota sisältöä - ei niinkään valmista alustaa. Tämä antaa yritykselle liikkumavapautta, mutta se saattaa tehdä brändinhallinnasta myös haastavaa.
- Eduplus-brändillä on monia yhtymäkohtia suomalaiseen brändiin ja yritys pyrkii vahvistamaan tuotteensa loppulaatua ja asiakkuuksia.
- Pienet koulutusalan yritykset, kuten Eduplus, hyötyvät kansallisten klustereiden (Future Learning Finland) toiminnasta aloittaessaan koulutusvientitoimintaa. Kansallisen tason yhteistyö hyödyttää lopulta kaikkia koulutusvientitoimijoita.

Roikonen, Matti; Starovoytova, Irina (2014): Education export from Finland to Russia – Challenges and success factors. Multiple Case Study for The Jyväskylän Institute of Adult Education. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/85436/Roikonen_Matti_Starovoytova_Irina.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä tarkasteltiin Suomesta Venäjälle tapahtuvan koulutusviennin menestystekijöitä ja haasteita. Työn tavoitteena oli tukea opinnäytetyön toimeksiantajan (Jyväskylän aikuisopiston) koulutusvientiprosessia ja esittää Venäjän koulutusmarkkinoihin liittyviä huomioita. Opinnäytetyössä tarkasteltiin koulutusvientiprosessia kolmen eri teeman avulla: menestystekijät, haasteet ja mahdollistajat.

Keskeiset johtopäätökset:

- Opinnäytetyössä esitetään menestystekijöiksi suhteet ja verkostoituminen, hyvä tuote, luottamus, strateginen ote ja aikataulumuutoksiin valmistautuminen. Haasteiksi esitetään muun muassa Venäjän taloudellinen tilanne, politiikka, ennakoimattomuus, suomalaiset hinnat, henkilöstöressurssien puute (Suomessa), kiristynyt kilpailu ja korruptio (Venäjällä). Mahdollistajiksi mainitaan muun muassa EU rahoitus, erilaiset tarjouskilpailut, Venäjän hallituksen rahoitus ja alueelliset julkiset rahoittajat.

- Koulutusviennin toteuttaminen Venäjällä edellyttääkin suhteiden muodostamista (ennen varsinaista liiketoimintaa), malttia ja pitkäjänteisyyttä sekä luottamukseen perustuvan yhteistyön rakentamista.

Sever, Filip (2019): Education export: Expanding KAMK portfolio in India. Kajaanin ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/160482/Education%20export%20thesis_Filip%20Sever.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä tarkasteltiin Intiaan suuntautuvaa suomalaista koulutusvientiä erityisesti yhden tapauskorkeakoulun (Kajaanin ammattikorkeakoulu) näkökulmasta. Työn keskiössä oli selvittää, että millaisia opintokokonaisuuksia Intian eri alueille voitaisiin koulutusvientitoiminnan kautta järjestää. Koulutusvienti on Intiassa noussut erääksi merkittäväksi alueelliseksi koulutuspoliittiseksi aiheeksi, sillä Intian hallitus on kannustanut ulkomaisten toimijoiden korkeakoulutukseen liittyvää toimintaa Intiassa (Andhra Pradeshin alueella), lisätäkseen (alueellisesti) korkeakoulutettujen määrää.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimuksen tulokset osoittivat, että tapauskorkeakoulun opintotarjonnasta Andra Pradeshin alueelle voisi olla hyödyllistä kohdistaa tietojärjestelmiin (information systems) ja terveyspalveluihin (healthcare) keskittynyttä koulutusta.

Sosunov, Petri (2012): Prospects of Finnish higher education export in BRIC countries. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/54014/Sosunov_Petri.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa ns. BRIC-maiden (Brasilian, Venäjän, Intian ja Kiinan) taloudellista kehitystä ja analysoida kyseisten maiden koulutustarpeita. Työssä keskityttiin erityisesti niihin mahdollisuuksiin, jotka ovat relevantteja suomalaisille koulutusvientitoimijoille (korkeakoulutuksen saralla). Työn empiirinen aineisto sisälsi haastatteluita.

Keskeiset johtopäätökset:

- BRIC-maissa on monimuotoista tarvetta koulutusosaamiselle (esim. pedagoginen osaaminen ja koulutusjärjestelmän kehittäminen).
- Maakohtaisissa analyyseissä nousee esille koulutustarpeiden moninaisuus. Esimerkiksi Brasilian ja Venäjän osalta osaamistarpeita on useilla käytännönaloilla, kuten teollisuudessa (manufacturing) ja palvelualoilla (service industry), jotka ovat kyseisille maille tärkeitä, mutta joihin ei ole riittävästi investoitu. Vastaavasti Intiassa osaamistarpeet kohdistuvat mm. clean-tech -palveluihin ja terveydenhuoltoon. Kiinassa koulutusta voitaisiin kohdistaa lukuisille aloille, kuten kansainväliseen liiketoimintaa, henkilöstöhallintoon, laivateollisuuteen ja koulutusalaan.
- Mikäli suomalaiset koulutusvientitoimijat haluavat menestyä BRIC-maiden koulutusmarkkinoilla olisi tärkeää luoda toimivia yhteistyöverkostoja kansallisesti, mutta myös kansainvälisesti.

Väyrynen Annika (2015): Koulutusviennin lisäämis- ja laajentamismahdollisuudet Kiinaan. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/90120/vayrynen_annika.pdf?sequence=1

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyön tarkoituksena oli edistää Kymenlaakson ammattikorkeakoulun ja Kiinan Jinhua Polytechnicin välistä koulutusvientiyhteistyötä. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää koulutusvientitoiminnan laajentamismahdollisuuksia jo olemassa olevan yhteistyön puitteissa. Tutkimuksen empiirinen aineisto koostui kiinalaisten opettajien haastatteluista. Haastatteluiden teemat linkittyivät koulutusviennin jatkumahdollisuuksiin.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella koulutusviennin laajentamismahdollisuuksiksi esitettiin muun muassa opiskelijoille ja opettajille suunnattuja kursseja, opettajavaihtoa, oppimislepejä ja yhteistyön laajentamista muiden kiinalaisten toimijoiden kanssa.
- Analyysissä tuodaan myös ilmi, että esimerkiksi opiskelijavaihdon lisääminen tapauskorkeakoulujen välillä syventää yhteistyötä.

Zhang, Yu (2017): Promoting Finnish higher education to China. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/128817/Thesis_Yuzhang.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, että miksi kiinalaisilla yliopistoilla on kiinnostusta tehdä yhteistyötä suomalaisten korkeakoulujen kanssa, ja mitkä ovat yhtäältä Kiinaan kohdistuvan suomalaisen koulutusmarkkinoinnin haasteet, ja toisaalta mitkä edistävät markkinoilla menestymistä? Opinnäytetyössä esitettiin Kiinan ja Suomen koulutusjärjestelmiä sekä kuvattiin yhden Kiinaan suuntautuneen koulutusvientihankkeen prosessia esimerkiksi neuvotteluiden osalta.

Keskeiset johtopäätökset:

- Sujuva koulutusvientiyhteistyö edellyttää molemminpuolista kykyä ymmärtää toisen maan koulutuskonteksti ja sitä koskevat käytänteet. Esimerkiksi Kiinan osalta vaadittavien dokumenttien ja asiakirjojen toimittaminen pyydettyssä aikataulussa toteutuu parhaiten, mikäli suomalaisten toimijat ovat ennakkoon niistä tietoisia.
- Yhteistyö vaatii myös kärsivällisyyttä ja halukkuutta toimia oman mukavuusalueen ulkopuolella.

Zheng, Qiongfang (2015): Education Export - challenges from the product, place and process perspectives in the case of Finland. Oulun yliopisto (Pro gradu -tutkielma)

<http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201505071461.pdf>

Tavoite ja tausta: Tutkielman tavoitteena oli kartoittaa suomalaisen koulutusviennin haasteet kolmesta ulottuvuudesta: 1) haasteet pitää yllä suomalaisen koulutuksen laatua ja mainetta, 2) haasteet soveltaa suomalainen koulutus toisenlaiseen kulttuuriseen kontekstiin ja 3) haasteet hallinnoida koulutusvientiä kansainvälisenä projektiliiketoimintana. Tutkimus kohdistui Suomen ja Arabiemiirikuntien väliseen EPA (Education Partnership Programme)-hankkeeseen.

seen. Empiirinen aineisto kattaa erilaisia dokumentteja ja artikkeleita. Aineiston analyysissä huomioitiin koulutuksen ja liiketalouden teorioita.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimuksen perusteella Suomella on lukuisia menestystekijöitä (kuten korkeasti koulutetut opettajat), mutta taloudellisten paineiden alla menestystekijöiden ylläpitäminen on haastavaa. Lisäksi tutkimuksesta ilmenee, että useat koulutuksen menestystä edistävät tekijät ovat koulujen hallinnan ulkopuolella (kuten valtasuhteet ja sukupuolikysymykset) ja koulutus kytkeytyykin osaksi poliittisia, kulttuurisia ja taloudellisia kysymyksiä.
- Koulutusvientitoiminnassa on yhtymäkohtia projektiliiketoiminnan (project business) kanssa ja siihen sisältyy lukuisia epävarmuustekijöitä.
- Koulutusvientitoiminnan menestyksenkäs toteuttaminen edellyttää koulutuksen ja liiketoiminnan asiantuntijoiden yhteistyötä. Lisäksi koulutusvientitoiminnassa on huomioitava eettisiä näkökulmia.

3.9. Tuotteistaminen

Aaltonen, Moona (2018): YAMK-tutkinnot koulutusviennin tuotteina Turun ammattikorkeakoulussa. Turun ammattikorkeakoulu. (YAMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/158190/Aaltonen_Moona.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite: Tutkimuksessa selvitettiin niitä tapoja, joilla Turun ammattikorkeakoulun englanninkielisistä YAMK-tutkinnoista voisi kehittää liiketoiminnallisesti kannattavia koulutusvientituotteita. Koulutusvienti ymmärretään tutkimuksessa yhtenä kansainvälisen liiketoiminnan muotona, keskittyen erityisesti lukuvuosimaksujen perimiseen EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin Turun ammattikorkeakoulun valmiutta koulutusvientiin ja siihen kytköksissä olevia haasteita. Tutkimuksen teoreettinen lähtökohta nojasi koulutusvienti -käsitteessä ja palveluiden tuotteistamisessa. Tutkimuksen aineisto koostui Turun ammattikorkeakoulun henkilökunnan haastatteluista.

Keskeiset johtopäätökset:

- Eräs kehittämiskohde on YAMK-tutkintojen tuotteistamisprosessin hallinta. Erityisen hyödyllistä olisi profiloida YAMK-tutkinnot johonkin tiettyyn erityisalaan (kuten kyberturvallisuus).
- Turun ammattikorkeakoulun vahvuus koulutusviennissä on ammattikorkeakoulutukseen liittyvä erityisosaaminen ja asiantuntijat, unohtamatta suomalaisen koulutuksen hyvää mainetta.
- Koulutusvientiä voitaisiin edistää määrittelemällä yhteinen koulutusvientiä koskeva tahtotila ja tekemällä yhteistyötä muiden ammattikorkeakoulujen kanssa.

Camposano Morla, José (2017): Design of Product-Service Systems for Finnish Early Childhood Education and Care. Aalto yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/28523/master_Camposano_Morla_José_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Tutkielmassa tarkasteltiin varhaiskasvatukseen liittyvää koulutusvientiä. Tutkielman tavoitteena oli selvittää, että millä tavoin varhaiskasvatustoimijoiden tuotteistamista, vientiä ja toteuttamista voidaan edistää viestintätekniologioiden avulla. Analyttisenä työkaluna hyödynnettiin palveluteorioita ja palvelumuotoilun viitekehystä. Empiirinen aineisto (mm. workshop-muotoiset tapaamiset) kerättiin varhaiskasvatuspalveluita tarjoavalta koulutusyritykseltä, jonka tarkoitus on laajentaa toimintaansa ulkomaille ns. franchising-koulutusvientimuotona.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella varhaiskasvatukseen keskittynyt koulutusvientitoiminta voisi hyötyä asiakaskeisemmästä lähestymistavasta.
- Varhaiskasvatuksessa hyödynnettäviä alustoja ja teknisiä sovelluksia olisi hyvä testata ennakkoon ja kehittää loppukäyttäjiltä saatujen asiakaspalautteiden perusteella ennen sovellusten lokalisointia.
- Varhaiskasvatuksen vieminen on sinänsä monimutkainen prosessi ja toisaalta koulutusvientitoiminnassa maineella on merkitystä. Tämän johdosta näkyvyyden ylläpitäminen esimerkiksi todennettavissa olevien kokemusten kautta on tärkeää.

Hintikka, Kari; Rongas, Anne (2010): E-oppimisen uusia liiketoimintamalleja. ELMA-esiselvitys 2010. Innopark, Digibusiness, Suomen eOppimiskeskus (selvitykset ja katsaukset)

Keskeiset huomiot: E-oppimissisällöt kattavat lähtökohtaisesti sisältö-, kulttuuri-, ja tekijänoikeusteollisuuden. E-oppimissisältöjen tarkka määritelmä on haastavaa sillä, tuotteiden, palveluiden ja sisältöjen väliset rajat ovat hämärtyneet eikä niiden tiukkaa erottamista ole mielekästä erottaa. Lisäksi tulevaisuuden osaamis- ja taitotavoitteet, kuten kriittinen ajattelu ja yhteistoiminnallisuus, vaikuttavat e-oppimissisältöihin joko suoraan tai epäsuorasti; tulevaisuuden oppijat arvostavat personoituun oppimisprosesseihin kohdistuvia oppimisen tiloja, eivät niinkään teknisiä laitteita, joihin voi erikseen ladata sisältöjä.

Teknologian ja sisällöntuottajien näkökulmasta eräs keskeinen lähtökohta suunnitella tulevaa, on ymmärtää koko ekosysteemin merkitys; internetin globaaliulottuvuus tekee toimintaverkostosta monopolisemman. Sisältöjä, palveluita ja tuotteita kehitetään etenevissä määrin eri verkoissa (esim. kollektiivisesti ja avointen lähdekoodien kautta). Tällöin toimijoiden olisi hyvä tunnistaa oma asema arvoverkostossa, unohtamatta sosiaalisen median vahvistunutta käyttöä tai oppilaitosten muodostamia osaamis- ja oppimisyhteisöjä, joissa oppijoina ovat oppilaiden ohella myös opettajat.

Immaisi, Marjukka (2014): Productizing and marketing of educational services for export: case Turku University of Applied Sciences. Turun ammattikorkeakoulu. (YAMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/77372/Immaisi_Marjukka.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja taustoitus: Opinnäytetyössä tarkasteltiin Turun ammattikorkeakoulun aloitusvaiheessa olevaa koulutusvientiä. Työn tavoitteena oli kartoittaa Turun ammattikorkeakoulun koulutusvientipalveluiden nykytilaa ja esittää markkinointiin ja tuotteistamiseen liittyviä kehittämissuhteita. Koulutusvienti ymmärretään työssä laajasti ja se voi tapahtua Suomessa, ulkomailla tai verkossa. Työssä tuodaan esille myös koulutusvientitoimintaa rajoittava lainsäädäntö, kuten ylempään ammattikorkeakouluun vaadittava työkokemus ja koulutuksen maksuttomuus. Empiirinen aineisto kattaa asiantuntijahaastatteluita. Empiirisen aineiston analyysissä on hyödynnetty mm. tuotteistamiseen ja markkinointiin liittyviä tulokulmia.

Keskeiset tutkimustulokset:

- Koulutusvientitoiminnan edistäminen edellyttää ammattikorkeakoulun johdon tukea. Johdolla on myös oltava riittävän selkeä näkemys koulutusvientitoiminnan fokuksista. Koulutusviennin markkinoinnissa voitaisiinkin hyödyntää esimerkiksi palvelumuotoilua (service design).
- Koulutusviennin markkinoinnissa on huomioitava asiakkaiden tarpeet ja tämän johdosta tuotteen markkinoinnissa asiakkaan on oltava keskiössä.
- Koulutusviennin tuotteistaminen vaatii ammattitaitoa ja tuotteistamisessa voitaisiin hyödyntää markkinointiin liittyvää asiantuntemusta. Tuotteistaminen edellyttää myös strategista otetta ja tuotteistamiseen liittyvien muiden elementtien, kuten ydintoimintojen ja tukitoimintojen tunnistamista.

Kaipainen, Riitta (2014): Koulutusmyynnin tuotteistamisprojekti Opettajankoulutuslaitoksella: palvelun hallinnollisten prosessien kehittäminen ja palvelun hinnoittelu. Laurea ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/79559/Kaipainen_Riitta_Koulutusmyynnin_tuotteistamisprojekti.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä tarkasteltiin koulutusmyyntipalvelun kehittämistä ja tuotteistamista. Opinnäytetyö toteutettiin kehittämishankkeena tapausyliopiston (Helsingin yliopiston) Opettajankoulutuslaitokselle, jossa koulutusmyynnin tuotteistaminen oli ajankohtaista. Työn tavoitteena oli kehittää tapausyliopiston koulutusviennin hallinnollisia prosesseja (tuotteistamisprosessin käynnistäminen, hallinnollisen prosessin kuvaus) ja palvelun hinnoittelua. Työn lähtökohtana sovellettiin aiempaa kirjallisuutta mm. palvelumuotoilusta ja palvelun hinnoittelusta.

Keskeiset johtopäätökset:

- Koulutusvientipalvelun kuvaus, jossa huomioidaan yksityiskohtaisesti valmistelu-, toteutus- ja seurantavaiheet. Esimerkiksi jälkimmäisessä vaiheessa kuvataan palautteen keräämiseen sekä palautteen purkuun ja analysointiin liittyvät tehtävät, tarvittavat resurssit, suorituspaikat ja osallistujat. Vastaavasti koulutusviennin prosessikuvauksessa esitetään tehtävät ja vastuutahot koulutusviennin suunnittelusta toteutukseen.

- Opinnäytetyössä esitetään myös hinnoittelulaskuri, jossa voidaan huomioida koulutuksen vaativuus ja kouluttajasidonnainen hintataso. Hinnoittelustrategian kehittämiseksi opinnäytetyössä ehdotetaan pohdittavaksi mm. seuraavia kysymyksiä: hinnoitellaanko eri asiakasryhmät erillä tavoin (uusi asiakas - vakioasiakkaat jne.) ja millä tavoin hinnoitellaan pilottiprojektit ja työt.

Lehto, Sami (2012): Myyntikanavat ja tuotantoprosessit Tampereen ammattikorkeakoulun koulutusviennissä: Case: 21st Century Educators. Tampereen ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/50929/Lehto_Sami.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä tarkasteltiin koulutusviennin konkreettisia haasteita erityisesti Tampereen ammattikorkeakoulun 21st Century Educators – koulutusohjelmassa. Opinnäytetyön keskeinen huomio on 21st Century Educators – ohjelman tuotantoprosessissa ja myyntikanavissa. Kyseinen koulutusohjelma toteutetaan virtuaalisessa oppimisympäristössä. Työn tavoitteena oli tunnistaa tuotannon ja myynnin keskeisimmät haasteet ja tarjota niihin ratkaisuja. Työn empiirinen aineisto koostui asiantuntijahaastatteluista.

Keskeiset johtopäätökset:

- Koulutusviennin kehittämistoimenpiteet nähdään ensisijaisesti sijoituksena tulevaan.
- Koulutusvientitoiminta voi mahdollistaa uudenlaisen näkökulman opintokokonaisuuksien ja opettajien ammatilliseen kehittämiseen.
- Hyvä asiakastyytyväisyys kohottaa ammattikorkeakoulujen vetovoimaa ja edesauttaa koulutusvientiä.

Lundell, Kajsa; Nurmela, Jane (2017): Kansainvälisen koulutusvientitapahtuman luominen: Case: Academic Adventures. Tampereen ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/134763/Lundell_Kajsa_Nurmela_Jane.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Työn tarkoituksena oli kehittää tapauskorkeakoulun (Tampereen ammattikorkeakoulun) Proakatemia (yrittäjyyden ja tiimijohtamisen) koulutusvientiä. Opinnäytetyössä tarkasteltiin koulutusviennin edistämiseksi järjestettyä tapahtumaa ja siihen liittyviä järjestelyitä. Tapahtuman suunnittelussa sovellettiin palvelumuotoilun periaatteita. Opinnäytetyössä toteutettiin myös kyselytutkimus, jonka avulla selvitettiin asiakkaiden kokemuksia tapahtumaan osallistumisesta.

Keskeiset johtopäätökset:

- Koulutusviennin edistämiseksi järjestetty tapahtuma vauhditti Proakatemia koulutusvientitoimintaa.
- Seuraavien tapahtumien osalta opinnäytetyössä esitetään muun muassa markkinoinnin aikaistamista ja tapahtuman aikataulun väljentämistä.

Poutanen Minna (2013): Key factors in transforming university internationalization into commercial activity in Finland. Case of University of Turku. Turun yliopisto. (Pro gradu – tutkielma)

<https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/93584/415599.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Tavoite ja tausta: Tutkielman tavoitteena oli selvittää yliopistojen kaupallistumista ja kartoittaa, että millä tavoin suomalaiset yliopistot voisivat hyödyntää kansainvälisiä aktiviteettiaan ja tietoaan kaupalliseksi toiminnaksi. Tutkielmassa keskityttiin erityisesti niihin avain tekijöihin, jotka tukevat yliopistojen kansainvälisen kaupallisen toiminnan kehittämistä ja tuotteistamista. Työn analyysi kohdistui yhteen tapausyliopistoon. Tutkielman empiirisenä primäärinä aineistona olivat haastattelut (mm. tapausyliopiston edustajat). Lisäksi tutkielmassa hyödynnettiin muun muassa yliopiston internetsivuja.

Keskeiset johtopäätökset:

- Kaupallisen toiminnan lähtökohtana on tapausyliopistossa kansallinen koulutuspolitiikka, mainetekijät ja uudenlaiset mahdollisuuden yliopistolle. Aineistossa taloudelliset merkitykset näyttäytyivät ristiriitaisina.
- Keskeisimmät haasteet koulutusvientitoiminnassa liittyvät lainsäädäntöön, resursseihin, tuotteistamisprosessiin ja sopivien yhteistyötahojen löytämiseen.
- Analyysin perusteella yliopiston kansainvälistymistä ei voida suoraan siirtää kaupalliseksi toiminnaksi suomalaisessa kontekstissa, vaikka kansainvälinen toiminta sinänsä luo koulutusviennille hyviä lähtökohtia.
- Avaintekijöiksi kansainvälisen toiminnan kaupallistumiseen kirjoittaja esittää muun muassa kansallisen koulutuspolitiikan, tarpeen lisätuloille, tiedollisen kapasiteetin koulutusviennille, vahvuuksien tunnistamisen ja yhteistyötahojen löytämisen.

3.10. Sopimus ja oikeusasiat

Rosvall, Anne (2016): Ammattikorkeakouluko elinkeinoharjoittaja? - kuluttajansuojalain sovellettavuus ammattikorkeakoulun toiminnassa. Turun ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/116328/Rosvall_Anne.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä selvitettiin, että voidaanko ammattikorkeakoulujen toteuttaa kaupalliseen toimintaan soveltaa yksityisoikeudellista kuluttajansuojalakia. Lisäksi työssä tarkasteltiin niitä seikkoja, jotka ammattikorkeakoulujen on lain valintaan liittyen huomioitava, kun sopimuksia laaditaan ulkomailta tulevien opiskelijoiden kanssa. Empiirinen aineisto koostui haastatteluista, oikeuskirjallisuudesta, poliittisista dokumenteista ja Kuluttajariitalautakunnan ratkaisusta.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella kuluttajansuojalain asettamia elinkeinoharjoittajan tunnusmerkkejä on mahdollista soveltaa ammattikorkeakoulujen liiketoiminnassa. Kuitenkin, lainvalintasääntöihin sisältyvien tulkintariskien johdosta lainvalintalausekkeet ovat sopimuksissa tärkeitä.

3.11. Johtaminen ja hallinto

Aarva, Aku (2018): The untapped potential of international alumni: “Street credibility and prestige for higher education institutions”. Tampereen yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103350/1526041273.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tavoite ja tausta: Tutkimuksessa tarkasteltiin niitä rooleja ja tehtäviä, joita korkeakoulut kansainvälisille alumneilleen asettavat etenkin koulutusviennin näkökulmasta. Siten tutkimuksessa kuvattiin suomalaisten korkeakoulujen ja kansainvälisten alumnien välistä suhdetta. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä sovellettiin julkishallintomalleja (New Public Management ja New Public Governance). Tutkimuksen aineisto koostui eliittihaastatteluista (kahden tapauskorkeakoulun edustajat).

Keskeiset löydökset:

- Analyysin perusteella kansainvälisille alumneille tunnistettiin kolme roolia, jotka nimettiin seuraavasti: asiakas, osakas ja partneri. Lisäksi aineistosta identifioidtiin kansainvälisille alumneille yhdeksän tehtävää (esim. koulutusvientilähtetilat, koulutusvientitapausten lähde), jotka voivat edistää korkeakoulujen koulutusvientitoimintaa, mikäli korkeakouluilla on toimiva alumniverkosto.
- Analyysin perusteella korkeakoulujen kansainvälisten alumnien verkosto on toistaiseksi verrattain kehittymätöntä, mutta tästäkin huolimatta se tukee korkeakoulujen koulutusvientipyrkimyksiä.

Airola, Anneli (toim.) (2014): Koulutusviennillä kansainvälisille markkinoille. Karelia ammattikorkeakoulu. (selvityksiä ja katsauksia)

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/80057/B23.pdf?sequence=1>

Keskeinen sisältö: Koulutusvienti on verrattain uusi toimintamuoto suomalaisille korkeakouluille. Tämän johdosta aiheeseen liittyvää tutkimus- ja selvityskirjallisuutta on tarjolla vain vähän. Julkaisussa pyritään vastaamaan tähän haasteeseen käsittelemällä koulutusvientitoimintaa lukuisista eri näkökulmista. Julkaisu koostuu 14 artikkelista ja artikkeleiden kirjoittajat ovat koulutussektorilla toimivia eri alojen asiantuntijoita. Artikkelit käsittelevät seuraavia aiheita: 1) koulutusvienti menestyvänä liiketoimintana, 2) yhteistyö ja verkostoituminen sekä 3) maakohtaisia esimerkkejä koulutusvientitoiminnasta.

Hietanen, Mika; Hämäläinen, Kauko; Seppälä, Tea (2012): Education export at the University of Helsinki: First steps 2011-2012. Ammattikasvatuksen aikakauskirja. 4/2012. (selvitykset ja katsaukset)

https://akakk.fi/wp-content/uploads/Aikak_2012_4_lehti.pdf

Keskeiset huomiot: Koulutusvientitoiminnan edistäminen aloitettiin Helsingin yliopistossa vuonna 2010, jolloin Koulutus- ja kehittämispalveluista vastaava yksikkö Palmenia ryhtyi koordinoimaan koko yliopiston kattavaa koulutusviennin kehittämisprojektia. Projektin tavoitteena oli tehdä yhteistyötä tiedekuntien kanssa ja tuottaa koulutusvientitoimintaa tukevia materiaaleja sekä muista palveluita. Koulutusvientitoiminnan edistäminen eteni Palmenian

koordinoimana konkreettisiin hankkeisiin, jotka sisälsivät esimerkiksi opettajankoulutusta etelä-korealaisille opettajille sekä täydennyskoulutusta kazakstanilaisille opettajille.

Kokemukset koulutusvientitoiminnasta ovat olleet kannustavia, mutta samalla koulutusvientitoiminnan jalkautuminen on herättänyt myös uudenlaisia kysymyksiä. Esimerkiksi koulutusvientitoiminnan eettisyydestä ja koulutusvientitoiminnan vaikuttavuudesta ei ole tapauskohtausta tietoa saatavilla. Lisäksi koulutusvientiyhteistyön sujuvuuden näkökulmasta luotettavien partnereiden valinta korostuu. Koulutusvienti tarjoaa kuitenkin yliopiston toimintaan hyvin soveltuvia toimintoja, kuten konsultaatiopalvelut ja opetussuunnitelmaan liittyvä kehitystyö.

Cai, Y., Hölttä, S., & Lindholm, N. (2013). Establishing sub-campuses in china: A Finnish perspective. *Journal of Research in International Education*, 12(2), 142-154. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Artikkelissa analysoidaan Kiinassa tapahtuvaa suomalaista koulutusvientitoimintaa, erityisesti silloin kun hankkeet toteutetaan yhteistyössä kiinalaisen toimijan kanssa. Artikkelin tavoitteena on luoda katsaus sellaisiin strategisiin toimiin, jotka edistävät ulkomaisten toimijoiden brändäystä ja käytännön toimintaa Kiinassa. Artikkelin empiirinen tapausesimerkki edustaa suomalaista korkeakoulutusta.

Tausta: Kiinassa tapahtuva koulutusvientitoiminta ja ulkomaisten toimijoiden tarjoama koulutus kattaa käytännössä kaksi erilaista toimintamallia: 1) yhteiskoulujen tai yhteisohjelmien perustamisen kiinalaisen oppilaitoksen kanssa tai 2) yksittäisten asiantuntijoiden tai tutkijoiden kutsumisen Kiinaan kiinalaisen oppilaitoksen toimesta. Tällöin koulutusviennin katsotaan kohdistuvan Kiinan kansalaisiin ja yhteistyö tapahtuu kiinalaisen partnerin kanssa. Kiinan kontekstissa yhteisohjelmia ja yhteiskouluja (joint venture school) kuvataan termillä ”Chinese-Foreign Cooperation in Running Schools, CFCRS”. Näitä onkin 1990-luvun puolivälistä lähtien kehitetty satoja ja niiden lähtökohtana ovat kansainvälisen koulutustarjonnan lisääminen, laadun kehittäminen ja kilpailukyvyyn parantaminen esimerkiksi vahvemman kansainvälisen imagon kautta (ks. myös Cai 2011). Käytännössä näiden tavoitteiden saavuttamiseen liittyy kuitenkin haasteita, jotka kulminoituvat mm. ulkomaisten partnereiden laatuun.

Keskeiset johtopäätökset:

- Kiinan näkökulmasta eräs keskeinen tekijä on ulkomaisten partnereiden laatu. Suomalaisen korkeakoulut taas ovat keskenään suhteellisen tasalaatuisia, joskaan suomalaiset korkeakoulut eivät ole perinteisesti menestyneet kansainvälisissä rankingeissa.
- Kiinan valtio on kehottanut kiinalaisia korkeakouluja ja ammattikouluja edistämään laadukkaan laatuun ammattitaitoisen työvoiman kouluttamista. Erityisesti nämä odotukset kohdistuvat ammatilliseen koulutukseen, jonka taas odotetaan hyödyntävän ulkomaisia toimivia esimerkkejä. Tältä osin Suomella voi olla paljon annettavaa. Suomessa on kaksi ammatillisesti profiloitunutta oppilaitostyyppiä: korkea-asteen ammattikorkeakoulut ja toisen asteen ammattikoulut. Suomalaisen järjestelmän vahvuus onkin koulutuksen sitominen työmarkkinoiden, etenkin yritysten tarpeisiin. Ulkomailla toimivat suomalaiset ohjelmat voivat tukea myös suomalaisten yritysten toimintaa (Kiinassa), sillä ohjelmat voivat kouluttaa työvoimaa suomalaisten yritysten tarpeisiin.

- Kaiken kaikkiaan suomalainen lähestymistapa koulutusvientiin korostaa lokalisointia standardisoinnin sijaan. Tällöin keskiössä on yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa.
- Eräs mahdollisuus Suomen ja Kiinan väliseen koulutusvientitoimintaan on suomalaisten yritysten ja molempien maiden oppilaitosten kanssa tehtävä yhteistyö. Tällaisen mallin hyötyinä on koulutusviennin edistäminen, suomalaisten yritysten työvoimatarpeen tyydyttäminen ja kiinalaisten oppilaitosten laadun parantaminen kv-yhteistyöllä.
- Suomalaisessa koulutuksessa on paljon sen kaltaisia piirteitä, joista voi olla Kiinan markkinoilla hyötyä. Menestyksellä markkinointi edellyttää kuitenkin kokonaisvaltaista näkökulmaa koulutukseen, esimerkiksi hyödyntämällä suomalaista innovaatiojärjestelmää. Suomen vahvuuksien tehokas viestiminen edellyttää kuitenkin panostamista korkeakoulujen omaan markkinointiin sekä kansalliseen koordinaatioon. Tehokkain keino markkinoida suomalaista koulutusta tapahtuu kuitenkin luottamukseen perustuvan yhteistyön kautta. Koulutuksen osalta luottamus rakentuu usein akateemisessa yhteistyössä, kuten yhteisten tohtoriohjelmien puitteissa tai tutkimusyhteistyössä.

Cai, Y., Hölttä, S., & Kivistö, J. (2012). Finnish higher education institutions as exporters of education— Are they ready. Teoksessa: S.Ahola & D.M. Hoffman. (Eds.), Higher education research in Finland: Emerging structures and contemporary issues. Jyväskylä, Finland: Finnish Institute for Higher Educational Research, University of Jyväskylä, 215-233. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Tutkimuksessa tarkasteltiin suomalaisten korkeakoulujen lähtökohtia toteuttaa koulutusvientitoimintaa. Varsinainen analyysi kohdistui artikkelissa seuraavaan kysymykseen: missä määrin suomalaiset korkeakoulut ovat valmiita aloittamaan tutkintoperustaisen koulutusviennin ulkomaisille opiskelijoille? Analyysi kohdennettiin erityisesti instituutiotasolle.

Tausta: Tutkimuksen lähtökohtana ovat muutokset korkeakouluja säätelevissä laeissa (tilauskoulutus, lukukausimaksukokeilu). Kansallisesti korkeakouluja onkin kannustettu kehittämään koulutusvientitoimintaa, mutta tavoitteen jalkautuminen korkeakouluihin on kuitenkin ollut hidasta. Tähän on vaikuttanut muun muassa suomalaisten korkeakoulujen vähäinen kokemus markkinaperustaisesta kansainvälisestä toiminnasta.

Empiirinen aineisto kattaa kahdeksan (puolistrukturoitua) haastattelua sisältäen kolme ryhmähaastattelua ja viisi yksilökohtaista haastattelua. Yhteensä haastateltavia oli 11 ja ne edustivat korkeakoulujen (ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen) johtotehtävissä työskenteleviä tai työskennelleitä henkilöitä sekä edustajia koulutusvientiin liittyvästä valtionhallinnosta. Haastattelut kerättiin 2009-2010 aikana. Empiirisen aineiston analyysi pohjautuu Naidoon (2010) esittämälle huomiolle vientivalmiudesta (export readiness), johon sisältyy muun muassa korkeakoulujen aiemmat kokemukset koulutusviennistä, johdon sitoutuminen koulutusvientiin ja eritoimijoiden väliseen yhteistyöhön.

Keskeiset johtopäätökset:

- Korkeakouluilla on toistaiseksi vain vähän kokemusta koulutusvientitoiminnasta ja sitä kautta myös vähän tietoa koulutusvientimarkkinoista ja opiskelijoiden vaatimuksista. Tällä on vaikutusta korkeakoulujen vientikompetenssiin (export competence).
- Johdon sitoutuminen (management commitment) koulutusvientiin kulminoitui yhtäältä varauksellisiin, mutta myös positiivisiin asenteisiin koulutusvientiä kohtaan. Koulutusviennin katsottiin olevan mahdollisuus uusiin tuloihin. Samalla haastateltavat toivat esille, että panostaminen koulutusvientiin vaatii investointeja.

- Eri toimijoiden välinen yhteistyö, joka kuvastaa tässä tutkimuksessa vientiin liittyvää koordinaatiota (export coordination) kulminoitui haastatteluissa institutionaaliseen, kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Yleisesti ottaen kansallisen yhteistyön nähtiin olevan suhteessa vähäistä ja korkeakoulut toimivat ensisijaisesti itsenäisesti. Osittain tähän vaikutti haastateltavien mukaan se, että muut korkeakoulut koettiin kilpailijoiksi. Haastatteluissa nousi myös esille selkeän kansallisen yhteistyörakenteen puuttuminen.
- Aineiston analyysin perusteella yksiselitteisempi lainsäädäntö tukisi koulutusvientiä paremmin ja kannustaisi myös korkeakoulujen johtoa sitoutumaan koulutusvientitoimintaan. Erityisesti tilauskoulutusta koskeva lainsäädäntö koettiin epäselväksi.
- Markkinastrategioita tulisi kohdentaa paremmin kohdemarkkinoihin sopivaksi. Esimerkiksi kehittyvissä maissa markkinalogiikka voi toimia hyvin erillä tavalla kuin mitä Suomessa, tässä voi kuitenkin olla tiedeala/koulutusalaeroja.
- Koulutusvientikokemusta voitaisiin lisätä esimerkiksi tutkimalla koulutusvientiä ja koulutusviennin kohdemarkkinoita, jakamalla hyviä esimerkkejä onnistuneista koulutusvientitoteutuksista, palkkaamalla ulkomaisia asiantuntijoita ja tekemällä yhteistyötä sellaisten ulkomaisten korkeakoulujen kanssa, joilla on koulutusvientiin pitemmät perinteet. Kirjoittajat peräänkuuluttavat myös vahvempaa kansallista koordinaatiota.

Delahunty, D., Phusavat, K., Kess, P., Kropsu-Vehkaperä, H., & Hidayanto, A. N. (2018). Globalisation and education: Case demonstration and lessons learned from Finland's education export. International Journal of Management in Education, 12(1). (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Tutkimus kohdistui Bangkok Metropolitan Administration (BMA) koulujen ja Oulun yliopiston väliseen koulutusvientiyhteistyöhön. Artikkelissa korostetaan erityisesti sidosryhmien näkökulmaa ja sen tavoitteena on kartoittaa koulutusviennin implementointiin liittyviä keskeisiä haasteita ja menestystekijöitä.

Tausta: Thaimaan osalta artikkelissa tuodaan esille Thaimaan kansallisia lähtökohtia koulutuksen kehittämiseen; koulutus nähdään keskeisenä toimena, joka edistää sekä taloudellista että sosiaalista kehitystä. Kirjoittajat korostuvat myös, että eräs koulutukseen liittyvä haaste onkin Thaimaassa pätevien opettajien puute, jonka seurauksena esimerkiksi PISA-tulokset ovat verrokkimaihin nähden huonompia.

Empiirinen case-esimerkkinä toimii Bangkok Metropolitan Administration (BMA) koulujen ja Oulun yliopiston välinen koulutusvientiyhteistyö. Yhteistyön keskiössä olivat opetus- ja hallintohenkilökunnalle räätälöidyt workshop-muotoiset koulutukset, jotka järjestettiin Bangkokissa ja Oulussa. Yhteistyön taustalla oli BMA-kouluissa tehty opetukseen liittyvät tutkimuksen, jonka johdosta oli tunnistettu tarve kouluttaa BMA-koulujen opettaja- ja hallintohenkilöstä. Yhteistyön käynnistymistä avitti myös koulutusviennin suurlähettilään yhteistyö BMA-koulujen edustajan kanssa.

Analyysissä nojataan toimintatutkimukseen, joka toteutettiin vuosien 2014–2016 aikana. Empiirinen aineisto kattaa lukuisia BMA-koulujen edustajien haastatteluita sekä kolme suomalaisten edustajien haastatteluita, jotka olivat koulutusvientihankkeesta etupäässä vastuussa. Analyysissä huomioitiin lisäksi tutkijoiden omia muistiinpanoja.

Keskeiset johtopäätökset:

- Aineiston perusteella koulutusvientihankkeen haasteiksi muodostuivat kommunikointiin liittyvät näkökulmat, kuten sähköpostien käyttö, jonka ei katsottu olevan hankkeen sujuvuuden kannalta parhain keino sekä viestintätapoihin liittyvät eroavaisuudet ja englannin kielen käyttäminen hankkeen pääasiallisena työkielenä (kielitaidon epätasaisuus osallistujien keskuudessa).
- Lisäksi aineistossa korostuivat hallintoon liittyvät haasteet, kuten yliopistohenkilökunnan työsuunnitelmien aikataulujen yhteensopimattomuus lyhyellä aikavaroituksella tulevien koulutusvientihankkeiden suhteen ja taloushallinnon byrokraattisuus.
- Eräs koulutusvientihankkeen tiimoilta tunnistettu haaste olivat myös epäselvät arvolisä-verokäytänteet ja hankaluudet tulkita sitä koskevaa lainsäädäntöä asianmukaisesti.
- Analyysin tulokset osoittivat, että koulutusvientihankkeen menestyksekkään toteutumisen kannalta on tärkeää, että siinä mukana olevilla henkilöillä on sellainen asema, joka mahdollistaa päätöksentekemisen eri koulutusvientitoimintaan liittyvissä vaiheissa.
- Kansallisten edustajien mukana oleminen koettiin myös hyödylliseksi, samoin kuin paikallisen (thaimaalaisen) koordinaattorin toiminta ja tämän johdosta sidosryhmäyhteistyö sekä paikallistuntemus nähdään analyysin perusteella tärkeäksi. Henkilökohtaisten suhteiden merkitys korostui etenkin aluksi, mutta samalla myös esimerkiksi nopea vastausaika asiakkaan tiedusteluihin katsottiin tukevan toimijoiden keskinäistä luottamusta.
- Lopuksi kirjoittajat korostavat, että koulutusvientitoiminnan onnistumisen näkökulmasta kulttuurien välinen viestintä (intercultural communication) on eräs keskeinen asia johon tulisi kiinnittää jatkossa huomiota. Samalla kirjoittajat nostavat esille rakenteellisten ja hallinnollisten seikkojen sujuvuuden ja muistuttavat, että jähmeät käytänteet eivät ole parhain keino luottamuksen saavuttamiseen.

Delahunty, David (2016): Educational export: ASAP. An action research analysis of the pilot projects between Bangkok Metropolitan Administration (BMA) and the extension school (TOPIK) of Oulu University. Oulun yliopisto. (Pro gradu – tutkielma)

<http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201603181330.pdf>

Tavoite ja tausta: Tutkimuksessa tarkasteltiin Bangkok Metropolitan Administration (BMA) ja Extension School of Oulu University (TOPIK) yhteistä koulutusvientihanketta, jonka puitteissa BMA-opettajille järjestettiin koulutusta. Tutkimuksen tavoitteena oli identifioida keskeiset näkökulmat ja väärinkäsitykset, jotka projektin aikana havaittiin. Tutkimuksessa sovellettiin toimintatutkimusta. Tutkimuksen empiirinen aineisto koostui haastatteluista ja tutkijan henkilökohtaisista muistiinpanoista.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella keskeiset haasteet projektissa liittyivät muun muassa aikataulun ja koulutusmuodon muutoksiin, laskutukseen liittyviin käytänteisiin ja dokumentaatioon
- Yhteistyön sujuvuutta edistävät paikallisen partnerin tuki ja henkilökohtaiset suhteet. Toisaalta myös kansallisen tason sitoutuminen hankkeeseen (esim. Suomen suurlähetystö) edistävät hankkeen toteuttamista.
- Koulutusviennin edistämisessä keskeisiä näkökulmia ovat joustavuus ja kulttuuritietoisuuden lisääminen.

Haapaniemi, Maria (2016): Koulutuksen asiantuntijana vieraassa kulttuurissa. Suomalainen koulutusvientiasiantuntijatyö sekä kulttuuriäly. Tampereen ammattikorkeakoulu. (YAMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121160/Haapaniemi_Maria.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Tutkimus kohdistuu opettajien täydennyskoulutuspalveluita tarjoavan koulutusyrityksen koulutusviennin edistämiseen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli valmistella valmennusalan koulutusyritykselle verkostostrategia. Verkostostrategian katsotaan työssä mahdollistavan verkoston rakentamisen ja verkostointiin liittyvien riskien ja mahdollisuuksien tunnistamisen. Tutkimus toteutettiin konstruktivisena tutkimuksena.

Keskeiset johtopäätökset:

- Osana verkostostrategian kehittämistä tunnistettiin suomalaisen koulutusviennin edistämiseen liittyviä kehittämiskohteita, kuten vienninedistämistilaisuuksien ontuvat järjestelyt (aikaa verkostoitua potentiaalisten ulkomaisten asiakkaiden kanssa erittäin vähän).
- Eri toimijat (yritykset ja oppilaitokset) kilpailevat myös keskenään, jolloin asiakkaiden tarpeisiin voidaan vastata vain osittain.

Huovinen, Suvi (2011): Export of Education: Case HAAGA-HELIA University of Applied Sciences. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. (YAMK opinnäytetyö)

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/33602/Master%20Thesis%20-%20Export%20of%20Education%20-%20Huovinen.pdf?sequence=1>

Tavoite ja taustoitutus: Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millainen on koulutusviennin prosessi ja mitkä ovat sen keskeisemmät osa-alueet. Työssä keskityttiin erityisesti koulutusvientikonseptin määritelmään Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa, koulutusvientitoiminnan prosessin kuvaukseen sekä koulutusviennin toteutustapoihin korkeakouluissa. Työn empiirisenä aineistona olivat asiantuntijahaastattelut (suomalaisten ja ulkomaalaisten korkeakoulujen edustajat). Tutkimuksessa sovellettiin toimintatutkimusta.

Keskeiset johtopäätökset:

- Koulutusviennillä viitataan suomalaisen osaamisen viemistä ulkomaille asiakkaan tarpeet huomioiden, joskin kansainvälisestä näkökulmasta ilmiö liittyy monikansalliseen koulutukseen (transnational education), jolloin keskiössä on erityisesti opiskelijarekrytointi.
- Empiiriseen aineistoon perustuen koulutusvientitoiminta palvelusta on muodostettu malli, joka sisältää ydintoiminnot (tutkintokoulutus, kurssit jne.), mahdollistajat (kuten markkina-analyysit ja fasilitetit) sekä kohentajat (enhancement), joihin mallin mukaan kuuluvat mm. opiskelijoiden tukipalvelut.
- Empiirisen aineistoon perustuen voidaan myös esittää koulutusvientitoiminnan prosessi, jossa korostuu mm. strategiseen suunnitteluun, tietopohjaiseen toimintaan (markkina-analyysit, asiakaskartoitus jne.), sopimukseen ja toiminnan implementointiin liittyviä näkökulmia.

Hölttä, Seppo; Tähkämaa, Juha; Cai, Yuzhuo (2012): Koulutusvienti Kiinaan. Ammattikasvatuksen aikakauskirja. 4/2012. (Selvitykset ja katsaukset)

https://akakk.fi/wp-content/uploads/Aikak_2012_4_lehti.pdf

Keskeiset huomiot: Kiina tarjoaa huomattavan koulutusvientimarkkinan myös suomalaisille toimijoille, sillä nopean yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen myötä koulutuksen alalla on lukuisia tarpeita ja halukkuutta koulutustoiminnan kehittämiseen. Esimerkiksi Kiinassa on tarvetta opettajien pedagogiselle koulutukselle, rehtorien ja koulun hallintohenkilökunnan täydennyskoulutukselle ja koulutusorganisaation kehittämistyölle. Suomen hyvä maine (esimerkiksi opettajankoulutuksessa) edesauttaa suomalaisten ja kiinalaisten välistä koulutusvientiyhteistyötä. Koulutusvientitoiminnan edellytyksenä kuitenkin on, että tuotteet ovat kunnossa ja asiakkaan tarpeet on kartoitettu.

Suomalaisen koulutusvientitoiminnan haasteet Kiinassa linkittyvät muun muassa siihen, että Suomi on pieni toimija suhteutettuna Kiinan tarpeisiin ja päätöksentekokulttuurimme on erilainen. Tämän johdosta suomalaisten toimijoiden tiiviimpi yhteistyö, paikallinen tuntemus ja läsnäolo Kiinan markkinoilla on erityisen tärkeää. Kiinassa myös ranking-listojen merkitystä korostetaan, jolloin useilla suomalaisilla korkeakouluilla voi olla todellinen uskotavuusongelma; miten todentaa laadukas toiminta ilman ranking-listojen tuomaa meriittiä. Koulutusvientitoiminnan tulisi perustua myös aitoon yhteistyöhön kiinalaisten ja suomalaisten välillä, jolloin epäonnistumisen riski voidaan minimoida ja siten välttää epäedullinen maine. Lopulta koulutusvientitoiminnan kehittäminen on pitkäjänteistä toimintaa. Tällöin luontevinta on vahvistaa jo olemassa olevia suhteita ja edistää koulutusvientitoimintaa sitä kautta.

Issakainen, Susanna (2017): Development of higher education institution's organization and competence from the education export viewpoint. Case: Laurea University of Applied Sciences. Saimaan ammattikorkeakoulu. (YAMK opinnäytetyö)

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/124109/Issakainen%20Susanna%20Thesis%202017%20Final.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tavoite ja tausta: Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää korkeakoulun koulutusviennin menestystekijöitä. Tutkimuksessa etsittiin vastausta seuraavaan kysymykseen: miten ammattikorkeakouluorganisaation olisi valmistauduttava ja kehitettävä toimintaansa aloittaessaan menestyksekkään koulutusviennin. Opinnäytetyön aineisto koostui ryhmähaastatteluista, jotka edustivat tapauskorkeakoulun (Laurea ammattikorkeakoulu) henkilökuntaa. Aineiston analyysissä sovellettiin muutosjohtamisen viitekehystä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella menestyksekkäs koulutusvienti edellyttää selkeää visiota kansainvälisestä toiminnasta, joka kattaa muitakin osa-alueita kuin lukuvuosimaksujen keräämisen.
- Tulosten perusteella opinnäytetyö sisältää korkeakoulujen johdolle suunnatun muistilistan, jossa esitetään käytännönläheisiä huomiota koulutusvientitoiminnan tukemiseksi (esim. määrittelet tehtävät ja vastuut sopimuksissa, laadi kriteeristö erilaisille kumppanuuksille jne.)

Karppinen, Leena (2019): The ways export promotion programs help companies in exporting processes – A single case study of Education Finland. Aalto yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

<https://aaltodoc.aalto.fi/handle/123456789/39328>

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä selvitettiin koulutusviennin edistämishojelmien roolia yritysten koulutusvientitoiminnassa. Tutkimus kohdistuu koulutusviennin edistämishojelmaan Education Finlandin toimintaan (ml. edistämishojelman jäsenyritykset). Empiirinen aineisto koostui asiantuntijahaastatteluista.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että viennin edistämishojelmat tukevat koulutusalan yrityksiä tarjoamalla palveluita neljässä eri kategoriassa: koulutusvientimotivaation edistämiseen liittyvät palvelut, koulutusviennin suunnittelua tukevat palvelut, koulutusvientitoiminnan tukemista koskevat palvelut ja maabrändin edistämistä koskevat palvelut. Nämä palvelut voitaisiin edelleen segmentoida eri yritysryhmiin sopiviksi tehokkuuden lisäämiseksi. Esimerkiksi koulutusviennin alkuvaiheessa tuen tarve voi olla toisenlaista verrattuna koulutusvientitoimintaa jo pitkään toteuttaneisiin yrityksiin.

Kantola, M.; Kettunen, J. (2012): Integration of education with research and development and the export of higher education, On the Horizon, 20(1), 7 – 16. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Artikkelin tavoiteena on esittää viitekehys, jossa yhdistyvät koulutusvientiä hyödyttävällä tavalla innovaatiopedagogiikka, korkeakoulujen strateginen suunnittelu ja TKI-toiminta. Kirjoittajat korostavat, että innovaatiopedagogiikka tarjoaa mahdollisuuksia koulutusvienti-toiminnan laajempaan tarkasteluun.

Tausta: Empiirisenä aineistona artikkelissa on yhtä tapauskorkeakoulua (Turun ammattikorkeakoulu) koskevan TKI-toiminnan kansallinen ja kansainvälinen verkostoituminen. Empiirinen case taustoitetaan erityisesti osaksi eurooppalaista korkeakoulualuetta, jonka yhdeksi tavoitteeksi kirjoittajat mainitsevat toimivan ”koulutuksen tietotriangelin” (knowledge triangle of education) muodostamisen koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatioiden välille. Tämän he katsovat edesauttavan mm. taloudellista kasvua ja sosiaalista inklusiota. Innovaatiopedagogiikalla kirjoittajat viittaavat etenkin alueellisen kehittämisen ja verkostomaisen oppimisen muodostamaan kokonaisuuteen, joka kirjoittajien mukaan sisällytetään joustaviin opetussuunnitelmiin (curriculum) yhdessä yrittäjämäisyyden (entrepreneurship) ja kansainvälisyyden kanssa.

EU-projekteilla ja verkostoilla on kirjoittajien mukaan ollut merkittävä rooli Turun ammattikorkeakoulun toteuttamassa koulutusviennissä. Taustoituksessa nostetaan myös esille kansallisia näkökulmia, kuten FinPron luotsaaman Future Finland Learning -verkoston muodostamisen. Artikkelissa esitetään Turun ammattikorkeakoulun strategian mukainen tietotriangeli, jossa yrittäjyys, TKI ja kansainvälistyminen on integroitu osaksi koulutusta.

Keskeiset johtopäätökset:

- Asiakaslähtöiseen ja monitahoiseen toimintaan perustuva innovaatiopedagogiikka tukee työpaikkojen innovaatioita.
- Eräs keskeinen elementti tietotriangelissa on joustava opetussuunnitelma. Kirjoittajat toteavat, että jatkossa tietotriangelisiin olisi hyödyllistä sisällyttää myös opiskelijoiden oppiminen soveltavassa tutkimuksessa ja kehityshankkeissa. Tämä mahdollistaa heidän mukaansa mm. opintoaikojen lyhentämisen, työllistymisen edistämisen projektikokemuksen myötä ja mallin hyödyntämisen koulutusvientitoiminnassa.
- Turun ammattikorkeakoulussa innovaatiopedagogisia lähtökohtia on hyödynnetty muun muassa siten, että oppimisympäristö on monitieteinen. He myös painottavat oppimiskontekstien moninaisuutta; oppimista voi tapahtua myös työpaikoilla. Samalla yritysten ja korkeakoulujen välinen monipuolinen yhteistyö laajentaa korkeakoulujen partneripalveluita (university partner services). Erääksi esimerkiksi kirjoittajat mainitsevat opiskelijan yritykselle laatiman kansainvälisyysuunnitelman, joka sisälsi konkreettisia huomioita markkinatoiminnan uudelleen kohdentamisesta.
- Strategisilla partnereilla on suuri merkitys koulutusvientitoiminnassa. Innovaatiopedagogiikan hyödyntäminen koulutusviennissä mahdollistaa toimijoiden välisen yhteistyön ja edesauttaa siten myös monipuolista oppimista.
- Kansallisen toiminnan osalta kirjoittajat katsovat, että FinPro on tärkeä yhteistyöfoorumi, mutta tämän ohella he pitävät tärkeänä strategisia kansainvälisiä yhteyksiä muihin korkeakouluihin. Kansainvälisen partnerikorkeakoulujen avulla voidaan mm. laajentaa kansainvälistä yritysyhteistyötä ja sitä kautta edistää koulutusvientiä.

Kitinoja, Helli; Mäkeläinen, Ville-Pekka; Medina, Julio Vallejo; Virkamäki, Ari (toim.) (2017): Development of Cooperation in Latin America: Collaboration in Education, Research and Business - Opening up new opportunities. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. (Selvitykset ja katsaukset).

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/123021/B119.pdf?sequence=1>

Keskeinen sisältö: Julkaisussa tarkastellaan koulutukseen ja kansainväliseen liiketoimintaan linkittyvää yhteistyötä Latinalaisessa Amerikassa. Julkaisu koostuu 13 artikkelista, jotka ovat teemoitettu seuraavasti: 1) Latinalaisen Amerikan toimintaympäristö kulttuuri- ja koulutuksellisesta näkökulmasta, 2) Koulutusyhteistyö Latinalaisessa Amerikassa, 3) Latinalaisen Amerikan liiketoimintaympäristö ja 4) Uudet liiketoimintamahdollisuudet. Artikkeleiden kirjoittajat edustavat Seinäjoen ammattikorkeakoulun toimijoita ja sidosryhmien edustajia.

Koveshnikov, Alexei (2016): This Is Reputation-Driven Activity. Higher Education as a Service Export and the Role of Partnerships. Aalto yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

http://epub.lib.aalto.fi/fi/ethesis/pdf/14385/hse_ethesis_14385.pdf

Tavoite ja tausta: Tutkimuksessa tarkasteltiin korkeakoulutusta palvelutuotteena. Koulutusvienti rajattiin tutkimuksessa kaupallisesti toteutettujen opintokokonaisuuksien järjestämiseen ulkomailla. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisia edellytyksiä korkeakoulussa on tämänkaltaiselle koulutusviennille. Tutkimuksessa huomioitiin myös korkeakoulujen välisten kumppanuuksien rooli osana koulutusvientitoimintaa. Tutkimukseen sisältyi kaksi tapausyksikköä yhdestä yliopistosta.

Keskeiset johtopäätökset:

- Korkeakoulujen toteuttaman koulutusviennin keskiössä on opetus-oppimisprosessi, joka edustaa ”pehmeää palvelua” (soft service). Tämä asettaa tietyntylaiset edellytykset koulutusvientimarkkinoille siirryttäessä, kuten palvelun ytimessä olevan korkean kontrollin.
- Kumppanuudet ovat korkeakoulujen toimintaympäristön huomioiden luonteva väylä etsiä uusia markkinoita. Tällöin keskiössä ovat kokemuksellinen tieto ja markkinoiden hyvä tuntemus.

Kurkisu, Essi (2016): The adaption process and challenges of education export. Turun yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

<https://www.utupub.fi/handle/10024/121974>

Tavoite ja tausta: Tutkielmassa tarkastellaan koulutusviennin adaptaatioprosessiin (adaptation process) liittyviä haasteita tapausyrityksen kolmessa koulutusvientihankkeessa. Tutkimuksessa esitetään koulutusviennin eri toimintamuotoja, koulutusviennin adaptaatiota ja siihen liittyviä haasteita. Tutkielman empiirinen aineisto sisältää haastatteluja.

Keskeiset johtopäätökset:

- Koulutusviennin adaptaatioprosessiin sisältyy lukuisia haasteita, jotka linkittyvät muun muassa rahoitukseen, erilaisiin arvoihin ja yhtäkkisiin muutoksiin.
- Koulutusvientitoiminnan kehittämiseksi onkin keskeistä huomioida ennakoon esimerkiksi erilaiset arvot ja rahaliikenteen sujuvuuden varmistaminen.

Lönnqvist, A., Laihon, H., Cai, Y., & Hasanen, K. (2018). Re-framing education export from the perspective of intellectual capital transfer. Journal of Studies in International Education, 22(4), 353-368. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite. Artikkelissa tarkasteltiin koulutusvientiä erityisesti intellektuaalisen pääoman (intellectual capital) näkökulmasta siten, että koulutusvienti käsitteellistetään kaksisuuntaiseksi prosessiksi, joka hyödyttää sekä koulutusviennin tarjoajaa että sen vastaanottajaa. Artikkelissa kysyttiin, että millä tavoin intellektuaalisen pääoman siirtoa (intellectual capital transfer) voidaan käyttää koulutusvientitoiminnan analyttiseen tarkasteluun?

Tausta: Koulutusvienti nähdään keinoksi lisätä (kehittyvissä maissa) intellektuaalista pääomaa ja vastaanottavan tahon omia käytänteitä, mutta myös liiketoiminnaksi, jolla voi olla akateemisia ja sosiaalisia vaikutuksia. Intellektuaalisen pääoman viitekehys korostaa koulutusvientiä mm. tiedollisena ja koulutuksellisenä osaamisena, sosiaalisena verkostona, josta on kansallista hyötyä sekä koulutuksen tarjoajalle että vastaanottavalle taholle.

Suomalainen koulutusvientiä tarkastellaan kehittyvänä, kohtuullisen uutena toimintona, johon sisältyy jo jonkin verran kokemusta, mutta ei erityisen pitkältä aikaväliltä. Suomalaisessa koulutusvientikontekstissa on myös ilmennyt, että strategiat jäävät sinänsä etäälle käytännöstä ja että niiden taustalla toimiviin periaatteisiin ei itsestään selvästi ole sitouduttu; koulutusvienti ei siis sinänsä ole suoraviivainen liiketoimintamuoto.

Tutkimus (tapaustutkimus) kohdistuu Tampereen yliopiston Johtamiskorkeakoulun Vietnamin järjestettyihin koulutusvientihankkeisiin (maisteriohjelmat, MPA-tutkinnot jotka vastaava MBA-tutkintoja), joita on järjestetty Vietnamin vuodesta 2011 lähtien. Empiirinen aineisto kattaa useita kymmeniä sähköposteja ja henkilökohtaisia keskusteluja, jotka koskevat koulutusvientitoteutusten suunnittelua ja arviointia. Tutkimuksessa on myös huomioitu kirjoittajien henkilökohtaiset havainnot ja koulutusvientitoteutuksia koskevat dokumentit (kuten yliopistokohtaiset strategiapaperit).

Analyysissä tuodaan esille sekä asiakkaan (customer perspective) että koulutustarjoajan näkökulma (provider perspective) intellektuaalisen pääoman tulokulmasta. Asiakkaan näkökulmassa painotetaan Vietnamin kansallisia päämääriä kehittää yhteiskuntaa markkinaperustaiseksi taloudeksi. Vietnamin korkeakouluissa on erityisesti tarvetta mm. osaavalle ja pätevälle opettaja- ja tutkijakunnalle. Tämänkaltaisessa kontekstissa Suomen hyvä hallinto ja siihen liittyvä korkeakoulutus näyttäytyvät kiinnostavana vaihtoehtona. Kirjoittajat myös toteavat, että suomalaisesta maisteritutkinnosta on yksilökohtaista hyötyä esim. työmarkkinoilla.

Keskeiset johtopäätökset:

- Koulutusvientitoiminnan haasteellisuus kulminoituu tässä tapausesimerkissä tiedon lokalisointiin; julkishallinnon käytänteet poikkeavat huomattavasti Suomen ja Vietnamin välillä, jolloin suomalaisia näkökulmia ei pystytä suoraan jalkauttamaan Vietnamiin, vaan kontekstuaalinen ymmärrys ja sensitiivisyys muodostivat keskeisen lähtökohdan koulutusviennille.
- Koulutusvientitoiminnalla parhaimmillaan pystytään tukemaan myös koulutuksen tarjoavan osapuolen tutkimusta ja opetusta. Rakenteellisesti menestyksessä koulutusvientitoiminta edellyttää kuitenkin toimivia prosessia ja selkeästi määriteltyä tuotetta. Prosessien toimivuus tulisikin varmistaa useilla tasoilla, kuten sisäisessä hallinnossa, pedagogisissa ratkaisuissa ja tietoteknisissä käytännöissä.
- Akateemiselle henkilöstölle olisi hyödyllistä luoda myös selkeät korvausmenetelmät ja kannustimet. Tällaiset toimet edellyttävät strategista suunnittelua, ja koulutusvientitoiminnan kasvaessa, myös korkeakoulukohtaista kulttuurin muutosta, mikä usein on hidas prosessi.
- Markkinoinnin osalta maineella on merkittävä rooli, toisaalta käytännön markkinoinnin siirtyessä useasta yliopistosta muodostuvan koulutusvientikonsortion Finland Universityn vastuulle, on Tampereen yliopiston henkilökunnalla ollut mahdollisuus keskittyä opetustyöhön.
- Koulutusvientitoteutukset vaativat laaja-alaista ymmärrystä. Intellektuaalisen pääoman viitekehys mahdollistaakin niiden tietoperustaisten asioiden tarkastelun, jotka asiakas koulutusviennin kautta on halukas hankkimaan. Se auttaa tarkastelemaan myös niitä resursseja, jotka tarjoajalla on koulutusvientitoiminnassa hyödyllistä olla.
- Intellektuaalisen pääoman näkökulma saattaa monipuolistaa koulutusvientiin liittyvää näkökulmaa akateemisen henkilöstön keskuudessa. Mikäli koulutusviennistä saatu hyöty ja arvo pystytään muotoilemaan moninaisemmin (ei siis vain taloudellisin keinoin) voi se rohkaista ja motivoida tutkijoita osallistumaan koulutusvientiin.

Medvedeva, A. (2018). University internationalization and international master's programs Helsingin yliopisto. (väitöskirja)

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/235249/Universi.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tavoite: Tutkimuksessa tarkasteltiin kansainvälisiä maisteriohjelmaa analysoimalla neljää englanninkielistä maisteriohjelmaa kolmessa suomalaisessa yliopistossa. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kansainvälistymisen käytäntöjä yliopistoissa ja maisteriohjelmissa, ja huomioida käytäntöjen suhde normatiivisiin ideoihin ja suunnitteluun. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös kansainvälisyyden kehittymistä huomioiden yhtäältä instituutio- ja ohjelmakohtaiset kansainvälisyyskäytännöt sekä toisaalta normatiiviset ideat ja suunnittelu. Tämänkaltaiset huomiot ovat osittain vastaavia myös koulutusvienti-ilmiön kanssa.

Tausta: Kansainvälisyys ymmärretään tutkimuksessa tyhjänä käsitteenä, joka on sosiaalisesti rakennettu ja jonka merkitykset tarkentuvat kontekstisidonnaisesti. Makrotason kansainvälistymisen nähdään tutkimuksessa tähtäävän laaja-alaiseen yhteiskunnalliseen vaikutukseen, jolla on yhtymäkohtia taloudellisten ja poliittisten olosuhteiden kanssa. Tällöin yliopistojen akateemisten tavoitteiden huomioiminen osana kansainvälistä toimintaa jää kansallisessa kansainvälistymistä koskevassa suunnittelussa marginaaliin. Vastaavasti englanninkieliset maisteriohjelmat edustavat tutkimuksessa pitemmän aikavälin kansainvälistymistä ja tuovat esille yksilön näkökulmaa ja ruohonjuuritason toimintaa kansainvälistymiseen, joka usein jää kilpailukyvyyn ylläpitämisen varjoon. Tutkimuksessa tuodaan esille korkeakoulutuksen kansainvälistymiseen liittyviä, ristiriitaisiakin näkökulmia ja tavoitteita, jotka osaltaan kuvastavat yliopistoihin kohdistuvia odotuksia.

Tutkimuksen aineisto koostuu kansallisista dokumenteista ja koulutusohjelmaa koskevista haastatteluista. Aineisto analysoitiin soveltamalla diskurssianalyysiä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella normatiivinen idea kansainvälisyydestä, kansainvälisyyden suunnittelu ja kansainvälisyyskäytännöt jäävät toisistaan irrallisiksi kokonaisuuksiksi. Yliopistojen osalta kansainvälisyys näyttäytyykin reaktiivisena eikä niinkään tulevaa ennakoivana toimintana.
- Toisaalta myös yliopiston sisällä kansainvälisyys näyttäytyy ristiriitaisena; yliopistot pyrkivät suunnittelemaan kansainvälistä toimintaa laajana kokonaisuutena, huomioimatta kuitenkaan henkilökunnan ja opiskelijoiden näkökulmia kansainvälisyyteen, jolloin kansainvälisyyden täyttä potentiaalia ei pystytä täysin hyödyntämään.
- Käytännötoiminnassa kansainväliseen toimintaan liittyvät haasteet ovat myös usein monimutkaisempia, kuin mitä kansainvälisen toiminnan suunnittelussa esitetään. Esimerkiksi kotikansainvälistymiseen ja kansainvälisten opiskelijoiden integraatioon liittyvät kysymykset ovat käytännössä monitahoisia.

Nieminen, Jussi (2017): The Impact of Networks on Finnish Education Export: Case Finland University. Turun yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

<https://www.utupub.fi/handle/10024/143810>

Tavoite ja tausta: Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää verkostojen vaikutusta koulutusvientikonsortioiden kansainvälistymisessä. Tutkimus toteutettiin tapaustutkimuksena ja se kohdistui Finland University -koulutusvientikonsortioon. Tutkimuksen empiirinen aineisto sisältää haastatteluaineistoa. Aineiston analyysissä sovellettiin Zain & Ng'n viitekehystä yritysten kansainvälistymiseen.

Keskeiset johtopäätökset:

- Johtopäätösten perusteella investoiminen yhteistyöverkoston kehittämiseen, hallintaan ja ylläpitämiseen on tärkeää. Moninaiset verkostot ja yhteydet luovat toiminnalle edellytyksiä; uudet mahdollisuudet löytyvät odottamattomista paikoista.

Schatz, M. (2016b). Engines without fuel? – Empirical findings on Finnish higher education institutions as education exporters. Policy Futures in Education, 14(3), 392-408. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, että millä tavoin korkeakoulut hahmottavat oman roolinsa koulutuksen viejinä. Artikkelissa keskityttiin erityisesti korkeakoulun toteuttamiin koulutusvientitoimintoihin, koulutusviennin tärkeyteen korkeakouluissa, korkeakoulujen rooliin kansallisessa koulutusviennissä ja niihin toimiin jotka kansallista koulutusvientiä parhaiten edistäisivät.

Tausta: Artikkelin empiirinen aineisto koostui sellaisista korkeakoulun henkilökunnan edustajista, jotka työskentelivät korkeakoulujen kansainvälisissä palveluissa ja jotka olivat osallistuneet kansallisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn järjestämiin KV-kevätpäiviin vuonna 2015. Tällä rajauksella pyrittiin varmistamaan, että kyselyyn vastaajilla on samankaltainen taustatieto koulutusvientiin liittyvistä kansallisista toimenpiteistä. Tutkimuksen tekijä myös itse osallistui kyseiseen tapahtumaan ja sai näin mahdollisuuden kertoa omasta tutkimukseen, jolloin kyselyyn vastaajilla oli myös taustatietoa tutkimuksesta. Tutkimuksen kohderyhmä rajattiin hallintohenkilökuntaan, sillä sen katsottiin valottavan koulutusvientipolitiikan käytäntöä ja edustavan siten ruohonjuuritason toimintaa (verrattuna poliittisiin puheisiin). Kysely toteutettiin sähköisenä online-kyselynä ja siihen vastasi yhteensä 29 korkeakoulujen edustajaa eri puolilta Suomea. Aineisto analysoitiin laadullisella sisällön analyysillä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Vastauksissa nousi esille, että koulutusvientiä koskevan poliittisen päämäärien ja tavoitteiden epämääräisyys jättää toimijoille paljon tulokinnan varaa. Tämä heijastui erityisesti koulutusvientitoimintoja koskevana monimuotoisuutena.
- Vastausten perusteella, korkeakoulujen toteuttama pääasiallinen koulutusvientituote edustaa kursseja ja ohjelmia (courses, training and programmes) sisältäen laajan joukon erilaisia toteutuksia täydennyskoulutuksesta ja lyhytkursseista aina tutkintoon johtaviin toteutuksiin. Vastaajat suhtautuvat myös varauksella korkeakoulujen aktiiviseen ja merkittävään rooliin koulutusviennissä. Vastaavasti tutkimustulosten mukaan, vain pieni

osa vastaajista kertoi, että koulutusvienti on heidän edustamassaan korkeakoulussa priorisoitu merkittäväksi toiminnaksi. Suurin osa vastaajista totesikin, että korkeakoulukohdattaiset strategiat koulutusviennille ovat puutteellisia, lisäksi vastaajat kokivat, että koulutusvientitoimintaan ei ole riittävästi resursseja eikä tukea.

- Tutkimustuloksen perusteella kansalliset strategiset päämäärät koulutusviennille eivät ole vielä täysin toteutuneet korkeakoulutasolla, ainakaan siten että koulutusvienti olisi korkeakoulujen kansainvälisen toiminnan keskiössä. Tutkimustulosten perusteella koulutusvientistrategiassa asetettu tavoite, jonka mukaan korkeakoulujen odotettiin laajentavan merkittävästi uutta liiketoimintaa, näyttäytyykin ylioptimistisena.

Sevostjanov Aleksei (2011): Koulutuspalveluvienti: case: Focus on Finland-Lahden ammattikorkeakoulun liiketalouden alan pilottihanke. Lahden ammattikorkeakoulu (amk opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/29232/Sevostjanov_Aleksei.pdf?sequence=1

Tavoite ja tausta: Työn tavoitteena oli yhtäältä kartoittaa kansallisia korkeakouluja koskevia koulutusvientistrategioita ja kansalliseen koulutusvientiin liittyviä mahdollisuuksia. Toisaalta työssä selvitettiin Lahden ammattikorkeakoulun koulutusvientiä koskevien strategioiden suhdetta kansallisiin päämääriin. Erityinen huomio opinnäytetyössä oli koulutusvientinä toteutetussa Focus on Finland -koulutusohjelmassa. Opinnäytetyön puitteissa toteutettiin myös kysely, jonka kohderyhmänä olivat koulutusvientitoteutuksessa (Focus on Finland -ohjelma) opiskelleet intialaiset opiskelijat.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimuksessa ilmeni, että koulutusviennin osalta Suomen valtteja ovat suhteessa tasokas koulutusjärjestelmä ja PISAn myötä saavutettu maine.
- Opiskelijoille suunnatun kyselyn tuloksien mukaan opiskelijat olivat pääosin tyytyväisiä saamaansa opetukseen, joskin opiskelijat odottivat työllistyvänsä ohjelman jälkeen Suomeen, jota kuitenkin ei Focus on Finland -ohjelman puitteissa ollut mahdollista taata.
- Johtopäätösten perusteella opinnäytetyö sisältää kehitysehdotuksia vastaavanlaisen koulutusvientitoiminnan jatkoa ajatellen. Kehitysehdotuksissa korostetaan mm. opiskelijoiden perehdyttämistä jo lähtömaassa, kielitaidon varmistamista ja koulutuksen järjestämistä periodisidonnaisella tavalla.

Sharif, Tajzan (2013): Importing Educational Services from Finland to Kurdistan. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. (AMK opinnäytetyö)

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/67805/Sharif_Tajzan.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä tarkasteltiin Kurdistanin alueelle suuntautunutta koulutusvientiä. Opinnäytetyössä keskitytään seuraaviin kysymyksiin: mitä koulutuskäytänteitä Kurdistanin alueelle pitäisi tuoda? Ja millä tavoin koulutuspalveluita Kurdistanin alueelle Suomesta voidaan tuoda (sisältäen sekä palvelun että tuotteen)? Työssä analysoitiin Kurdistanin alueen ja Suomen koulutusjärjestelmä sekä valmisteltiin implementointisuunnitelma, joka myöhemmin toteutetaan suomalaisten koulutusvientitoimijoiden ja paikallisen partnerin yhteistyönä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Paikallisen partnerin (peruskoulutukseen keskittynyt Future Leaders) toimintaa tuetaan erityisesti opetushenkilökunnalle suunnatulla koulutuksella ja suomalaisilla oppimateriaaleilla. Paikallisen toimijan (Future Leaders) laatimassa opetussuunnitelmassa sovelletaan osittain suomalaista lähestymistapaa, unohtamatta kuitenkin Kurdistanin perusopetusjärjestelmää.
- Johtopäätöksissä esitetään myös käytännön implementointitoimintaan liittyviä näkökulmia kuten oppimateriaaleja koskeva kuljetussuunnitelma.

Sievälä, Jouni (2018): Koulutusvientimallin suunnittelu. Tiimeistäkö tarvittava lisäresurssi? Jyväskylän ammattikorkeakoulu. (YAMK opinnäytetyö)

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/157700/Koulutusvientimallin%20suunnittelu.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tavoite ja tausta: Opinnäytetyössä kartoitettiin kohdeoppilaitoksen (ammattiopisto Siesian) henkilökunnan kiinnostusta ja motivaatiota sitoutua koulutusvientitoimintaan. Työn tavoitteena oli muodostaa yhteistyössä koulutusvientiin sitoutuneen henkilökunnan kanssa toteutuskelpoinen koulutusvientimalli tapausoppilaitoksen tarpeisiin. Tutkimuksessa sovellettiin etnografista menetelmää ja tiimitorian viitekehystä. Analyysiosuudessa hyödynnettiin Aktantti-mallia.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimuksen tuloksena muodostettiin koulutusvientiin sopiva toimintamalli, joka mahdollistaa koulutusviennin käytännön toiminnan. Tutkimuksen avulla pystyttiin myös sitouttamaan koulutusviennistä kiinnostuneet työntekijät ja oppilaitoksen johto koulutusvientitoimintaan.

Tuunanen, Jarmo (2010): Maksullisen tutkintoon johtavan tilauskoulutuksen järjestäminen Venäjällä. Mikkelin ammattikorkeakoulu. (YAMK opinnäytetyö)

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/12771/opinn2010A1376.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tavoitteet ja tausta: Tutkimuksessa selvitettiin, että millaisia edellytyksiä suomalaisilla ammattikorkeakouluilla on järjestää koulutusvientinä toteutettua tutkintoon johtavaa koulutusta (tilauskoulutus). Tutkimuksen kohdealueena oli erityisesti Venäjä. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää tilauskoulutukseen liittyviä haasteita esimerkiksi koulutuksen talouden ja laadunvarmistuksen näkökulmista. Tutkimuksessa hyödynnettiin sekä ammattikorkeakoulujen kokemuksia (mm. Mikkelin ammattikorkeakoulu) koulutusviennistä että eurooppalaisia esimerkkejä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tilauskoulutus edellyttää järjestäjältä panostusta sekä koulutuksen suunnitteluun ja toteutukseen että markkinointiin.
- Erityistä huomiota tulee kohdistaa sopimusjuridiikkaan, sopimuksiin ja resurssien hallintaan.

- Keskiössä ovat myös strateginen suunnittelu (kuten toimivat prosessit) ja huolellinen perehtyminen kohdemaan kontekstiin (kuten lainsäädäntö).
- Kansainvälisestä näkökulmasta tarkasteltuna tilauskoulutusta yleisempiä ovat opiskelijoilta perityt lukukausimaksut.

Vanhanen, Riikka (toim.) (2016): Export of Education by Finnish Universities of Applied Sciences. Reflection on best practices. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. (selvitykset ja muut kirjoitukset

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/118723/JAMKJULKAISUJA2262016_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Keskeinen sisältö: Viimeisten vuosien aikana suomalaiset ammattikorkeakoulut ovat systemaattisesti kehittäneet koulutusvientitoimintaa ja siihen liittyviä palveluita. Koulutusvientitoiminnasta onkin muodostunut oma erityinen toiminta-alue, jonka menestys ei ainoastaan ole riippuvainen laadukkaasta opetuksesta, vaan myös vaatii uudenlaista taitoa ja ajattelutapaa korkeakoulutoimijoilta. Julkaisu tarttuu tähän aiheeseen tarjoamalla kokemuserustaisia esimerkkejä koulutusvientitoiminnasta.

Julkaisu sisältää yhteensä 19 artikkelia, joiden kirjoittajat edustavat 13 suomalaista ammattikorkeakoulua ja niiden tärkeimpiä sidosryhmiä. Julkaisu onkin kattava läpileikkaus ammattikorkeakoulujen koulutusvientitoiminnasta. Julkaisun artikkelit on jaoteltu seuraaviin teemoihin: 1) koulutusvientitoiminnan integroiminen osaksi ammattikorkeakoulujen organisaatorakennetta (sisältäen koulutusvientitoiminnan taustalla olevat motiivit ja toiminnan edistämiseen tähtäävät kehitysehdotukset), 2) koulutusvientitoiminnan toteuttamiseen vaadittava osaaminen sekä yksilö- että instituutiotasolla, 3) koulutusvientitoiminnan maakohdattaisia esimerkkejä sekä 4) koulutusvientitoimintaan liittyviä erityisiä kehityskohteita, kuten opiskelijatoiminnan hyödyntämisen osana koulutusviennin kehittämistyötä.

3.12. Koulutuspolitiikka

Cai, Y., & Hölttä, S. (2014). Towards appropriate strategies for international cooperation with Chinese higher education: The Finnish case. Teoksessa: Cai, Y.. & Kohtamäki, V (Eds.) Transformation of Higher Education in Innovation Systems in China and Finland. Tampere University Press. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Useilla Euroopan Unionin mailla on kiinnostusta tehdä kansainvälistä koulutusyhteistyötä Kiinan kanssa. Tähän liittyy kuitenkin haasteita. Eräs keskeinen, mutta vähemmälle huomiolle jäänyt haaste liittyy strategiseen suunnitteluun; millä tavoin EU-maiden tavoitteet vastaavat Kiinan tarpeita. Tämä artikkelin tavoitteena on tarkastella tähän liittyvää kontekstia suomalaisen koulutusvientiin liittyvän esimerkin kautta. Artikkelissa luodaan katsaus Suomen ja Kiinan odotuksiin ja näiden odotusten vastaavuuteen korkeakoulutuksen kansainvälistymisestä.

Tausta: Kiinan näkökulmasta kansainvälistymisen keskiössä on kansainvälisen maineen ja kilpailukykyyn vahvistaminen sekä korkeakoulutuksen laadun parantaminen. Erityisen merkittävä viimeaikainen kansainvälistymistä edistävä aloite on kansainvälisten yhteistyökoulujen (Sino-foreign joint education provision) kehittäminen, joka voi sisältää yhteisiä

oppilaitoksia ja ohjelmia tai koulutuspalveluita, joissa kohderyhmänä ovat Kiinan kansalaiset. Tämänkaltaisen yhteistyö edellyttää, että ulkomaisilla korkeakouluilla on kiinalainen partneri. Yhteistyötä koskevan Chinese-Foreign Cooperation in Running Schools -säädöksen mukaisia koulutustoteutuksia onkin toteutettu runsaasti etenkin 2000-luvun vaihteessa, mutta 2010-luvulle tultaessa osa ohjelmista lopetti toimintansa puutteellisten laadun ja huonon hallinnon vuoksi.

Korkeakoulujen kansainvälistymiseen liittyy Kiinassa kuitenkin vielä haasteita. Keskeisimpiä haasteita ovat länsimaisen ja sosialistisen ideologioiden väliset erot, ulkomaisten koulutus-toimijoiden puutteelliseen laatu, Kiinan alueellinen epätasapaino kansainvälisessä yhteistyön osalta ja englanninkielisten koulutuksen suhteessa vähäinen määrä. Näihin haasteisiin on pyritty vastaamaan mm. opiskelijaliikkuvuuteen liittyvillä taloudellisilla kannustimilla ja kansainvälisellä yhteistyöllä tunnettujen ulkomaisten korkeakoulujen kanssa. Opiskelijaliikkuvuuden osalta viimeaikaisena trendinä on ollut ulkomailla opiskelevien kiinalaisten määrällinen kasvu. Samalla yhteisohjelmia (Sino-Foreign Cooperation in Running Schools) on jatkettu ja Kiinan omat tavoitteet kiinalaisen koulutusviennin edistämiseksi ovat vahvistuneet.

Keskeiset johtopäätökset:

- Kiinan ja Suomen kansalliset kansainvälistymistavoitteet ovat sopusoinnussa keskenään ja ne parhaimmillaan tukevat toisiaan; Kiinan intresseissä on panostaa erityisesti koulutuksen laatuun ja Suomi taas katsoo koulutuksensa olevan laadukasta. Samalla Suomi on halukas lisäämään sekä lähtevää että saapuvaa opiskelijaliikkuvuutta, joka on myös Kiinan tavoitteena.
- Kiinan hallituksen näkökulmasta markkinaperustaisuus (marketisation, commercialisation) ovat sensitiivisiä aiheita, jonka johdosta koulutusvienti-termin (education export) käyttäminen ei ole välttämättä toimiva puhetapa, sillä se voidaan yhdistää Kiinassa epäonnistuneisiin yhteistyökokemuksiin huonolaatuisten ulkomaisten korkeakoulujen kanssa.
- Suomen ja Kiinan välisen yhteistyön haaste on myös se, että suomalaiset korkeakoulut ja koulutus eivät ole erityisen tunnettuja Kiinassa eivätkä suomalaiset yliopistot ole yleensä sijoittuneet kansainvälisissä ranking-listoissa erityisen korkealle.
- Koulutusviennin edistäminen Kiinassa edellyttääkin kontekstin hyvää tuntemusta. Esi-merkiksi yhteistyön alussa koulutusvienti (education export) -terminologian käyttäminen ei ole välttämättä mielekäästä. Samalla suomalaisen koulutuksen kiinnostavuuden ja tunnettavuuden lisäämiseksi on hyvä avata suomalaista koulutusjärjestelmää ja suomalaista yhteiskuntaa laajemmin (esim. PISA-menestys, koulutusta koskeva laadunhallinta sekä koulutuksen ja työelämän yhteydet).

Chung, J. (2017). Exporting Finnish teacher education: Transnational pressures on national models. Nordic Journal of Comparative and International Education (NJCIE), 1(1). (Vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Artikkelin tavoitteena oli analysoida suomalaisen opettajankoulutusta koskevaa koulutuspolitiikkaa ja erityisesti yliopistojen harjoituskoulujen (normaalikoulujen) mahdollista siirtämistä toiseen maahan. Artikkelissa kiinnostuksen kohteena oli ”lainanantajien” (lenders) näkökulma, joka perustui yhdestä suomalaisesta yliopistosta kerättyyn empiiriseen aineistoiin.

Tausta: Suomen PISA-menestys on herättänyt kansainvälistä kiinnostusta suomalaista opettajankoulutusta kohtaan. Suomalainen opettajankoulutus on tämän myötä ollut esillä myös Englannin opettajankoulutuksen kehittämistä koskevassa koulutuspoliittisessa dokumentissa (ns. White paper-dokumentissa), sillä normaalikoulu-mallia pidetään hyvänä ja varteenotettavana esimerkkinä käytännön ja tutkimusperustaisen koulutuksen keskinäisestä vuorovaikutuksesta.

PISAn merkitys koulutusreformeihin nähdään artikkelissa merkittävänä. Kirjoittaja mm. toteaa, että PISA asettaa kansainväliset standardit, mutta myös katalysoi paradigman muutosta kohti jatkuvaa uudelleen kehittämistä ja tulosten parantamista. Suomalaisen PISA-menestyksen takana nähdään opettajien hyvä asema; opettajan koulutus on Suomessa houkutteleva ja haluttu opiskelupaikka.

Kuitenkin, kansainvälisten esimerkkien etsiminen ja ”lainaaminen” (policy borrowing) ovat usein ajankohtaisia silloin, kun kansallisena tavoitteena on parantaa omaa toimintaa. Koulutukseen liittyvän asiantuntemuksen ja tietotaidon tuotteistaminen koulutusvientiin sopivalla tavalla voi kuitenkin johtaa ”pikakorjauksiin” (quick fix), jossa koulutusta lainataan kritiikittömästi.

Empiirinen aineisto perustui haastatteluihin, jotka kerättiin yhden suomalaisen yliopiston opettajankoulutusohjelmasta ja normaalikoulusta. Kyseiseen ohjelmaan oli kohtuullisen hankala päästä; vuoden 2011 tietojen perusteella 6% hakijoista tuli valituksi. Haastateltavilta kysyttiin heidän näkemyksiään suomalaisesta koulutusviennistä keskittyen suomalaiseen opettajankoulutukseen ja erityisesti yliopistojen harjoituskouluun (normaalikoulut).

Keskeiset johtopäätökset:

- PISASTa on tullut tehokkuuden ja laadun mittari ja sen vaikutus on niin vahva, että jotkut maat ovat ryhtyneet poliittisiin muutoksiin PISA-paineen alla.
- Aikaisempien policy borrowing -viitekehyksen puitteissa tehtyjen tutkimusten perusteella, koulutusjärjestelmää koskevien konseptien vieminen maasta toiseen on hankalaa ja sen onnistumista on vaikea mitata. Onnistumista kuitenkin edistää muun muassa vahvasitoutuminen koulutusjärjestelmän parantamiseen, vahvat avainkumppanuudet, tietoisuus haasteista, poliittisen kontekstin huomioiminen, sitoutuminen pitkäaikaiseen kehittämiseen ja uudistusagendan toistaminen.
- Analyysissä nousee esille tarve keskittyä koulutusviennin osalta joihinkin spesifeihin alueisiin, kuten (opettajankoulutuksen osalta) ohjaukseen.
- Normaalikoulujen nähtiin olevan yksi potentiaalinen koulutusvientituote, joka on riittävän etäällä kulttuurisista arvoista, joskin haastatteluissa tuotiin myös esille, että normaalikoulu sinänsä ei suoraan edusta suomalaista ”normaalaa” koulua.
- Analyysissä tuotiin esille, että politiikan lainaaminen saattaa olla sujuvinta silloin kun kyseessä on ”poliittisesti kypsä” maa (policy mature), jotka etsivät joitain tiettyjä yksittäisiä elementtejä omaa järjestelmää kehittääkseen. Toisaalta normaalikoulun, tai jonkun muun yksittäisen koulutuskäytännön voidaan katsoa olevan laajempaa koulutusekosysteemiä, jolloin niiden etäännyttäminen muusta yhteydestä on hankalaa.
- Lopuksi kirjoittaja toteaa, että opetusharjoituskoulut voivat olla potentiaalisissa menestyviissä koulutusvientituotteita mikäli ne implementoidaan ilman poliittista painetta ja etäännytetään riittävästi alkuperäisestä (suomalaisesta) kontekstista. Riskit piilevät nopeissa ratkaisuissa ja kritiikittömässä jalkauttamisessa.

Delahunty, David (2015): Educational Export in the Oulu Region: Possibilities and Advancement. Pohjois-Pohjanmaaliitto. (Selvitykset ja katsaukset)

<https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/file.php?3849>

Keskeinen sisältö: Julkaisussa tarkastellaan koulutusvientitoimintaa Oulun alueen näkökulmasta ja analysoidaan alueen koulutusvientitoiminnan nykytilaa sekä kasvumahdollisuuksia. Analyysin perusteella oululaiset koulutusvientitoimijat ovat verrattain pieniä ja koulutusvientitoiminta on vähäistä. Koulutusvientitoiminnan edistämiseksi (Oulun alueella) ehdotetaan seuraavia suosituksia: 1) aiheeseen liittyvän (alueellisen) tutkimustiedon lisääminen, 2) tuotteiden ja toimintamuotojen tarkentaminen, 3) strategisen agendan selventäminen ja rahoitus/tukimekanismien saavutettavuuden varmistaminen 4) alueellisen yhteistyön tiivistäminen (esimerkiksi klusterin tai verkoston muodossa) 5) englanninkielisen tiedotuksen lisääminen koulutusosaamisesta 6) markkinoinnin kehittäminen 7) koulutukseen liittyvinä opintomatkojen järjestäminen Ouluun ja 8) rahoituksen lisääminen koulutusvientitoimintaan.

Huttunen, Tytti (2017): Suomalainen koulutusosaaminen–avokätinen lahja maailmalle? Diskurssianalyysi suomalaisesta koulutusviennistä. Helsingin yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

[https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/231288/Huttunen Tytti_pg_2017.pdf?sequence=2&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/231288/Huttunen_Tytti_pg_2017.pdf?sequence=2&isAllowed=y)

Tavoite ja tausta: Tutkielmassa selvitettiin seuraavia asioita: miten suomalaisesta koulutuksesta puhutaan vientituotteena ja miten sitä perustellaan? Tutkimuksessa koulutusvientipuhetta tarkasteltiin kriittisesti. Tutkimuksen teoreettisessa tulokulmassa sovellettiin vertailevaa kasvatustiedettä ja koulutuksen käytäntöjen siirtoon maasta toiseen liittyvää kriittistä näkemystä. Tutkielman aineistona hyödynnettiin kuudes- ja yhdeksäsluokkalaisille kohdistetun oppimiskokonaisuuden Yrityskylän kansainvälistymistä koskevaa prosessia, jonka tavoitteena oli viedä Yrityskylän oppimiskokonaisuus ulkomaille. Aineisto kerättiin haastattelemalla Yrityskylän kansainvälistymisprosessiin osallistuneita henkilöitä. Lisäksi tutkielmassa hyödynnettiin tutkijan havaintomuistiinpanoja ja Yrityskylän kansainvälistymiseen liittyvää dokumentaatiota. Aineisto analysoitiin kriittistä diskurssianalyysia hyödyntämällä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella aineistosta tunnistettiin neljä diskurssia, joissa suomalaista koulutusvientiä kuvataan ja perustellaan. Diskurssien teemat ovat: suomalaisen laadun diskurssi, globaalin tarpeen diskurssi, tuotteistamisen potentiaalin diskurssi ja innovatiivisten ratkaisujen diskurssi.
- Analyysin perusteella suomalaista koulutusvientiä tarkastellaan ensisijaisesti suomalaisuuden näkökulmasta; suomalainen koulutus näyttäytyy erinomaisena ilman tarkempaa perustelua. Samalla kriittinen tarkastelu vastaanottajamaan kontekstista ja kulttuurista jää paitsioon.

Hämäläinen, Jenni (2018): Ammatteja viemässä – liiketoiminta kansainvälistymisen motiivina. Helsingin yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/233809>

Tavoite ja tausta: Tutkimus kohdistui ammatilliseen koulutusvientiin ja ammatilliseen koulutusvientiin linkittyvään tutkintovientikokeiluun. Tutkimuksessa analysoitiin koulutusvientiin liitettyjä merkityksiä organisaatiotasolla, joskin tutkimuksessa huomioitiin myös kansallisen tason näkökulmat. Tutkimuksen aineisto koostui tutkintovientikokeilussa mukana olleiden henkilöiden haastatteluista. Aineiston keruussa ja analyysissä nojattiin ankkuroituun teoriaan. Tutkimuksen teoreettisina tulokulmina sovellettiin koulutuksen uusliberalisoitumiseen, kansainvälistymiseen ja Weberin ideaalityypittelyyn liittyviä periaatteita.

Keskeiset johtopäätökset:

- Koulutusvienti näyttäytyy sekä kansallisella että organisaatiotasolla liiketoimintana, palveluna, osaamisen kehittämisenä, yhteistyönä ja imagon parantamisena.
- Lähtökohtaisesti organisaatiot näkevät koulutusvientitoiminnan ensisijaisen merkityksen taloudellisista lähtökohdista. Liiketoimintaan linkittyvät motivaatiot ovat myös edellytys muiden koulutusvientiin liittyvien merkitysten saavuttamiselle. Vastaavia huomioita on tunnistettavissa myös kansallisella tasolla.
- Koulutusvientitoiminnan osalta, osa organisaatioista katsoo koulutusvientitoiminnan olevan lisäpalvelua, kun taas osa organisaatioista näkee koulutusvientitoiminnan osaksi perustoimintaa.

Immonen, Juhani (2012): PISA-tutkimukset suomalaisen perusopetusjärjestelmän tilan kuvaajana ja koulutusosaamisviennin perustana. Näkökulmia suomalaisen perusopetusjärjestelmäosaamisen vientimahdollisuuksiin. Itä-Suomen yliopisto. (Pro gradu tutkielma)

http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20120789/urn_nbn_fi_uef-20120789.pdf

Tavoite ja tausta: Tutkielmassa selvitettiin perusopetusjärjestelmän kehitystä, kansainvälistä vertailua ja sekä siihen liittyviä koulutusvientimahdollisuuksia. Tutkimuksen lähtökohtana oli Suomen hyvät PISA-tulokset, joiden myötä perusopetukseen pohjautuva koulutusvienti on nähty koulutuspolitiikassa yhtenä potentiaalisena vaihtoehtona. Tutkielman empiirinen aineisto sisälsi perusopetuksen asiantuntijoiden haastatteluja.

Keskeiset johtopäätökset:

- Suomen PISA-menetyks on luonut Suomelle hyvän koulutusmaineen ja tätä voidaan hyödyntää koulutusvientitoiminnassa edellyttäen kuitenkin riittävää asiantuntemusta.
- PISA-maineen stimuloiman suomalaisen koulu-brändin hyödyntäminen kaupallisesti toimii kenties luontevammin suomalaisten koulutusasiantuntijoiden ja suomalaisen koulutusosaamisen kaupallistamisella, sillä PISA-menestys on antanut osviittaa siihen, että opettajien osaaminen ja korkeakoulutus ovat olennainen perusta hyvälle oppimistulokselle.
- Perusopetuksen osalta eräs hyvä esimerkki, jossa yhdistyy onnistuneella tavalla
- Kasvatus-, yhteiskunta-, kauppa- ja oikeustieteellisen osaaminen on Jyväskylässä toimivan koulutusvientikonserni EduClusterin Abu Dhabi – projekti.

Jaakkola, Fiina (2017): Asiantuntijoiden näkemyksiä suomalaisesta koulutusviennistä. Haaste ja mahdollisuus. Helsingin yliopisto. (Pro gradu – tutkielma)

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/181407/FiinaJ_progradututkielma.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Tutkielmassa selvitettiin koulutusviennin nykytilannetta ja kuvattiin kehittämiskohteita koulutusviennin asiantuntijoiden näkökulmasta. Työn tavoitteena oli vastata seuraaviin kysymyksiin: mitä suomalainen koulutusvienti sisältää ja miksi sitä tehdään? Tutkimuksessa tarkasteltiin myös koulutusvientiin liittyviä haasteita, mahdollisuuksia ja kehittämisehdotuksia. Empiirinen aineisto koostui asiantuntijahaastatteluista. Aineiston analyysissä sovellettiin aktanttimallia, jonka avulla aineistosta tunnistettiin erilaisia tekijöitä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella suomalainen koulutusvienti sisältää useita erilaisia palveluita ja tuotteita. Koulutusvientitoiminnan toteutustapoja on myös useita ja niihin voi sisältyä eri toimijoiden välistä yhteistyötä.
- Koulutusvienti on lähtökohtaisesti kaupallista toimintaa, mutta siihen sisältyy myös vaikuttavuuteen ja hyvien käytänteiden jakamiseen linkittyviä näkökulmia.
- Tutkimustulosten perusteella suomalaisen koulutusviennin haasteet liittyvät muun muassa toimijoiden erikseen toimimiseen, koulutusviennin moninaisuuteen ja laajaan määritelmään, sekä kouluttajapulaan. Toisaalta suomalaisen koulutuksen hyvä maine edistää koulutusvientiä.
- Suomalaista koulutusvientiä voisi edistää esimerkiksi parantamalla toimijoiden yhteistyötä, kehittämällä palveluita ja tuotteita, lisäämällä koulutusvientialan osaamista ja lisäämällä tutkimustietoa, parantaminen.

Juusola, Henna (2016): Lukukausimaksujen hegemoniaa ja myytti PISasta.

Diskurssiivinen analyysi kansallisesta koulutusvientikeskustelusta. Tiedepolitiikka. 41(3), 23-34. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Tutkimuksen tavoitteena oli selventää koulutusviennin käsitettä ja identifioida koulutusviennille annettuja merkityksiä kansallisessa korkeakoulupoliittisessa keskustelussa. Tutkimus valottaa siten suomalaista koulutusvientiä etenkin korkeakoulupolitiikan näkökulmasta. Erityisenä kiinnostuksen kohteena tutkimuksessa ovat yhtäältä koulutusviennistä käytetty terminologia ja toisaalta koulutusvientiä rakentavat erilaisuutta ja samanlaisuutta korostavat merkitykset. Merkitysten osalta kirjoittaja on myös tarkastellut koulutuksen laadun roolia koulutusvientiä koskevissa diskursseissa; millä tavoin koulutuksen laatu ilmenee koulutusvientiä koskevassa koulutuspoliittisessa keskustelussa.

Tausta: Artikkelin empiirinen aineisto koostui 21 politiikkadokumentista, jotka edustivat kansallisten toimijoiden tuottamia poliittisia linjauksia koulutusviennille (esim. kansalliset strategiat ja hallitusohjelmat) sekä korkeakoulusektorin edustajien tuottamia koulutusvientiin liittyviä dokumentteja. Aineisto rajattiin koskemaan vuosia 2009-2015, jonka kirjoittaja katsoi edustavan riittävästi artikkelin julkaisuhetkellä käynnissä olevaa kansallista keskustelua. Aineiston analyysi nojasi kriittiseen diskurssianalyysiin.

Keskeisimmät johtopäätökset:

- Koulutusvienti-termi sisältää lukuisan määrän erilaisia näkökulmia, jotka ovat osittain ristiriidassa keskenään. Toisaalta koulutusvienti-termin ylimalkaisuus kuvastaa tilannetta, jossa konkreettisia koulutusvientitoteutuksia ei ole kertynyt vielä pitkältä aikaväliltä. Empiirisessä aineistossa erillisiksi koulutusvientitoiminnoiksi mainittiin mm. tilauskoulutus, yhteistutkinnot ja yliopistojen sivukampukset, joskin näiden käyttö valituissa aineistoissa ei sinänsä ole välttämättä johdonmukaista.
- Analyysin perusteella koulutusvientikeskustelu kulminoituu kolmeen teemaan: esteellisyys (estediskurssi), oikeuttaminen (oikeutusdiskurssi) ja vastuullisuus (vastuullisuusdiskurssi). Analyysin perusteella estediskurssi sisältää etenkin sosiaalisia ja rakenteellisia rajoituksia kuvaavia puheita. Estediskurssilla on myös kansallisessa koulutusvientikeskustelussa valta-asema ja se keskittyy erityisesti lukukausimaksuihin.
- Oikeutusdiskurssissa korostuu vastaavasti koulutusviennin lähtökohdat ja se toimii myös motivaationa koulutusvientitoimille. Tällöin keskusteluissa viitataan erityisesti suomalaiseen PISA-menestykseen, jota kirjoittaja kutsuu myytiksi; sen avulla luodaan yhteisöllisyyttä, eikä sen merkitystä juurikaan valitussa empiirisessä aineistossa ehdollisteta. Oikeutusdiskurssissa nostetaan esille myös muita näkökulmia kuten kansainvälisen toiminnan monipuolistuminen ja taloudellisten resurssien kasvattaminen.
- Vastuullisuusdiskurssissa korostuu laadunvarmistus ja eettiset kysymykset. Näitä elementtejä pidetään kestäväen koulutusvientitoiminnan edellytyksenä, vaikka laadunhallinnan merkitystä korostetaan antamatta konkreettisia esimerkkejä siitä millaisia seikkoja erityisesti koulutusvientiä koskevassa laadunhallinnassa olisi huomioitava tai millainen laadukas koulutusvienti toteutus on.
- Estediskurssin ja erityisesti lukukausimaksuja koskevan keskustelun valta-asema on sinällään vienyt tilaa muilta mahdollisilta asiakokonaisuuksilta, joskin empiirisessä aineistossa mainitaan mm. tiedollisia esteitä, kuten korkeakoulujen vähäistä kokemusta toimia kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla.
- Keskustelussa on jäänyt paitsioon esimerkiksi koulutusvientitoteutuksiin osallistuvien opiskelijoiden positio ja toimijuus. Lukukausimaksujen käyttöönotto voi kuitenkin tulevaisuudessa muuttaa keskustelun suuntaan ja koulutusviennin merkityksiä voidaan rakentaa toisista lähtökohdista.

Karjalainen, Emma (2015): Julkisen toimintapolitiikan toteutuminen: Case koulutusvienti. Tampereen yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/97526/GRADU-1435298468.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tavoite ja tausta: Tutkielmassa selvitettiin koulutusvientipolitiikan implementoimista Suomessa. Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa, että mitä ohjelmia koulutusviennistä on laadittu ja miten nämä ohjelmat on implementoitu. Tutkimuksessa sovellettiin pluralistista viitekehystä. Tutkimuksen empiirinen aineisto sisälsi lainsäädännöllisiä dokumentteja ja asiantuntijahaastatteluja. Tutkielma edustaa implementaatiotutkimusta, jossa keskiössä on prosessit.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimuksessa ilmenee, että vuonna 2010 asetettuja koulutusviennille asetettuja strategisia päämääriä ei ole vuoteen 2015 mennessä saavutettu eikä koulutusviennistä ole muodostunut kansallisesti merkittävää vientialaa.
- Tutkimuksen perusteella tehokkaan implementoinnin esteenä on etenkin kouluorganisaatioiden kulttuuri, johon markkinaperustainen koulutusvientitoiminta ei luontevasti sovellu sekä lainsäädäntö, joka osaltaan vaikeuttaa koulutusvientitoiminnan harjoittamista. Koulutuspoliittiset ohjelmat on myös laadittu ja implementoitu olettamalla, että oppilaitokset toimivat annetun agendan mukaisesti vaikka koulutusvientiä käsittelevissä politiikkaohjelmissa ei ole tarttunut ruohonjuuritason haasteisiin.
- Koulutusvientitoiminnan jalkautumista vauhdittaa henkilökunnan motivaatio ja halukkuus työskennellä koulutusvientitoteutuksissa sekä kansainvälistä toimintaa tukevat rakenteet, kuten olemassa olevat englanninkieliset ohjelmat. Yhteistyön tiivistäminen eri ministeriöiden kesken edistäisi myös oppilaitosten toteuttamaa koulutusvientitoimintaa.

Kiesi, Iida; Nivanaho, Nina (2019): Verkostoituva koulutusliiketoiminta Suomessa ja maailmalla – xEdu ”Euroopan johtava yrityskiihdyttämö koulutusalan startupeille”. Turun yliopisto (Pro gradu -tutkielma)

https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/147421/Kiesi_Iida_Nivanaho_Nina_opinnayte.pdf?sequence=1

Tavoite ja tausta: Tutkimuksen tavoitteena oli esitellä suomalaisen yrityskiihdyttämön xEdu:n toimintaa suhteessa suomalaiseen koulutukseen ja koulutusvientiin. Tutkimus kohdistui erityisesti yrityskiihdyttämössä toimineiden startup-yritysten yhteistyöverkostoihin. Tutkimuksen empiirinen aineisto koostui xEdu:n ja startup-yritysten kotisivuilta kerättyihin materiaaleihin. Aineiston analyysissä sovellettiin verkostanalyysiä.

Keskeiset tutkimustulokset:

- Analyysin perusteella xEdu hyödyntää suomalaisen koulutuksen mainetta yritysten tuotekehityksessä. Samalla julkinen ja yksityinen sektori ovat myös lähentyneet ja tätä kuvastaa esimerkiksi yritysmaailman terminologian omaksuminen osaksi koulutussektoria.
- xEdulla on kiinnostusta kansainvälisiin koulutusmarkkinoihin ja sillä on yhtymäkohtia kansainvälisiin verkostoihin. xEdu ei kuitenkaan ole merkittävästi mukana koulutukseen liittyvässä päätöksenteossa. Suomalainen koulutusvientitoiminta näyttäytyykin selkeästi julkisen sektorin hallinnoimana alana.

Konsta Soila (2018): Kaupallinen diplomatia koulutusviennin tukena: tapaustutkimus Qatar-Finland International Schoolin perustamisesta Dohaan. Tampereen yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103650/1527843071_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Tutkimuksessa tarkasteltiin Suomen suurlähetystön roolia EduCluster Finlandin toiminnassa Abu Dhabissa ennen kauppasopimusta, joka mahdollisti Qatar-Finland International (QFI) Schoolin perustamisen. Tutkimuksessa keskityttiin seuraaviin kysymyksiin: miten Suomen Abu Dhabin suurlähetystö on tukenut kaupallisen diplomatian palve-

luilla EduCluster Finlandin ja Qatarin opetusministeriön välisen sopimuksen syntymistä? Ja millaista hyötyä koulutusvienti tuo pitkällä aikavälillä (Qatarille ja Suomelle)? Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä sovellettiin muun muassa multipolarisuuden ja kilpailuvaltiologiikan tulokulmia. Tutkimuksen empiirinen aineisto koostui haastatteluista (muun muassa koulutusviennin asiantuntijat, QFI-opettajat).

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella Abu Dhabin suurlähetystön arvovalta, verkostoituminen ja suhdetoiminta tukivat kauppasopimuksen syntymistä
- QFI Schoolin perustaminen lisää Qatarin houkuttelevuutta (erityisesti ulkomaalaisille perheille) ja tukee Qatarin koulutusjärjestelmän kehittämistä
- Suomen osalta koulutusviennin hyöty linkittyy muun muassa koulutusbrändin vahvistumiseen, verkostojen kehittymiseen ja opettajien työkokemusten kautta Suomen koulutusjärjestelmän kehittämiseen.

Könkkölä, Leena (2017): Tampereen yliopiston sisäisten toimijoiden sijoittuminen koulutuspoliittiseen keskusteluun koulutusviennistä. Valta- ja vastadiskursseja etsimässä. Tampereen yliopisto. (Pro gradu – tutkielma)

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/101580/GRADU-1497857547.pdf?sequence=1>

Tavoite ja tausta: Tutkimuksessa analysoitiin koulutusvientiin liittyvää puhetta ja sen tavoitteellista edistämistä. Tutkimus kohdistui sekä tapausyliopistoon (Tampereen yliopistoon) että laajemmin suomalaiseen korkeakoulutukseen. Tutkimuksessa tarkasteltiin seuraavia näkökulmia: kuinka valtakurssit muodostuvat opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulupoliittisissa asiakirjoissa ja kuinka koulutusviennin vastuuta kohdistetaan yliopistoille? Millaisia reaktioita valta-aseman saavuttaneet diskurssit ovat herättäneet toimijatasolla Tampereen yliopistossa. Kytkeytyvätkö yliopiston toimijat osaksi valtakurssseja vai synnyttävätkö ne vastadiskursseja? Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä sovellettiin akateemista kapitalismia. Analyysi kohdistui opetus- ja kulttuuriministeriön koulutusvientiin liittyvistä politiikkadokumenteista sekä yliopistokohtaisesta aineistosta (esim. blogikirjoitukset). Aineiston analyysissä sovellettiin kriittistä diskurssianalyysiä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Koulutusviennistä esitetyt näkökulmat yliopiston sisällä ovat yhteydessä kansallisiin koulutuspoliittisiin näkökulmiin.
- Yliopiston asema koulutusvientitoiminnan edistäjänä ilmentää akateemista kapitalismia; yliopisto on sinänsä aktiivinen ja itsenäinen toimija ja sillä on mahdollisuus soveltaa akateemisen kapitalismin ominaisuuksia omaan toimintaansa soveltuvalla tavalla.

Lindberg, M. (2011). Suomalaiskansallisia ja EU-agendojen näkökulmia koulutusvientiin ja liikkuvuuteen Helsinki. Tiedepolitiikka 36(3), 29-34 (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Artikkelissa tarkasteltiin Euroopan Unionin (EU) jäsenmaiden keskinäistä koulutusvientitoimintaa. Erityisenä kiinnostuksen kohteena olivat yhtäältä ne EU-tason olemassa olevat tavoitteet ja ohjelmat, jotka toimivat taustatekijöinä jäsenmaiden välillä tapahtuvassa koulutusviennissä. Koulutusviennin katsottiin artikkelissa kulminoituvan kansalliset rajat ylittävään toimintaan, johon sisältyy maksullisuus.

Tausta: Artikkelissa taustoitetaan EU:n lähtökohtia jäsenmaiden välillä tapahtuvaan koulutusvientiin erityisesti ei-kaupalliseen toimintaan tähtäävän henkilöliikkuvuuden kautta. Näistä erääksi keskeiseksi ohjelmaksi mainitaan Erasmus-kautta toteutunut opiskelijaliikkuvuus, joka on hyvin tunnettu ja merkittävä korkeakouluopiskelijoiden opiskelijavaihdon väylä, joskin kirjoittaja tuo esille, että opiskelijaliikkuvuuden yhteyttä kaupalliseen toimintaan on sinänsä hankala tilastojen perusteella todeta. Kirjoittaja mainitsee, että tulevaisuudessa opiskelijavaihdon rinnalla EU:n jäsenmaiden kesken voi kuitenkin lisääntyä tutkintoperustainen liikkuvuus, jonka voidaan katsoa edustavan kirjoittajan määrittelemään koulutusvientiä. Tässä eräs keskeinen kysymys kirjoittajan mukaan on se, että koetaanko ulkomaisen (tutkinto)tarjonnan syrjäyttävän kotimaassa olevaa koulutustarjontaa. Artikkelissa arvellaan, että koulutusviennin kasvu vaikuttaa EU:n tukipolitiikkaan. Artikkelissa todetaan myös, että EU:lla ei sinänsä ole suoraa koulutusvientiin kohdistuvaa strategiaa, jossa koko EU:ta koskevat yhteiset periaatteet määriteltäisiin. Kuitenkin, koulutusviennin lähtökohtia on mahdollista hahmottaa esimerkiksi tarkastelemalla EU:n Flexicurity, Europe of Knowledge ja Europe 2020 agendoja, sillä niissä keskistytään opiskelijoiden ja työvoiman liikkuvuuteen.

Keskeiset johtopäätökset:

- EU-agendoissa jäsenmaiden keskinäinen koulutusvienti tai jäsenmaiden tukeminen koulutusviennissä ei sinänsä ole keskiössä, joskin niissä korostuu Eurooppalaisen korkeakoulutusalueen houkuttelevuuden parantaminen (suhteessa Yhdysvaltoihin) ja (Europe of Knowledge osalta) taloudellisten resurssien laajentaminen.
- Suomen strategiset tavoitteet koulutusviennin edistämiseksi ovat Euroopan korkeakoulu ja tutkimuskontekstissa sinänsä marginaaliset. Tällöin kokonaisvaltainen näkemys (kuten koulutusvientistrategiassa esitetään) koulutuspalveluiden myynnistä on perusteltua.
- Lopuksi kirjoittaja myös pohtii EU:n työvoimaliikkuvuuden limittymistä osaksi koulutusvientiä, jolloin (maksuperustainen)kouluttautuminen jossain muussa EU-maassa kuin mitä henkilön lähtömaa on, voisi olla osa aktiivista työllisyys- ja koulutuspolitiikkaa.

Nummela, Saara (2018): Akateeminen koulutusvienti: Tarkastelussa Tampereen yliopistossa esiintyvät tulkinnot koulutusviennin tilasta ja tavoitteista. Tampereen yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103772/1529416874.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tavoite ja tausta: Tutkimuksen tavoitteena oli analysoida Tampereen yliopiston edustajien koulutusvientiin liittyviä tulkintoja; miten koulutusvientiä ja siihen liittyviä tavoitteita merkityksellistetään ja millaista koulutusvientitodellisuutta näillä tulkinnoilla tuotetaan. Aineistona käytettiin teemahaastatteluja ja yliopiston Rehtoriblogissa olleita kirjoituksia. Analyysissä sovellettiin diskurssianalyysiä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Tutkimuksen perusteella koulutusviennin kenttä on moninainen myös yliopiston sisällä: johtotason puheissa korostuu muutosta, oikeutusta ja edellytyksiä kuvaavat merkitykset. Muun henkilöstön näkemyksissä taas korostui huoli- ja tavoitepuheet, jotka heijastivat eri toimijoiden välisiä näkemyseroja koulutusvientitoiminnan tavoitteista.

Pietarinen, Susanna (2017): Increasing Support for Education Export – Evolvment of Finnish Education Export Policies between 2010 and 2016. Helsingin yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/222959>

Tavoite ja tausta: Tutkimuksessa selvitettiin, miten koulutusvientipolitiikat ovat kehittyneet vuosina 2010 - 2016 motiivien, tavoitteiden ja tuotteen näkökulmista, ja millaista käytännön tukea koulutusvientipolitiikka sisältää. Empiirinen aineisto sisälsi koulutusvientipoliittisia dokumentteja, jotka analysoitiin Mayringin laadullisella sisällön analyysillä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella koulutusvientipolitiikasta on tullut yksityiskohtaisempaa ja konkreettisempaa. Tutkimuksen ajanjaksona koulutusvientipolitiikan motiivina oli hyödyntää suomalaiseen koulutukseen kohdistuvaa kysyntää ja suomalaisen koulutuksen hyvää mainetta. Koulutusviennin tavoitteet olivat sekä taloudellisia (koulutusviennin liikevaihdon kasvattaminen) että brändäämiseen kohdistuvia.
- Ajan myötä politiikasta on tullut tarkempi ja kattavampi. Viimeisimmässä politiikassa vientituotteina esitettiin tutkinto-ohjelmat, erityyppiset koulutukset, tekniikka ja lukuisat konsultointipalvelut. Analyysin perusteella keskeisiä tukitoimia liittyivät tuotteistamiseen, neuvontaan ja toimijoiden keskinäisen yhteistyön edistämiseen. Uusi suuntaus viimeisimmässä politiikassa on koulutuksen vientiä harjoittavien henkilöiden huomioiminen ja palkitseminen.

Puistolahti Assi (2019): Rethinking education: Finland's education export to Brazil. Helsingin yliopisto. (Pro gradu - tutkielma)

<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/302338>

Tavoite ja tausta: Tutkielmassa tarkasteltiin Suomen valtion roolia koulutusvientitoiminnassa erityisesti suomalaisten yritysten ja suomalaisten instituutioiden Brasiliassa toteuttamien projektien kautta. Tutkielman tavoitteena oli selvittää, että miten Suomen valtio määrittää koulutusvientiä ja koulutusviennin roolia yhteiskunnassa. Tutkimus kohdistuu vuosien 2010 – 2018 välille. Empiirinen aineisto koostui asiantuntijahaastatteluista ja sähköisestä kyselystä. Lisäksi tutkielmassa hyödynnettiin muun muassa julkisia artikkeleita, jotka ovat julkaistu Brazilian ja Suomen lehdistössä. Tutkimuksessa sovellettiin muun muassa inhimillisen pääoman ja neoliberaalin koulutuksen käsitteistöä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Suomen valtion rooli koulutuksen tuotteistamisessa on vahvistunut tutkimuksen tarkastelunkohteena olleen ajanjakson (2010-2018) aikana. Vastaavasti koulutusvientisektori on laajentunut (määrällisesti ja taloudellisesti).
- Analyysin perusteella suomalaisilta toimijoilta ei odoteta vaikutuksen kartoitusta (kohde- maassa) tai koulutusvientihankkeiden laaduntarkkailua. Aineiston perusteella suomalaisella koulutusviennillä ei merkittävästi ole ollut vaikutusta taloudelliseen tai yhteiskunnalliseen kehitykseen Brasiliassa.

Räsänen, Elina (2012): Education export as a form of knowledge transfer: The potential of Finnish education export in Chile. Turun yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

<https://www.utupub.fi/handle/10024/86803>

Tavoite ja tausta: Tutkielmassa tarkasteltiin koulutusvientiä osana tiedonsiirtoa (knowledge transfer). Tutkielman tavoitteena oli tutkia, analysoida ja kuvata Chileen suuntautuvan suomalaisen koulutusvientitoiminnan keskeisiä tekijöitä. Tutkielmassa huomioitiin suomalainen innovaatioverkosto ja hahmotellaan uusia koulutukseen liittyviä yhteistyömuotoja Suomen ja Chilen osalta.

Keskeiset tulokset:

- Koulutusvienti sisältää useita liiketoimintamuotoja, kuten esimerkiksi tutkintoon johtavan koulutuksen ja koulutusteknologian.
- Koulutusvientiin vaikuttavat akateemiset, kulttuuriset, poliittiset ja kaupalliset näkökulmat.
- Koulutusvientitoiminnan haasteita ovat koulutusvientiin sopivan tuotteen tai palvelun puuttuminen, vähäinen tietämys kohdemaan markkinoista ja kulttuurista, rahoitus ja sopivan hinnoittelumallin puuttuminen
- Kansallinen innovaatioverkosto voidaan nähdä menestyksekkään koulutusvientitoiminnan mahdollistajana.

Sahlberg, Pasi (2012): Kuka ostaisi suomalaista koulutusosaamista. Ammattikasvatuksen aikakauskirja. 4/2012. (Selvitykset ja katsaukset)

https://akakk.fi/wp-content/uploads/Aikak_2012_4_lehti.pdf

Keskeiset huomiot: Suomalainen koulutus on herättänyt paljon kansainvälistä kiinnostusta muun muassa PISA-tutkimusten ja OECD:n toteuttamien kansallisten koulutusjärjestelmääarvioiden myötä. Kiinnostus on kohdistunut erityisesti peruskoulutukseen, mutta myös toisen asteen koulutukseen. Jälkimmäisen osalta kansainvälinen huomio on kohdistunut muun muassa luokattomaan lukiokoulutukseen ja toisen asteen ammatilliseen koulutukseen. Samalla suomalainen lähtökohta koulutuksen kehittämiseen tarjoaa kansainvälisestä valtavirrasta poikkeavan tavan; Suomessa ei esimerkiksi uskota standardointiin.

Suomalaiseen koulutusvientiin, ja koulutuksen kaupallistumiseen yleensä, linkittyy eri näkökulmia. Yhtäältä suomalaisen koulutuksen hyvä maine halutaan hyödyntää myös kaupallisesti, toisaalta koulutuksen kaupallistumisella voi olla vaikutuksia suomalaiseen koulujärjestelmään koulutusvientiä laajemmin. Koulutusvienti on kuitenkin maailmalla kasvava trendi. Mikäli suomalaista koulutusvientiä halutaan edistää, on hyödyllistä tarkastella lähemmin koulutusvientiä toteuttavien maiden (esim. Australia, Uusi-Seelanti ja Tanska) esimerkkejä. Samalla kansallisten toimijoiden yhteistyötä tulisi vahvistaa, koulutuksen aitoa kansainvälistymistä tulisi edistää (ja pyrkiä esimerkiksi Pohjois-Amerikan markkinoille) ja rohkeita, uusia palveluita tulisi kehittää.

Schatz, M., Popovic, A., Dervin, F., & Dervin, F. (2017). From PISA to national branding: Exploring Finnish education. Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education, 38(2), 172-184. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Tukimuksen tavoitteena oli selvittää, että millä tavoin Suomen maabrändiraportti rakentaa suomalaista koulutusbrändiä ja millaisia näkökulmia maabrändiraportti koulutuksen osalta edustaa.

Tausta: Markkinaperustaisuus ilmenee eri koulutuskonteksteissa erillä tavoin. Yleisesti ottaen kansainvälisen kilpailun katsotaan lisääntyneen korkeakoulutuksessa. Tämänkaltaisen koulutuksen ja talouden tiiviimpi yhteys on tunnistettavissa myös suomalaisesta koulutuspolitiikassa. Samalla hyvän PISA-menestyksen ja siihen liittyvän kasvaneen kansainvälisen kiinnostuksen myötä, suomalaista koulutusta on kansallisesti alettu pitää tuottoisana ja kannattavana omaisuutena, jota on edelleen hyödynnetty esimerkiksi maabrändäyksessä. Suomen PISA-menestyksen hyödyntäminen kansallisessa maabrändäyksessä on kuitenkin poikkeuksellista, sillä koulutuksen tunnettuus perustuu peruskoulutukseen eikä kansainvälisissä rankingeissa hyvin menestyneisiin yliopistoihin. Eräs haaste koulutusvientiin liittyvä haaste on tuotteistaminen, joka koulutuksen moninaisuuden johdosta on hankalaa. Hallituksen koulutusvientiä edistävästä hankkeista huolimatta, suomalaisen koulutuksen rahoitus perustuu toistaiseksi suurelta osin julkiseen rahoitukseen.

Analyysi kohdistui suomen maabrändi-raportin englanninkieliseen versioon "Mission for Finland" (julkaistu vuonna 2010). Maabrändin valmisteluun osallistui suhteessa laaja edustus eri tahoja aina elinkeinoelämästä ja yliopistoista yksityishenkilöihin. Maabrändiraporttia valmistellut työryhmä määritteli Suomen vahvuudeksi toimivuuden, luonnon ja koulutuksen. Jälkimmäiseen raportissa paneudutaan erityisesti Finland gives you a lesson - osuudessa (sivut 188-253), johon tämä analyysi myös kohdistui. Aineiston temaattisessa analyysissä sovellettiin mm. Comaroffien (2009) näkökulmia kansalliseen yhtiöittämiseen, jota voidaan kuvata "Nationality Inc." tai "Country-as-company" konseptien kautta. Teemojen tulkinnessa hyödynnettiin kriittistä interkulttuurista (critical intercultural) perspektiiviä.

Keskeisimmät johtopäätökset:

- Aineistosta identifioitiin kolme teemaa: korkealaatuinen toiminta (high quality performance), Suomen menestystarina (Finland's success story) ja globaali relevanssi (global relevance), jotka ilmentävät koulutusperustaista maaimagoa.
- Korkealaatuisen toiminnan osalta suomalainen koulutus kulminoitui hyvään laatuun ja ajatukseen maailman parhaasta koulutusjärjestelmästä. Tämän ajatuksen tarkempi määrittely jää kuitenkin puutteelliseksi, joka saattaa aiheuttaa hämmennystä "asiakkaiden" näkökulmasta. Koska maabrändiraportissa ei ainoastaan tuoteta suomalaista koulutusbrändiä, vaan myös markkinoidaan sitä, tulisi kirjoittajien mukaan tämänkaltaisissa dokumenteissa soveltaa reilun mainonnan sääntöjä ja kiinnittää tarkempaa huomioita ilmaistusten perusteluihin.
- Analyysin perusteella suomalainen menestystarina on suhteellisen abstrakti, joskin teema yhdistetään raportissa laajempaa yhteiskunnalliseen kontekstiin heijastaen sitä kautta positiivista asennetta koulutusta kohtaan. Tämän kaltaisen menestystarina voi olla kuitenkin haastavaa viedä toiseen maahan, muistuttavat kirjoittajat.
- Globaali relevanssi -teema kohdistuu analyysissä suomalaisen koulutuksen oletettuihin etuihin, jotka nähdään raportissa tarjoavan mahdollisuuksia myös kehittää muita maita tai alueita. Tämänkaltaisessa asetelma yleistää kansallisen lähtökohdan yliverlaiseksi

suhteessa muihin (kansoihin), jonka voi taas helposti ymmärtää moralistisena tuomiona (muista kansoja kohtaan).

- Analyysin perusteella suomalaista koulutusta ja sen erityisyyttä ei ole maabrändiraportissa erikseen määritelty ja suomalainen koulutus näyttäytyy kriittisestä näkökulmasta tarkasteltuna staattisena, yleistettynä konseptina. Suomalaisen koulutuksen yliveraisuus tarkentuukin lähinnä suhteessa muihin.
- Koulutusbrändi kulminoituu myös erityisesti PISA-menestykseen, joka kuitenkin on kohtuullisen riskialtista, etenkin jos PISA-tulokset jatkavat Suomen osalta laskuaan. Samalla koulutuksen brändäykseen sisällytetyt piilotettujen strategioiden tunnistaminen auttaa rakentamaan koulutuskuvasta moninaisempaa ja eettisesti kestävämpää, jolla voi olla myös yhteyttä koulutuksen käytännön toteutumiseen

Schatz, M. (2016a). Education as Finland's hottest export?: A multi-faceted case study on Finnish national education export policies. Helsingin yliopisto. (väitöskirjatutkimus)

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/161277/EDUCATIO.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tavoite: Tutkimuksessa tarkasteltiin suomalaiseen koulutusvientiin liittyvää koulutuspolitiikkaa kriittisestä ja monitieteisestä näkökulmasta. Väitöskirjatutkimus on toteutettu artikkeli-väitöskirjana ja se koostuu kolmesta osatutkimuksesta. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää suomalaisen koulutusviennin taustakontekstia, koulutusvientipolitiikan tavoitteita ja vaikuttimia, koulutusvientituotetta, korkeakoulujen roolia koulutusviennissä ja koulutusvientiä tukevia ideologioita.

Tausta: Tutkimuksessa tuodaan esille koulutusvientiä koskevaa koulutuspolitiikkaa etenkin 2010-luvun alussa. Tällöin koulutusviennille asetettiin kansallisia strategisia tavoitteita ja etenkin korkeakoulujen nähtiin olevan koulutusvientitoiminnan keskeisiä toimijoita. Koulutusviennin käsitettä tarkastellaan tutkimuksessa laaja-alaisesti ja siihen katsotaan lopulta sisältyvän kaikki koulutusta koskeva liiketoiminta, jossa kohde ryhmänä ovat ulkomaiset tahot.

Tutkimuksen ensisijainen huomio on kahdessa koulutuspoliittisessa dokumentissa: Kiinnostuksesta kysynnäksi ja tuotteeksi – Suomen koulutusviennin strategiset linjaukset Koulutusvientistrategiassa (2010) ja Suomi kansainvälisille koulutusmarkkinoille. Selvitysryhmän muistio: Toimenpideohjelma koulutusviennin edellytysten parantamiseksi koulutusviennin implementointisuunnitelmassa (2013). Lisäksi tutkimuksen empiirisenä aineistona ovat Suomen maabrändivaltuuskunnan raportti ”Tehtävä Suomelle” (2010) ja korkeakouluille suunnattu kyselytutkimus, jonka tarkoitus oli kartoittaa millä tavoin koulutuspoliittiset tavoitteet ovat korkeakouluissa implementoitu.

Keskeisimmät johtopäätökset:

- Tutkimuksen löydökset antavat osviittaa siihen, että koulutusviennille asetetut kansalliset tavoitteet ovat yhteneväisiä koulutukseen kaupallistumiseen liittyvän kansainvälisen trendin kanssa. Kansallinen koulutusvientiä koskeva politiikka on linkittyy myös vahvasti Suomen hyvään PISA-menestykseen, koulutusta koskevaan maabrändiin ja korkeakoulutukseen liittyviin rakenteellisiin muutoksiin.
- Tutkimustulosten valossa kansalliset tavoitteet koulutusviennille näyttäytyvät kunnianhimoisilta. Tutkimustulosten perusteella keskeisimpiä suomalaiseen koulutusvientiin

liittyviä haasteita ovat selkeästi määritellyn koulutusvientituotteen puute ja koulutusvientitoimintaan liittyvät mahdolliset sivuvaikutukset, jotka yhtäältä kytkeytyvät kaupallisen toiminnan mahdolliseen voimakkaaseen laajentumiseen (koskemaan muutakin kuin koulutusvientiä) ja toisaalta eettiset kysymykset, jotka kulminoituvat kysymykseen suomalaisen koulutusviennin tavoitteesta.

- Tutkimuksessa tuodaan myös esille, että kansainvälinen huomio ja uteliaisuus suomalaista koulutusta kohtaan voivat houkuttaa asiakkaita, mutta pelkästään sen varaan ei ole kestävää muodostaa yritystoimintaa. Samalla suomalaisen koulutuksen hyvä maine perustuu kansalliseen (ei-lukukausimaksulliseen) koulutusperinteeseen, joka sinänsä on vastakohta koulutusvientiä edistävälle politiikalle. Eräiksi tuleviksi tutkimusaiheiksi kirjoittaja ehdottaa muun muassa koulutusvientiin liittyvien käytäntöjen (practices) tutkimisen, joka valottaisi koulutusvientiin liittyvää toiminnan tasoa, pohjoismaiseen kontekstiin sijoittuvan vertailevan tutkimuksen ja koulutusvientitoimijoita koskevan kartoituksen.

Schatz, M. (2015). Toward one of the leading education-based economies? Investigating aims, strategies, and practices of Finland's education export landscape. *Journal of Studies in International Education*. 19(4), 327-340. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Artikkelissa tarkasteltiin koulutusviennin käytäntöjä (practices), tavoitteita (aims) ja strategioita (strategies). Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, että millaisia haasteita ja mahdollisuuksia suomalaisella koulutusvientiin voi sisältyä ja tarkentaa, että mikä on suomalainen koulutusvientituote. Artikkelissa analyysi kohdistui sekä peruskoulutukseen että korkeakoulusektorille.

Tausta: Artikkelin taustoituksessa keskeisen roolin saa Suomen maabrändi -raportti (vuodelta 2010), joka kirjoittajan mukaan keskittyy pääasiallisesti koulutusvientiin: koulutusviennin katsotaan tuovan uusia tulolähteitä, mutta myös parantavan maailmanlaajuisesti opetuksen tasoa ja sitä kautta myös lisäävän globaalia sosiaalista, ympäristöllistä ja taloudellista hyvinvointia. Samalla taustoituksessa huomioidaan Opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta toteutettuja strategisia linjauksia (mm. koulutusvientistrategiaa, 2010), jossa niinkään nostetaan esille hyviä PISA-tuloksia, laadukasta suomalaista koulutusta, innovaatiota ja osaamista. Kirjoittaja huomauttaa, että koulutusvientistrategiassa tuodaan esille myös koulutuksen tarjoajien omavastuuta sekä tuotteistamisen että taloudellisten riskien osalta.

Kirjoittajan mukaan on poikkeuksellista (suhteessa kansainvälisiin esimerkkeihin) että koulutusvientitoiminta perustetaan ensisijaisesti peruskoulutukseen. Kirjoittaja tuo myös esille, että suomalaiset toimijat ovat nostaneet esille erityisesti sen, että eivät myy valmiita tuotteita vaan toteutukset tehdään ”suomalaisittain” (Finnish way) yhteistyössä asiakkaan kanssa. Kirjoittajan mukaan tämä antaa mahdollisuuden joustoon, mutta se tekee myös koulutusvientikentästä hajanaisen; kaikkia on kannustettu ryhtymään koulutusviejiksi omanlaisella palveluillaan ja siten tuotteet vaihtelevatkin pedagogisista kursseista ja opetussuunnitelmien kehittämisestä aina koulujen kalusteisiin ja digitaalisiin sovelluksiin. Yhtäältä Suomesta valmistuneet (ulkomaiset) opettajat ovat ryhtyneet toimimaan suomalaisina koulutuksen lähettinä harjoittamalla omaa liiketoimintaa omassa kotimaassaan. Tällainen voi lisätä suomalaisen koulutuksen tunnettua ja samalla se voi myös tehdä asiakkaalle epäselvän viestin, jolloin kiinnostus suomalaiseen koulutukseen vähenee.

Tutkimuksen varsinainen analyysi kohdistuu koulutusvientistrategiaan ja Suomi kansainvälisille koulutusmarkkinoille raporttiin. Tämä mahdollistaa toimintakentän hahmottamisen

ja toimijoiden väliseen keskusteluun. Analyysi toteutetaan ensisijaisesti aineistolähtöisesti ja sen perustella löydökset luokitellaan seuraavasti: motiivit (motives), tavoitteet (aims) ja tuote (product).

Keskeisimmät löydökset:

- Analyysin perusteella koulutusvientitoimintaa käsitellään Koulutusvientistrategiassa (2010) ja koulutusvientiä koskevassa toimenpideohjelmassa ”Suomi kansainvälisille koulutusmarkkinoille” melko erillä tavoin. Esimerkiksi vuonna 2010 julkistetun strategian osalta koulutusviennin motivaatio on optimistinen, tavoitteisiin asennoidutaan innokkaasti, joskin tuotteita ei erityisesti määritellä. Lisäksi peruskoulutus valjastetaan erityiseksi ja vahvaksi kaupallisen toiminnan perustaksi. Strategian kohderyhmä on laaja ja sen tarkoitus on herättää mahdollisimman monen toimijan kiinnostus Vastaavasti vuoden 2013 julkaistussa strategiassa korostuu pääasiassa korkeakoulutus, jonka katsotaan olevan koulutusviennin päätuote. Kirjoittajan mukaan tällä pyritään vetoamaan poliittiseen toimintakenttään koulutusviennin edistämiseksi. Strategiassa myös arvioidaan viime vuosien koulutusvientitoimintaa ja todetaan että strategisia (vuoden 2010) tavoitteita ei ole saavutettu.
- Aineiston analyysin perusteella kansalliset strategiset tavoitteet koulutusviennille näyttäytyvät ylikunnianhimoisilta ja niitä voi olla sellaisenaan hankala saavuttaa.
- Johtopäätöksissä myös todetaan, että useat koulutusvientiin liittyvät haasteet kulminoituvat kokemuksen puutteeseen. Tämän johdosta Suomi voisikin hyötyä tarkastelemalla Eurooppalaisten maiden esimerkkejä valmistellessaan ja luodessaan uusia toimintamuuotoja. Kirjoittaja toteaa myös, että koulutusvientitoimintaan vihkiytyneet yritykset näyttäytyvät luovina ja sopeutuvina, ja tämä voi lopulta olla yksi Suomen vahvuus verrattuna kilpailijoihin.

Sirén, Hannu; Vuorinen, Birgitta (2012): Koulutusta myydään ja ostetaan, myös Suomessa. Ammattikasvatuksen aikakauskirja. 4/2012. (Selvitykset ja katsaukset)

https://akakk.fi/wp-content/uploads/Aikak_2012_4_lehti.pdf

Keskeiset huomiot: Globaalista näkökulmasta tarkasteltuna, korkeakoulutus on merkittävä sektori, jonka kysyntä erityisesti ns. kasvavissa maissa on lisääntynyt. Useissa maissa korkeakoulutus on opiskelijalle maksullista. Suomi poikkeaa tästä trendistä siten, että Suomessa korkeakouluissa opiskeleminen on opiskelijoille lähtökohtaisesti maksutonta. Kuitenkin osa suomalaisista korkeakouluista voi periä lukuvuosimaksuja EU/ETA-maiden ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta käynnissä olevan lukuvuosimaksukokeilun kautta. Kaupallinen koulutustoiminta on mahdollista myös tilauskoulutuksena, joka kohdistuu ryhmille ja jossa tilajana on jokin yksityis- tai julkisoikeudellinen oikeushenkilö. Osa suomalaisista korkeakouluista onkin aktiivisesti hyödyntänyt näitä mahdollisuuksia.

Koulutusvienti on ymmärretty esimerkiksi Maailmankauppajärjestö WTO:n palvelukaupan yleissopimuksessa (General Agreement on Trade of Services, GATS) palvelukauppana, joka käytännössä tarkoittaa vapaata pääsyä koulutusmarkkinoille. Kuitenkin, julkiseksi määritellyt palvelut (kuten korkeakoulutus Suomessa), ovat tämän sopimuksen ulkopuolella. Suomessa toimii ulkomaisia yksityisiä korkeakouluja, jotka kuitenkin eivät ole osa kansallista korkeakoulujärjestelmää eivätkä ne voi siten myöntää suomalaisia korkeakoulututkintoja. Tämänkaltaisten kehitystrendien myötä korostuu korkeakoulujen (sekä suomalaisten ja ulkomalaisten) kyky todentaa tarjoamansa koulutuksen laatu. Samalla korkeakoulujen rahoituspuolelta laajentamisella voi olla myönteinen vaikutus korkeakoulutuksen kansainvälistymiseen.

Takayama, K., Waldow, F., & Sung, Y. (2013). Finland has it all? examining the media accentuation of 'Finnish education' in australia, germany and south korea. Research in Comparative and International Education. 8(3), 307-325. (vertaisarvioitu artikkeli)

Tavoite: Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää tapoja, joilla suomalaisesta koulutuksesta puhutaan Saksan, Australian ja Etelä-Korean sanomalehdissä. Puheet suomalaisesta koulutuksesta voivat myös toimia kansallisen koulutuspolitiikan perusteena ja keinona legitimoida koulutusreformoja. Tutkimuksessa keskityttiin erityisesti seuraaviin kysymyksiin: milloin ja millaisessa koulutuspolitisessa tilanteessa suomalaiseen koulutukseen on kiinnitetty valituissa sanomalehdissä huomioita? Mitkä näkökulmat suomalaisesta koulutuksesta korostuvat ja millaisia poliittisia muutoksia niillä legitimoidaan?

Tausta: Tutkimus kohdistui kolmen maan (Saksan, Australian ja Etelä-Korean) sanomalehtiin. Kustakin kohteena olevasta maasta valittiin kaksi sanomalehteä, joista toinen edusti keskusta-vasemmistolaisista (centre-left) näkökulmaa ja yksi konservatiivista (conservative) näkökulmaa. Esimerkiksi Saksan osalta sanomalehdiksi valikoituivat keskusta-vasemmistolainen Süddeutsche Zeitung (SZ) ja konservatiivinen Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ). Hakusanoina käytettiin esimerkiksi sanapareja "suomalainen koulutus" ja "suomalaiset koulut". Haku kohdistui vuosiin 2000 (PISA-tutkimus implementointiin ensimmäistä kertaa), 2011 ja tutkimuksen tekoajankohtaan (2013).

Valitsemalla vaikutusvaltaisia sanomalehtiä, joilla on erilaisista poliittisia suuntautumisista, tutkijat tulkitsevat tiedotusvälineiden tapaa legitimoida kilpailevia agendoja, tuomalla esiin suomalaista koulutusta. Puheet suomalaisesta koulutuksesta kolmessa eri maassa mahdollistavat myös eri koulutuskonteksteihin kohdistuvan vertailun. Kohdemaiden valinnassa huomioitiin erityisesti maiden keskenään erilainen menestys PISA-tutkimuksessa. Aineiston analyysissä nojattiin diskurssianalyysiin. Tutkimuksen teoreettinen tulokulma perustui "moniaksentuaalisuuteen" (multiaccentuality) ja eksternalisaatioon.

Keskeiset johtopäätökset:

- Kohdemaissa suomalaisen koulutuksen ominaisuuksia korostettiin aina sen mukaan mitä on kunkin maan koulutuspoliittisella agendalla. Tämän johdosta suomalaisesta koulutuksesta on muodostunut eräänlainen "kuvapinta" (projection screen) erilaisille, usein kilpailevillekin käsityksille "hyvästä koulutuksesta" ja siihen liittyvästä "hyvän yhteiskunnan" (good society) visiosta.
- Suomalaisella koulutuksella oli ennen PISA-tutkimuksen implementointia verrattain tuntematon asema globaalissa koulutusreformissa, jolloin suomalaisesta koulutuksesta ei juurikaan ole muodostunut vakaata ja vakiintunutta ennakkokäsitystä. Tämä seikka mahdollistaa erilaisten ja ristiriitaisten toiveiden heijastamisen suhteessa kunkin maan kansalliseen koulutuskontekstiin. Esimerkiksi Saksassa suomalaista koulutusta projisioitiin lehdistössä saksalaiseen peruskoulutukseen, Australiassa peruskouluja (erityisesti "non-government schools") koskevaan keskusteluun valtionrahoituksesta ja Etelä-Koreassa lukiokoulutuksen tasa-arvoistamiseen. Tämän johdosta on epätodennäköisistä, että eri maiden koulutusjärjestelmät implementoisivat suomalaisen koulutusjärjestelmän sellaisenaan, vaan koulutuksen suomentaminen "Finlandization" säilyy todennäköisesti ensisijaisesti diskurssitasolla.
- Johtopäätösten perusteella medialla on keskeinen rooli koulutusta koskevien merkitysten rakentamisessa. Tämän johdosta tiedotusvälineiden roolia tulisi analysoida tarkemmin osana vertailevaa kansainvälistä koulutustutkimusta.

Turunen, Lotta (2011): Suomalaisen koulutusviennin ensiaskeleet. Laadullinen tapaustutkimus Itä-Suomen yliopiston ja Savonia-ammattikorkeakoulun suhtautumisesta. Tampereen yliopisto (pro gradu -tutkielma)

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/83127/gradu05541.pdf?sequence=1>

Tavoite ja taustoitutus: Tutkielman tavoitteena oli selvittää, että millaisia näkemyksiä Itä-Suomen yliopiston ja Savonia ammattikorkeakoulun henkilöstöllä on koulutusviennistä; miten koulutusvienti ymmärretään ja miksi korkeakoulujen kannattaisi koulutusvientiä tehdä. Aineisto koostuu korkeakoulujen johdon ja muun henkilökunnan haastatteluista. Analyysiosuudessa aineistoa verrattiin keskenään korkeakoulukohtaisesti. Lisäksi analyysissä huomioitiin kansalliset koulutusvientiä koskevat ohjausdokumentit. Tutkielman teoreettisena asetelemana sovellettiin konstruktivismia ja koulutusvienti ymmärrettiin kansainvälisen vuorovaikutuksen yhtenä ilmiönä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Analyysin perusteella korkeakoulujen näkemykset poikkesivat kansallisesta koulutusvientiä koskevasta koulutuspolitiikasta, jossa koulutusvienti esitetään kansantaloudellisesti merkittävänä palvelukauppana. Haastatteluaineiston perusteella koulutusvientiä ei koettu potentiaalisena liiketoimintana.
- Molempien korkeakoulujen osalta (Itä-Suomen yliopisto ja Savonia ammattikorkeakoulu) koulutusvienti tulisi nähdä osana korkeakoulujen muuta kansainvälistä toimintaa
- Analyysissä myös ilmeni, että koulutusvienti on monitahoinen toimintamuoto, jonka jalkautuminen korkeakouluihin edellyttää muutosta organisaatioiden toimijaidentiteetissä. Toisaalta korkeakoulujen henkilökunnan vastauksissa nousi esille lukuisia koulutusvientin myötä tulevia mahdollisia hyötyjä, jotka liittyvät taloudellisten tekijöiden ohella akateemisiin, kulttuuris-sosiaalisiin ja poliittisiin näkökulmiin; korkeakoulukohtaiset hyödyt olivatkin moninaisempia kuin mitä kansallisissa koulutuspoliittisissa dokumenteissa tuodaan ilmi.
- Johtopäätöksissä tuodaan myös esille, että koulutuspoliittiset strategiat ohjaavat korkeakoulujen toimintaa, mutta eivät täysin varauksetta; erityisesti yliopiston osalta akateemisten näkökulmien korostaminen kannustaa kansainväliseen toimintaan taloudellista hyötyä tehokkaammin.

Vallin, Fanni (2017): Suomalainen koulutusvienti ja sen kehittämisehdotukset.

Jyväskylän yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/53624/>

[URN%3aNB%3aurn:nbn:fi:201704192017.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/53624/URN%3aNB%3aurn:nbn:fi:201704192017.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Tavoite ja tausta: Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää suomalaisen koulutusviennin nykytilaa ja tulosten perusteella laatia ehdotuksia koulutusviennin edistämiseksi. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja tutkimuksen aineisto koostuu asiantuntijahaastatteluista. Aineisto analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä.

Keskeiset johtopäätökset:

- Koulutusvientitoiminta ei täysin ole saavuttanut kansallisesti asetettuja tavoitteita, vaikka koulutusvientiä toteuttavien toimijoiden määrä onkin kasvanut. Haasteita ilmenee etenkin toimijoiden keskinäisessä yhteistyössä, investoinneissa ja markkinoinnissa.

- Koulutusvientiä voitaisiin edistää tiiviimmällä (kansallisella) yhteistyöllä. Lisäksi koulutusviennillä ja kehitysyhteistyöllä on yhteneväistä tarttumapintaa, jonka hyödyntäminen voisi luoda uusia mahdollisuuksia.

Vehmanen, Emma-Stina (2016): Koulutuksesta Suomelle vientivaltti? Puolueiden näkemyksiä koulutusviennistä. Helsingin yliopisto. (Pro gradu -tutkielma)

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/163993/Vehmanen_Valtiooppi.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Tavoite ja tausta: Tutkielmassa koulutusvientiä tarkasteltiin poliittisen päätöksenteon näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena selvitettiin suomalaisten eduskuntapuolueiden suhtautumista koulutusvientiin. Tutkimuksen empiirinen aineisto koostuu eduskuntapuolueiden edustajien haastatteluista. Haastatteluiden teemoja olivat muun muassa puolueiden näkemykset koulutusviennistä, koulutusviennin reunaehdot ja koulutusviennin eettiset kysymykset. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä hyödynnetään muun muassa uutta institutionalismia ja kansainvälisen siirtymisen teorioita.

Keskeiset johtopäätökset:

- Eduskuntapuolueiden näkökulmasta suomalaisen koulutusjärjestelmän vahvuus on opettajien korkeassa osaamisessa, tasokkaassa opettajankoulutusjärjestelmässä ja koulutuksen tasa-arvossa.
- Puolueet suhtautuivat koulutusvientiin myönteisesti, joskin puolueiden välillä ilmeni eroja erityisesti koulutusviennin lainsäädännöllisistä tulkinnoista ja eettisistä kysymyksistä.
- Merkittävä näkemys ero liittyi EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden lukuvuosimaksuihin, jossa oli nähtävissä oikeisto-vasemmisto-jakauma.
- Puoluekentässä on havaittavissa selkeä jako koulutusviennin tavoitteiden osalta. Ensimmäisen ryhmän osalta (kokoomus, keskusta, perussuomalaiset, SDP) koulutusviennistä saatu taloudellinen hyöty on ensisijaista, muiden positiivisten vaikutusten ollessa hyvä lisä ja muut positiiviset vaikutukset ovat hyvä lisä. Toisen ryhmän osalta (vihreät ja vasemmistoliitto) koulutusviennin ensisijainen tavoite Analyysin perusteella RKP sijoittuu näiden kahden ryhmän välille.

4 POHDINTAA KIRJALLISUUSKATSAUKSEN ANNISTA

Tässä koulutusvientiä koskevassa katsauksessa esiteltiin lyhyesti yhteensä 131 koulutusvientiin, tai koulutusvienti-ilmiöön jollain tavalla liittyvää kirjallista tuotosta sekä kuvattiin taulukoissa 12 meneillään olevaa tutkimusta ja 14 strategiadokumenttia. Julkaisujen määrää tarkasteltaessa on todettava, että koulutusviennistä on kertynyt kymmenen vuoden aikajaksolta verrattain kattava otos erilaista kokemus- ja tutkimusperustaista tietoa. Erityisen ahkerasti tietoa ovat tuottaneet korkeakoulujen opiskelijat opinnäytetöissään.

Julkaistuissa tutkimuksissa ja opinnäytetöissä tutkimus on kohdistunut ennen kaikkea korkeakoulutukseen. Tutkimuksen aiheina ovat tyypillisesti olleet koulutuspolitiikka, johtaminen ja hallinto sekä markkinointiin liittyvät analyysit. Näissä tutkimuksissa on tarkasteltu muun muassa koulutuspoliittisia strategioita ja koulutusvientiin liittyvää keskustelua, koulutusvientitoiminnan johtamista ja koulutusvientitoteutusten implementointia sekä pyritty kehittämään tehokkaita markkinastrategioita eri puolille maailmaa.

Koulutusviennin tutkimus- ja selvitysjulkaisuissa erityisen paljon huomiota on kohdistettu myös koulutusvienti -käsitteeseen ja sitä koskevaan terminologiaan. Osa kirjoittajista on päätenyt kuvaamaan koulutusvientiä ”osaamisen vientinä”, ”monikansallisena koulutuksena” (transnational tai cross-border education) tai yhtenä kansainvälistymisen toiminnan muotona, jolla on kuitenkin kaupallinen ulottuvuus. Kansallisessa keskustelussa huomattavan roolin on saanut myös lukuvuosimaksuja koskeneet näkökulmat. Tämänkaltaisen tilanne on sinänsä tunnistettavissa myös kansainvälisistä koulutusvientiä käsittelevistä tutkimuksista. Esimerkiksi Knight (2016) kuvaa koulutusviennin käsittekirjoa terminologiseksi ”kaaokseksi”, jossa samaa toimintoa kuvataan lukuisilla erilaisilla käsitteillä, vaikeuttaen siten kansainvälistä (miksei kansallistakin) keskustelua ja tiedon systemaattista keräämistä. Kansallinen koulutusvientiä koskevan tilastojen koonti saattaisikin tehdä toimintojen seuraamisesta ja kartoituksesta järjestelmällistä, kenties se toisi myös järjestystä kansalliseen ”käsitekaaokseen”. Samalla koulutusvienti (ilmiönä) on läheistä sukua kansainvälisyydelle, joka on lähtökohtaisesti monimerkityksellinen (Nokkala, 2007) ja tarkentuu kontekstin, järjestelmän ja toimijuuden kautta (Medvedeva, 2018). Koulutusvienti onkin eräässä mielessä jatkuvassa muutoksessa, kontekstin, järjestelmän, toimintojen ja toimijuuksien muuttuessa – aivan kuten lukuisat muutkin koulutusta koskevat asiat, kuten esimerkiksi ”laatu” tai ”vaikuttavuus”.

Kaikki tähän mennessä toteutetut tutkimukset ja muut kirjalliset tuotokset ovat tuoneet tärkeitä ja teräviä huomiota koulutusvientitoiminnasta ja siihen liittyvistä näkökulmista – niille on selvästi ollut tilausta. Kuitenkin tutkimus- ja selvitystyössä vähemmälle huomiolle ovat jääneet esimerkiksi yritysten, toisen asteen oppilaitosten ja varhaiskasvatustoimijoiden toteuttamat koulutusvientitoteutukset ja näihin liittyvät käytänteet, julkisten ja yksityisten toimijoiden välinen koulutusvientiyhteistyö, kehitysyhteistyön ja koulutusvientitoiminnan rajapinta, koulutusvientisopimuksia ja koulutusviennin rahoitusta koskevat seikat, konsultointiin liittyvät koulutusvientitoteutukset, paikallisesti rekrytoidun opetushenkilökunnan ja koulutusvientitoimintaa toteuttavan hallinto henkilökunnan kokemukset, koulutusvienti-toimintaan osallistuvien henkilöiden työhyvinvointi ja työssä jaksaminen, kansainvälisten yhteistyötahojen näkökulmat, koulutusvientitoimintaan liittyvä kansainvälinen yhteistyö, opiskelijoiden oikeudellinen asema ja ylipäänsä koulutusvientitoiminnan vaikuttavuuteen liittyvät pitkäaikaiset seurantatutkimukset. Jatkossa myös uudenlaisia koulutusvientikonsepteja voi nousta jo olemassa olevien toimintojen rinnalle, kuten esimerkiksi taiteen perusopetuksen puitteissa tapahtuva koulutusvientitoiminta.

LÄHTEET

- Kosmützky, A., & Putty, R. (2016). Transcending borders and traversing boundaries. *Journal of Studies in International Education*, 20(1), 8-33.
- Knight, J., & McNamara, J. (2017). Transnational education: A classification framework and data collection guidelines for international programme and provider mobility (IPPM)
- Knight, J. (2002). Trade in highe education services: The implication of GATS Report of the Observatory on borderless higher education.
- Knight, J. (2016). Transnational education remodeled. *Journal of Studies in International Education*, 20(1), 34-47.
- Medvedeva, A. (2018). University internationalization and international master's programs Helsingin yliopisto.
- Nokkala, T. (2007). Constructing the ideal university: The internationalisation of higher education in the competitive knowledge society. Tampere: Tampere University Press.
- OKM. (2016). Koulutusviennin tiekartta (2016–2019)
- Schatz, M. (2016). Education as Finland's hottest export?: A multi-faceted case study on Finnish national education export policies Helsingin yliopisto.
- Tight, M. (2012). Researching higher education (2nd ed. ed.). Maidenhead: McGraw-Hill Education.

Verkkojulkaisu
ISBN 978-952-13-6636-9
ISSN 1798-8926ß